

наша Ніва

П Е Р Ш А Я   Б Е Л А Р У С К А Я   Г А З Э Т А

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Фонд выдання газеты «Наша Ніва». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

Сын ардэнаносца

Аляксандар Мілінкевіч —
пра сваіх бацькоў.

сторонка 3

Свабодны тэатар

На сцэне — ляянка, у залі — піва, гэтак
выгледае «Беларуская самаідэнтыфікацыя».
Рэпартаж з прэм'еры.

сторонка 2

СКАНДАЛЫ

Фальшиваманэтнік, звязаны з КДБ?

Арыштаваны Ўладзіслаў Ліпскі настойвае, нібыта ў Нямеччыну ён трапіў паводле задання КДБ з тым, каб укараница ў банды фальшиваманэтнікаў з постсавецкіх краінаў.

Старонка 2.

ГАСПАДАРКА

Беларускі цуд

Яраслаў Раманчук пра рэальны
стан эканомікі. Старонка 5.

ПРАМЭНАД

Ерусалім над Шчарай

Беларусь трэба глядзець
увесені, у самую раскошку.
Шпацыр па Слоніме зь Сяргеем
Харэўскім. Старонка 13.

СТЫЛЬ ЖЫЦЬЦЯ

Джэніфер Лопэз

На вокладцы календара Pirelli.
Старонка 21.

КУЛЬТУРА

Паэт, які хацеў забіць Будзённага

Валянцін Тарас пра Сяргея
Дзяргая. Старонка 19.

Дык падпісвайся!

Падпісны індэкс «НН» 63125.
Падпіска каштуе 4510 рублёў
на месяц. Падпіска на шапкі
«Белсаюздрук» танынейшая:
3440 руб. на месяц. «Наша
Ніва» — гэта 24 старонкі
праўдзівай інформацыі
і вострых каментараў
штотыдзен. Дык падпісвайся!

Элегантны пачатак выбараў: затрыманыя 70 сяброў ініцыятывы «Партнэрства», што, выкупіўшы білеты на трох сэансах

фільму «Жах Амітыўлю», сабраліся ў кінатэатру «Цэнтральны», каб стварыць грамадzkую арганізацыю для назірання за

галасаваньнем—2006. У выніку моладзь зацвердзіла статут і абрала кіраўніка проста ў Маскоўскім РУСС. Старонка 3. На

фота: кіраўнік «Партнэрства» Мікола Астрэйка ў шпіталі, куды ён трапіў зь вязніцы.

АНДРЭЙ ПІЛЕНЕВІЧ

У студзені распачненца буйная мадэрнізацыя «Нафтану»

Тым часам былога гендырэктара завodu
выпусцілі пад падпіску пра навыезд.

У верасні былому ген-
дырэктару ААТ «Нафтан»
Канстанцы Часнавіцкаму,
які падзарэшаў ў
крадзяжы 8 млн даляраў,

вырученых ад экспартных
апэрацый, утрыманыя
пад вартай замянілі на
хатні арышт.

К.Часнавіцкі знаходзіц-

ца дома ў Наваполацку.
Генэральны пракурор Пятро
Міклашэвіч ахарактыв-
рызаваў справу як склада-
ную ды адмовіўся назваць
прыблізныя тэрміны пера-
дачы ў суд. Сам К.Час-
навіцкі, паводле нашых
звестак, стаў актыўна супра-
цоўнічаць са съледствам.
Напэўна, таму і было пры-
нятая рашэнне пра хатні
арышт.

Працяг на старонцы 5.

У Баку ўсё магчыма

Перад выбарамі ў Азэрбайджане
усё паблыталася. Спэцыяльна для
«НН» з Баку піша Інга Пэц.

У слабым сяявіле пражэктара, крыху саг-
нушыўся, сыпнай да залі, сядзіць чалавек. Ён
схіліўся над клявішам, рабіць і імправізуе.
Салман Гамбараў — адзін з найбольш знакамітых джаз-піяністаў Азэрбайджану. Гэты
чалавек, які самазабітна грае на сцене баки-
нскага «Джаз-цэнтра», яўна мае што сказаць

іншым. Адно што амаль ніхто яго ня слухае.
У залі — тры-чатыры слухачы.

Вялікія залі на шумным бульвары Рашида
Бейбутава ў горадзе нафты зазычай пустая.
Гэта выдатны сымбаль краіны, што забылася
на тое, якую важнасць маюць культура і ма-
раль, калі траба выстаяць, страціўшы ўсякую
надзею. Краіны, якай праз 15 гадоў пасля
здаўшыся незалежнасці шукае сваю ід-
ентычнасць недзе паміж нафтой, ісламам, Заха-
дам і домакратыйскімі сіламі. Сеняняшні Азэрбайджан
— гэта гроши і каруцься, «мэрсэдэсы» і ўце-
качкі. У Баку ёсьць людзі, што спрабуюць да-
магчыць зъменаў, але шукаць іх траба дойту.

Працяг на старонцы 10.

ЦЫТАТЫ

**Што застанецца
ад дзяржавы, дзе кіраўнік
мняне канстытуцыю
пад сябе?**

Прэзыдэнт Рэсей Ўладзімер Путін яшчэ раз пачынёў, што не зьбіраецца балітавацца на трэці прызыдэнцкі тэрмін, паведамляе ИТАР-ТАСС. Я цудоўна разумею, што мяжы 2008 году будзе для Рэсей сур'ёзным выграбаваннем. Разам з тым, у адпаведнасці з Канстытуцыяй Рэсей прэзыдэнт выбіраецца тэрмінам на чатыры гады прамытайнымі галасаваннем і на можа змініць гэту пасаду больш, чым два тэрміны запар», — заявіў ён на індыянскім СМІ напярэдадні дзяржавнага візіту ў гэту краіну. «Мне, канечне, неабыкава, у чых руках апыненіе лес краіны, якой я прысыцьці ўсё свае жыццё. Але калі кожны новы кіраўнік дзяржавы будзе мяніць канстытуцыю под сябе самога, то ад такой дзяржавы хутка нічога не застанецца», — мяркуе Ўладзімер Путін.

**Еханураў параўнаў
Лукашэнку**

Выступаючы ў вяшынгтонскім Фондзе Карнегі, прэм'ер-міністар Украіны Юры Еханураў узгадаў пра сваю нядайную сустречу з А.Лукашэнкам. Украінскі прэм'ер называў беларускага лідера таленавітым прапагандыстам, што ўмее працаўніцтвам з народнымі масамі, і дадаў: «Цяпер я разумею, чаму ў 30-я гады імперія жанчыны крычала: «Хачу дзіяць ад фіорора!».

КАМЭНТАР**Супраць каго сцвятыкаюць?**

4 лістапада Рэсей адзначае Дзень нацыянальнага ѹднання — «вызваленіе Масквы ад польска-літоўскіх акупантатаў». У 1612 г. расейскіе апалічынне пад кіраўніцтвам Мініна і Пажарскага штурмам узяло маскоўскі Кітай-горад, дзе засё гарнізон Рэчы Паспалітай. Праз год на трон села дынастыя Раманавых.

Хто ведае, як бы павярнулася гісторыя. Ўсходній Эўропы, калі б у XVII ст. беларусы гетмана Яна Кароля Хадкевіча здолелі праўбіца на дапамогу гарнізону, што засёў у Кітай-горадзе.

Працяг на старонцы 6.

Цела з жывой галавой

На сцэне — лаянка, у залі — піва: гэтак выглядае «Беларуская самаідэнтыфікацыя». Пра новую пастаноўку Свабоднага тэатру піша Антон Трафімовіч.

Сумесь піва, закускі, цыгарэтнага дыму ў імправізованай залі з будаўнікамі, расейскім матам і лімпічкамі замест бутэлек на імправізованай сцэне. Што гэта такое? Ня што іннае, як спектакль «Мы. Самаідэнтыфікацыя» «Свабоднага тэатру» (рэжысэр Ўладзімер Шчэрбан). Менавіта ў такой не зусім звычайнай форме адбыўся паказ спектаклю, які стаў вылікам праекту «Мы» — конкурсе сярод беларускіх драматураў, у творах якіх дасёца адказ на пытаныне «Хто такія беларусы?».

Адчуваныя таго, што ты ў тэатры перад пачаткам спектаклю не было. Перад уваходам не стаялі сур'ёзныя мужчыны ў касцюмах і прыбраўныя жанчыны. Квіткі не пыталіся. Зайшоўшы ўнутр, падумай, што не туды трапілі: людзі п'юць піву, ядуць, мітусіцаць. Тэат-

рам нават і на пахла — пахла дымам ад цыгарэт. Атмасфера была больш падобная да ангельскага пабу. Але ўрэшце перад наведнікамі клубу з'явіўся арганізатары і рэжысэр, і ўсё стала на свае месцы.

«Прапусніце актораў!» — раздалося ў залі, і чатыры чалавекі ва ўпіформе будаўнікоў з каскамі на галавах праз забітую залю прасунуліся ад дзівярят наперад, да вольных прасторы перад столікамі. Вось гэта «наперад» (больш-менш шырокая пляцоўка) і сталася месцам разгортання асноўных падзеяў. І людзі ў дзіўнай вопратцы сталі акторамі, наведвальнікі клубу — тэатральнымі глядчарамі, а невілічкі менскі клоб — сцярандным тэатрам.

Але на гэтым ня скончыліся не звычайнай речы. Акторы адразу пачалі размалюваць на траскіны, з вы-

карэстаннем расейскай лаянкі. Уся реч у тым, што пры падрыхтоўцы п'есы аўтар пабываў на будучай пляцоўцы і запісаў на дысконе размовы рабочых, зрабіўшы іх часткай свайго твору. Для клясычнага гэтага гэта было бы недапушчальна. Але не забываецца — гэта «Свабодны тэатр», а значыць, тут няма абмежаванняў.

Наагул, у гэтай пастаноўцы адхіленыяў ад паняцця «нармальна» ханапа. Усе прадметы побыту замяняюцца нейкімі сымбалічнымі сурагатамі. Бутэлка — лімпічка, бутэрброд — цывік.

Падзеі адбываюцца хутка. Паміж сабою яны ня звязаныя. Спектакль складаецца з невялікіх бытавых сцэн, якія перарываюцца будаўнікамі, што адбіваюць рукамі тракт на галавах. А пасля — ды-

ялгі, дзе няма нейкіх алтарнатаўных мацюків выразаў.

Гледачы спачатку съмноюць з жывой размовы будаўнікоў, а пасля асэнсіўнаўца маналёт «цела з жывой галавой» пра рабства людзей у сёньняшнім грамадстве.

Акторы, драматург, рэжысэр, ідэя — усё ў спектаклі беларускае. Адзінае, што выбіраеца з гэтага шэршы, — расейская мова. Але, паводле слоў арганізатараў, сёньня рыхтуюцца пераклады на беларускую мову дланіцця п'есы. Прычым пераклады павінны выйсці «лесцішымі з арыгіна».

«Свабодны тэатр» —

праект, арганізатарамі якога з'яўляюцца Глэдзія беларускіх драматургаў і сцэнарыстаў, тэатр-студыя «Малы тэатар» і іхніх прадстадій Натальля Каліда, Андрэй Курыйчык, Мікалай Халезін. 27 кастрычніка былі падведзены вынікі першага міжнароднага конкурсу сучаснай драматургіі, у якім узял удзел 141 аўтар з дзесяці краін свету. На цырымоніі ўзнагароджанняў адбылася і прэм'ера спектаклю «Мы. Самаідэнтыфікацыя».

АНДРЭЙ ЛІНКЕВІЧ

ПОШТА РЭДАКЦЫІ**Треба біць іх іхнай жа зброяй**

У пятніцу зранку я захадзіў купіц «НН» і нехадзі правёў маніторынг. Бо ў пошуках газеты прыішыўся прагуляцца праспэкцем да Дому друку да Валадарскага. «Нашай Ніве» нідзе не было.

«НН» насамрэч прывозіць мала: іх раскуплююць ужо ўсёчарыцы чацьверга.

Прасці кіяскерак, ветліва ці ніяўліва, ніяма сэнсу. Колкі б ні зомвіла кіяскерак, прывяжуць колкі траба. Колкі траба, вырашаюць на Валадарскага, кажуць мне кіяскеркі («Менгарсаўдрук», — «НН»).

Гэта я нічаныць, што чытчамя нія вартічнага рабіць. Выхад падкозалі мне кіяскерку ў перахоце да ЦУМу. Яна пранапанавала мі аформіць думкі ў книгу прапаноў.

Сапраўдны, гульня паводле лукашэнскіх правілав можа мець карысць. На кожную скрапку мусіць быць дадзены афіцыйны пісьмовы доказ.

Я напісаў у той кнізе за ўсе шапкі ад Дому друку да ЦУМу, хоць мог бы смысла расліпіцца за ўсе астотні кіёскі, уключна з усірнімі падніёма-заходнімі.

Андрэй Ч., Менск

Фальшываманэтнік, звязаны з КДБ?

У Нямеччыне аднавіўся судовы пракэс над групай фальшываманэтнікаў, мозгамі якіх быў 33-гадовы жыхар Менску Ўладзіслай Ліпскі. Паліцыя натрапіла ў Патсадаме на сълед тайной друкарні, што месцілася ў старым будынку багатанічнага саду, — нехіт з мясцовых дамеў, што там вырошчваліца каноплы. Але замісі наркотыку паліцыі знайшли фальшывыя 50-эўрапавыя купюры. Як съведчыць крыміналісты, такіх высакаякасных фальшывых зўра — а іх зроблены некалькі сонців тысячай — яшчэ не было ў Нямеччыне. Цымус у тым, што Ліпскі настойбіе, нібыта ў Нямеччыну ён трапіў на водаве заданнія КДБ з тым, каб уканаццаца ў банды фальшываманэтнікаў з постасенців краінаў.

Паводле рапорт «Свабода»

КРАЮ МОЙ РОДНЫ**Вось дык мама**

Пра дзікі выпадак паведаміла «Комсомолка»: двухгледовы Максім з Верхліпак (Гарадзенскі раён) выпіў 200 граммаў разведзенай сірту. Ягону маці заснудла, пакінуўшы на стале пільшчу з напоем, якім частавалася на абед. Звіе я выпіў хлопчык. Калі матка ачомалася і пабачыла сына без прыкмету жыцця, яна здагадалася

выклікаць хуткую. Каб Максім прывезлі на пару гадзінай пазней, выратаваць яго не б'е ўдалося.

Паводле дактараў, хлопчык змог выпіць столькі сірту, бо ў малых кепсікі развязты смакавыя реценцыі. Ужо пасля першай глыбкай наступіла альгакарбнае агячаненне, і далей Максім не разумеў, што п'е горкую вадкасю.

**Адкрыцьце мэмарыялу
Куліка**

6 лістапада а 12-гадзіне адбудзеца адкрыцьцё мэмарыялу на магіле Яўгена Куліка (Кальварыйскія могілкі, паўн.-зах. частка, уч. № 7, уваход з вул. Берута). Запрашаем усіх, найперш тых, хто спрынёўшы аблі жадае спрынёцца сваім ахвяраваннем да гэтай агуль-награмадзкай справы. Даведкі праз тэл.: 286-00-75, 400-89-86.

факты і камэнтарты

Найважнейшае з мастваў

Стужка называлася «Жах Амітылю».

Лукашонка пра сваю перамогу на выбарах у 2001 годзе сказаў: «Улада прадэманстравала сілу і арганізаванацьця, а беларускі народ — мудрасць і пасыльдӯнасць. Гэта элегантная перамога». Відавочна, «элегантная» гатоўвасць да чаргавае выбарчае кампаніі — пытанье нумар адзін для ўладаў.

29 кастрычніка незарэгістраваная грамадзкая ініцыятыва «Партнэрства» меркавала праўвесці ўстаноўчы зъезд. Зъезд пачаўся ў кінатэатры «Цэнтральны», скончыўся ў РУУС Маскоўскага раённага суда.

Маночы досьвед апошніх гадоў, калі гарадзкі ўлада, дманструючы сваю ініцыятыву, арганізуваў народ — мудрасць і пасыльдӯнасць, адмаяўлюющы арэнду памяшканьняў, удзельнікі зъезда «Партнэрства» пайшли на не-

Мін'юст нам адмовіў з фармулёўкай: «Адмоўлена па сутнасці», кажа Зыміцер Саёнак.

ардынны крок: набылі 60 квіткоў на тры ранішнія сіансы ў кінатэатры «Цэнтральны». Стужка называлася «Жах Амітылю». У кінатэатры ад камэнтароў устрыйліваліца. Але для кіраўніцтва ўстановы пусціцца да сябе некалькі дзясяткай чалавек, дамовіўшыся прадаць квіткі на сіансы, і не паказаць

кіно, напэўна, было эканамічна выгадлівым.

Аднак прац 40 хвілінаў пасля пачатку мерарыемства ў зале ўйшлі людзі ў форме і ў цывільнім. Усіх затрымалі да пераўніку ў РУУС Маскоўскага раёну, дзе з затрыманых брали тлумачальныя запіскі, адбіткі пальцаў да фатаграфавалі для карта-

тэকі. На чатырох чалавек, што сядзелі ў прэзыдыйнам, склалі пратаколы за парушэнне грамадзкага парадку падчас масавых мерарыемстваў. Суды над імі праішлі ў панядзелак, 31 кастрычніка.

Старшыня Мікола Астрэйка і ягоны намеснікі Аляксандар Бондаруць і Эніра Браніцкая — за арганізацыю несанкцыянованага мерарыемства асуджаны на 15 сутак арышты. Святлану Конаву заплаціць 30 базавых велічынь штрафу (870 тыс. руб.). Зрэшты, Астрэйка 1 лістапада перавялі ў 2-ю менскую клініку ў звязку з пагаршэннем стану здароўя.

Улады могуць сымела запісць ў свой актыў чарговую «элегантную» перамогу. Гэтым разам над грамадзянамі, якія ўсяго толькі хочуць кантроліваць сумленнасць выбараў.

Цікава, што ў Маскоўскім РУУС актыўісту «Партнэрства» пасадзілі ў самую вялікую залю, якая змянілася ў іх сіх. І пакуль супрацоўнікі міліцыі разбіраліся, што да чаго, затрыманыя пра-

доўжылі ўстаноўчы зъезд, зачверцілі статут, абрацілі кіраўніцтва. Старшынём прагназавана стаў Мікола Астрэйка. Праўда, пратаколы былі канфіскаваныя супрацоўнікамі міліцыі як дакументы, якія сведчылі пра правядзенне несанкцыянованага мерарыемства.

«З аднаго боку, Мін'юст прымае рашэнне пра авабязковую регістрацыю ініцыятыў, а з другога — разграштыроўчы атрымлівамі, — кажа Зыміцер Саёнак, каардынатор «Партнэрства» па Менску, выконвае авабязкі кіраўніка ініцыятыў ў сувязі са зъявленнем лідэраў.

— Мы намагаліся зарэгістравацца яшчэ пры канцы 2002 г., але тады Мін'юст адмовіў з дзіўнай фармулёўкай: «Адмоўлена па сутнасці».

Толькі той, хто рыхтуе малярства, байца незалежнага наўзірання, лічыць хлопцы. «Будзем дзеяйніцаў, варыятыўныя, — кажа Адзін з іх. А способ далейшых дзеяйніц будзе «вызначаны згодна з сутнасцю».

Зыміцер Дрыгайлі

СЪССЛА

Пятро Міклашэвіч: стан пракуратуры катастрофічны

Генпракурор Пятро Міклашэвіч падаў прэзыдэнту службовую запіску аб катастрофічным становішчы, што склалася ў сістэме пракуратуры. Паводле Міклашэвіча, 60% пракурораў Беларусі маюць стаж, меншы за тры гады, а багучы кадраў, «выліканая цяжкім матэрыйальным становішчам, прыводзіц да страшнага непрафесійналізму» супрацоўнікаў, якія губляюць і забываюць на месцы злачынстваў ўлікі, пакрываюць заказыўкай і выкананіць злачынстваў, у тым ліку і забойствў». Генпракурор просьбіць Лукашэнку варнуць у пракуратуру кадры, якіх В.Шыман звёў пасыль сіходу ў Адміністрацыю прэзыдэнта.

Самсонаў — самы сумленны гулец

Беларускі майстар «малага» тэлісціў Уладзімер Самсонаў узнагароджаны прызам Міжнароднага алімпійскага камітэту Fair play («Сумленная гульня»). Падстава — учынк на фінале лютайскага турніру «Top-12» у Францыі, дзе Уладзімер згуляў з расейцамі Аляксандром Смірновым.

Арбітар не прысудзіў

згуляў у сетку, у выніку прайграўшы матч — 13:15. Свой учынок Уладзімер патлумачыў наступным чынам: «не захадзіў гуляць у такі тэніс».

1 лістапада менавіта Уладзімер прынёс беларусам перамогу ў матчы адборачнага турніру на дэбют Рэспублікі Беларусь. Беларусы выйграілі менскі матч з лікам 3:2.

Як пражыць на 70 дзяляраў?

Урад на падставе цэнаў верасня заштэрдзіў новы бюджет пражытвачнага мінімуму — беларускую рысу беднасці. Ягоны сярэдні памер — 150 тыс. рублёў (каля \$70). Для працадольнага насељніцтва БМП складае 165 тыс. руб., для пэнсіянера — 133 тыс. руб., для дзеціні ў веку 3—16 гадоў — 176 тыс.

Паводле звестак Мінстату,

16% насељніцтва краіны

жывіць за рысай беднасці.

Марыніч у шпіталі

Стан здароўя палітвясны Міхаіла Марыніча чарговы раз пагоршыўся, і яго перавялі ў турэмны шпіталь. Паводле словаў жонкі палітвякі Тасяны Марыніч, які мужа дабівае нізкай тэмпературы ў камэры. «Паслынка інсульту ў яго трымаеца аняменне правай паловы тулава», — кажа спн. Марыніч.

АР; afn.by, svaboda.org

А.Мілінкевіч выказаў спачуваныні сям'і Валянціны Ганчар

31 кастрычніка Але́сь Мілінкевіч выказаў спачуваныні родным і блізкім сям'і Віктара Ганчара ў сувязі са смерцю ягонаі маці Валянціны Адамаўны.

У размове з жонкай звынілага палітвяка Зінаідай Ганчар Але́сь Мілінкевіч паўбачаў, што ў выпадку выбраныя яго прэзыдэнтам будзе створана незалежная съледчая камісія, якая правядзе поўнае расыследаванне факту звыніння ўядомых палітвякоў у Беларусі і афіцыйна абвесьціц яго вынікі.

Паслынка таго, як у верасні 1999 г. зынкі Віктар Ганчар, ягонаі маці неаднаразова звырталася да кіраўніцтва краіны, але нікага адказу на лісты не атрымала.

Сын ардэнаносца

Аляксандар Мілінкевіч (на фота) расказвае пра свайго бацьку — кавалера ордэна Леніна і маці-настаўніцу.

Калі за съпінай цэлы съвет

— Аляксандар Уладзімеравіч, у беларусаў ёсьць прыказка «Які бацька, такі сын». Калі я заяжджаю ў родныя вёскі, старыя дзяды, каторыя мінеяяя ведаюць, пытгаюцца: «Ты чый будзець, сынок?» Ім дастатковая начуць, хто быў мой бацька, хто дзед... Беларусы — нацыя невялікая і дружная. Людзі любіць ведаць, хто алкуль, з каго. Восі чаму ўсіх такіх цікавін паходжаны на палітыкаў. Хацеў бы распыліцца Вас пра Вашых бацькоў. Як гарадзенін, я шмат чуў пра Вашага тату, дырэктара школы...

— Першы ўспаміны звязаны з тым, што вельмі хадзелася пабыць з ім. Ён рана ішоў на работу і позна вяртаўся, ды яшчэ практыціваў змаймаци справамі ў сваім пакойчыку, які мы гучна называлі кабінэтам. У адсутнасці бацькі сядзі за гэтым стол, разгарнуў книгу — і так лёгка чытаеца! Можа, уліпываў строгі парадак, дзе кожнай рэзаймала сваё месца і нішто не адцігалаў уяўагі... Сама атмасфера была праскінутая духам ведаў. Уяўляеце: гарыць настольная лімпа, на сцініе вялікая географічная карта, нібыта ўсёсвіт съвет у цыбе за съпінай. На паліах — просьма кніг! Гэтыя таемніцы паўзімрок, памножаны на дзіцячу ўражлівасць і фантазію, цішыню, калі ў цябе за съпінай, здавалася, чуваць шум усіх мораў і акіяну, які запрашалі ў падарожжа...

Часам думаю, што мой стары дзяды брат Уладзімер менавіта ў гэтай атмасфэры адчуў цыту да мора — і па заканчэнні школы

паступіў у Ленінградскае мараходнае вучылішча.

— Настаўнікі, якія працавалі разам з Уладзімерам Іванавічам, адзначаюць, што ў яго быў залаты руки.

— Так, ён сапраўдай быў умельцам. У вольны час працаўваў у садзе. Вось тут я быў першым помочнікам! Бацькі ён ведаў яго якія дрэваў! Паслынка пасадкі щчэпаў ён інчынёўся зь імі, як са сваімі школьнікамі. Асаўліва, лодбуй яблуню «белага наўлу»...

— Да Вас у школе і па-школай увага была, відаць. Усё ж такі дырэктараў съянішь...

— Што з'яўляўся сынам дырэктара, памятаў пастаянна. Цвёрда ведаў, што нельца стаўшы бацьку ў нямкве становішча недарэчынным выхадкам. Падвесы бацьку на меў права. Памятаю, падхідзіць настаўніца і кажа: «Саша, у нас стварылі школьніх хор. Хочаць запісцца?» Пасыціўся. Калі б адмовіўся, то якраз і стварыў бы для бацькі неявлікую проблему. Іншыя сказали: «майдуй, дырэктораў сын Аляксандар, адмовіўся, то бацькаў і сестраў быў вялікай — дзядыца з дзядцяй. Тому бацька дзіцем падрабляў пастушком. Апошнія здабавалі, каб сын атрымаў адукцыю».

Саш Уладзімер Іванавіч, як многія сялянінкі дзеци, выбралі шлях настаўніцтва. Пачынаў ён пры Польшчы з працы ў славутым дзіцячым доме «Наш дом», дзе ягоным настаўнікам быў Януш Корчак. У савецкі час ён праішоў дырэктара школы і адпраўляўшы ў 22 гады. Заслужаны настаўнік Беларусі, унагароджаны ордэнам Леніна.

рэвалюцыяніраў. Гэты чалавек, найвыдатнейшы танцор, організаўшы у школе адпаведны гурток. Аплата працы гэтых прафесіяналаў была сымбалічнай. Думаю, што людзі пагаджаліся займіцца вучаваннем маладзі з павагай да Уладзімера Іванавіча. З падначаленымі бацькі ніколі не гаварыў

Біографія Аляксандра Мілінкевічавага бацькі

тыповая для Заходняй Беларусі. Сям'я была ў эвакуацыі падчас Першай сусветнай вайны. Вярнуўся з Сібіры на папялішча. Ні капеек грошай. Сям'я была вялікай — дзядыца з дзядцяй. Тому бацька дзіцем падрабляў пастушком. Апошнія здабавалі, каб сын атрымаў адукцыю».

Саш Уладзімер Іванавіч, як многія сялянінкі дзеци, выбралі шлях настаўніцтва. Пачынаў ён пры Польшчы з працы ў славутым дзіцячым доме «Наш дом», дзе ягоным настаўнікам быў Януш Корчак. У савецкі час ён праішоў дырэктара школы і адпраўляўшы ў 22 гады. Заслужаны настаўнік Беларусі, унагароджаны ордэнам Леніна.

Працяг на старонцы 12.

Вялікая сіла

«Няважна, колькі прыйшло чалавек. Нават адзін чалавек, калі ён адолеў гэты шлях, мае вялікую сілу».

Субота. Талака

Суботнім ранкам курапацік лес-сустэрэу талакоўці гукамі бэнзап-ілаў і трактароў. Кіравалі працай лесанарктоўчыкаў вайскоўцы ды людзі з пыльным.

Археоляг Мікола Крываль-чэвіч, які займаўся ў свой час раскопкамі ў Курапатах, звязаў гэта з жаданнем уладаў давесці людзям пра клопат дзяржавы аб із-ропалі. Выглядала тое ніжкоўдна, асабліва калі трактары і КамАЗы з грукатам сунуліся проста празнатоў.

Талакоўца прыбіраліся ля крыжоў — іх на братніх могілках ахвяраў таталітарызму ўжо стаць піць-сонен. Замежныя дыпляматы — прыехаў паслы ЗША і ўсіх краінаў Эўропы — з засроджанымі тварынамі слухалі аповед гісторыка Ігара Кузьніцова.

Апоўдні началася ўскладанье кветак. Дыпляматы, аточаныя журналистамі, партыцыямі і «цихар-мі», рушылі ад пачатку мэмарыяльнага ютвара. Там прысутныя сабраўся ля памятнага каменю, на якім устаўвалі недапрацаваныя яшчэ пыльныя, пра што распавядзеа сам аўтар праекта Алеся Шатэрнік.

У гэты момант на гары падняўся кандыдат у прызыдэнты Алеся Мілінкевіч. Гэта ўнесла ажыўленне не ўтамасфору, нават «людзі ў цы-вільным» з цікавасцю запашталіся між сабою. Счакаўшы, калі

ўскладаўці кветкі і запаліць сівечкі дыпляматы, спі. Мілінкевіч паклаў букет белых і чырвоных ружаў, спавітых чорнай стужкай. Паклаўшы кветкі, перахрысьціўся і нейкі час пастаўіў моўкі ля каменя. Потым павітаўся з працтадынкамі дыпломатусамі і партыцыямі, пагутаўшы з ахвотнымі.

Купка жанчын запела песню. Побач, лузгаючы семкі, весела ўсыхаліся «цихары», якія калесі ў лесе ад самае раніцы. Але варта было людзям сабрацца ў кампанію і пачаць гаманіць, як побач зъяўляўся нехта з міліцянтаў і настыліў рапуроў на гэту нечынніцу.

На разыўзвітне паслы ЗША і Францыі выказали падзяку прысутным за экспкурсю па гісторыю. І сп. Крол, і сп. Шмайлеўскі быў цалкам адмадушины — толькі памятаючы ўроці гісторыі, можна не да пасыпці ўпартароння яе жахлых старонак.

Нядзеля. Шэсьце

Шэсьце на Дзяды. Наперадзе ідуць два хлоцьцы. Сёлета яны скончылі ўніверсітэт і працуць па разъемкаванні ў дзяржканто-

30 кастрычніка ў Курапатах было шмат моладзі.

рах. Для іх шэсьце ў Курапаты — добрая звычай. «Ужо гадоў зь сэм ходзім. А хто ладзіць — ніякожа, галоўнае, што людзі арганізавана ідуць», — кажа адзін з іх.

30-гадовы Васіль трымаса невільчую дыстанцыю: «Дзяды — сяквята прывітнае, не пасоюць да яго палітычныя лёзунги». Да нашай размовы далаучаецца сталая жанчына: «Калі мы янич можам спакойна праісьці па праспэкце і да-несці да людзей нашы думкі?» У гэты час пару хлоцьца забігаючы дадому — іх вокны выходзяць на вул. Сядых, куды збочвае шэсьце,

— і вывешваюць вялікі бел-чырво-на-белы сцяг. Раз-пораз аўтамабілісты падтримліваюць уздельні-каў пісцьці гудкамі.

Наганяю добра апранутага спа-дара, які трымаса за руку малень-кую дачку: «Зусім забыўся, што сёняшні шэсьце. Пайшлі ў краму, убачылі людзі — і адразу дала-чыліся». Душэйшую руайнагу па-рушасе хіба што аўтог надпісам «СТВ», якое пастаянна мазоліць вочы. Азгрэтар цікіком здымаса з машыны. «Дзядзька, далачайся! Ці ты не беларус?» — мірлобна кіпіць з яго моладзь. Той толькі

глыбей зашываеца ў свой швэ-дар.

«Невялікая розыніца, колькі сёняшні чалавек. Нават адзін чалавек, калі ён адолеў гэты шлях і прыйшоў да Курапату, мае вялі-кую сілу», — кажа сталя бабуля ў капелюні, абвізаным бел-чырво-на-белай стужкай. Яна яшчэ не-калькі соцені ўпартароння яе жахлых старонак.

Сям'ён Печанко, Сяргей Будкін

ТБМ больш не адраджае мовы

Улады не далі памяшканьня для з'езду Таварыства беларускай мовы.

30 кастрычніка ў Менску прыйшоў IX З'езд Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны. На прайдадні арганізаторам мерапрыемства адмовілі ў правядзені з'езду ў Домі літаратаў, які належыць прызіднтыту, ды касцёлу Св. Сымона і Алены.

Старшыня ТБМ падзяка-ваў за павагу да роднай мовы некаторымі прадпрыемствамі і установамі: менскім хлеба- і лікёра-гарячальным заводам, «Белпошце»,

Міністэрству — да нагадаў пра патрэбнадзелаў, быў дасланы ліст з запрашчынем на сходзе. У выніку 128 дэлегатаў з'яўліліся ўпічманды ў пасынкоткі офісу Партыі БНФ. Людзі там сядзелі проста на галоўні.

У якасці гасцей на фо-рум запрасілі чыноўнікаў ды замежных паслоў. Але мі-ністры ды старшыні Кан-стытуцыйнага суду ад узделу ў з'ездзе адмовіліся. А вось паслы ЗША і Польшчы — не. Джордж Крол падзяка-ваў сябрам ТБМ за дапамогу ў навучанні беларускай мове, дзякуючы чаму ён «сяк-так размаўляе па-бела-руску».

Справаўдны даклад стар-шыні ТБМ Алега Трусаўца стракаецца ад лічбай. Коль-касьць беларускамоўных на-вучэнцаў на 10 гадоў скапа-ілася з 40,7 да 23,8%, канал СТВ, што мае 10% белару-скумоўнага вічынніцтва, узў-абавязак паднім'ці плянку і да-20%. 7000 сяброво арганіза-цыі рэгуляроваць узно-сы, 20 тысяч сымпатыкаў паддакоць грошы нерогу-лярьна.

Старшыня ТБМ падзяка-ваў за павагу да роднай мовы некаторымі прадпрыемствамі і установамі: менскім хлеба- і лікёра-гарячальным заводам, «Белпошце», Міністэрству — да нагадаў пра патрэбнадзелаў, быў дасланы ліст з запрашчынем на сходзе. У выніку 128 дэлегатаў з'яўліліся ўпічманды ў пасынкоткі офісу Партыі БНФ. Людзі там сядзелі проста на галоўні.

Палітыкі, як звычайна, вы-карыстоўвалі сход ка маг-чымасці выказацца. Вы-ступалі Пітэр Краўчанка, Уладзімер Колас. Вінцук Вячорка, на правах гаспада-ра перавысіўшы рэгламент, казаў пра непаразумені з краінамі старой Эўропы ў моўным пытанні.

Адзін кандыдат ад дэм-ілаў Аляксандар Мілінкевіч заявіў, што на варта чакаць, пакуль зъменіцца ўлада, а змагацца за мову тут і цяпер. Ен таксама звязнрнік увагу

на двайныя стандарты дзяр-жайных СМІ. Уздымаючы віскат пра ўцік нацмен-шасціцу ў Прыбалтыцы, яны замоўчаваюць, ўцік працтадынкай тутульнай нацыі ў Беларусі.

Паводле вынікаў з'езду быў прыняты стос. дакумэнт, звароты да прызыдэнта

краіны з патрабаваннем беларускамоўнага вічынніцтва на тэлебачанні, заснава-нія нацыянальнага ўні-верситету з цалкам белару-скумоўным навучаннем, зварот да Эўрапарламенту з патрабаваннем вічынніцтва на Беларусь выключна па-беларуску, лісты ў пракура-туру,

Мінадукацыі, віц-прем'еру Дражину пра зак-лапочанасць нападам на сям'ю Лапіцкіх. Кантраля-ваць ход расыльедаваных справы даручана Радзе ТБМ. У Колас нават заклі-каў правесці антыфа-шыскі мітынг.

Алег Трусаў быў адзінага-

Янкаў прыклад

Міністар Радзікоў загадаў вырашыць пытаньне на карысць беларускамоўнага школьніка.

Год спатрэбіўся бацькам Янкі Лапіцкага, 10-гадовага ліцэіста з Жодзіна, каб дамагчыся для сына права навучанія на роднай мове. Што толькі яны не пачалі ад чыноўнікаў: і пра нерэнтабельнасць беларускамоўных клясіў, і пра парушэнне права дзіцяці на адкудакію пра здравінну вучыцца на народнай мове. Пасыля Лапіцкім прананавалі вучыцца сына ў беларускай школе ў вёсцы за 10 км ад гораду.

Бацькі дзяяці, што вучыліся ў Янкі, такога піску на вытрымалі. Ціпер іх дзеяці вучыцца ў клясіках з расейскай мовай навучання. Лапіцкія вырашылі прыміцца да канца. Вырашальнікі стаў ліст да міністра адкудакі Аляксандра Радзікова. Зы миністэрства ў аддзел

10-гадовы ліцэіст з Жодзіна Янка Лапіцкі зноў зможа вучыцца па-беларуску.

Нацысты напалі на кватэру Лапіцкіх

У ноч на 24 кастрычніка невядомыя абстрэлалі кватэру, дзе жыве сям'я Лапіцкіх, шасціца зарадамі з пінзуматычнай вінтагі. Былі разьбітыя шыбы, але ніхто не пацярпэў. У ноч з 24 на 25 кастрычніка ў тое ж акно кінулі два пакеты з чорнай фарбай. Па факце абстрэл звязнедзелу крыміналная справа. У Жодзіне маркуюць, што гэты малю быць справой мясцовых нацыстаў. Янкаў тата Аляксей Лапіцкі ўзначальвае жодзінскія арганізацыі ТБМ і ПБНФ.

СП

Тозік паставіў заслон куантро і брамбуе

Мытны камітэт падрыхтаваў праект указу прэзыдэнта аб скаваньні крамаў бяспошлінага гандлю.

З 52-х крамаў duty-free застаненца дзяве: адна ў Нацыянальным аэрапорце «Менск», другая — для аблугі дыкткорпусу. Крамы на пагранічных даходах ліквідуюцца.

Асартымент такіх магазынёр традыцыйны — цыгарэты, шакаляд, парфумы, сувеніры. Асноўны артыкул даходу — імпартны алькаголь, які ў duty-free танны, бо не абкладаецца акызам і ПДВ.

У першым паўгодзіні імпарт у Беларусь алькагольных напоў склаў 11,5 млн даля-

раў (341 тыс. дэкалітраў), зь іх на крамы duty-free прыходзіцца 8,3 млн даляраў (275 тыс. дэкалітраў). Але наўйшы думаць, што плян такім крамам робіць чаўнікі на польскім і літоўскім памежжы. Крамы duty-free былі каналам увозу ў Беларусь алькаголю бяз сплаты падаткай. Непадакцызны алькаголь ішоў падпольным распакоўднікам прадукцыі, гаспадарам рэстаранаў.

Схема працавала, пакуль крамы не правервалі Камітэт дзяржканторолю. Праверка выявіла, што аб'ёмы нелегальных паставак на ўнутраны рынак з гэтых крамаў роўныя абароту афіцыйных аптовых імпартэрў алькаголю.

Зыміцер Дрыгайла

У студзені распачнеца буйная мадэрнізацыя «Нафтана»

Працяг з старонкі 1.

Былы гендырэктар «Нафтана» быў затрыманы работнікамі КДБ год таму, разам з в.а. камітэцкага дырэктара прадпрыемства С.Мартыновым.

Папярэдне ў ходзе следства было ўстаноўлена, што краадзек ажыццяўляўся шляхам арганізаціі тэндэрў на працяг нафтапрадукту і незаконнага выяўлення іх пераможця — літоўскіх кампаній — і іншых пасрэднікаў, блізкіх да кіраўніцтва прадпрыемства.

Часнавіцкі і Мартыновіч аўбінаваючыца па арт. 210 ч. 4 Крымінальнага кодексу — краадзек шляхам злубжывання службовым становішчам, учынены арганізаванай групай альбо ў асаўліва буйных памерах, што прадугледжае пазбуйленне волі на тэрмін 5—12 гадоў з канфіскацыяй маёмаў.

Тым часам жыццё на «Нафтана» працягваецца. Са студзеня распачненіца тэхнічнае пераабсталяванне коштам 500 млн даляраў, што мусіць прывесці да павышэння колкасці прапрацоўкі нафты з 9,5 млн т у год да 12 млн т. 50 млн даляраў «Нафтана» бараў у крэдыт (на прадпрыемства жаўжыць, што не ў беларускіх банках), асцяпніці 90% складу уласныя сродкі.

Беларуская эканоміка на словах і на справе

Працэнты, якіе апэруюць беларускія міністры, — вынік спрынтыцы рук беларускіх статыстыкаў. Рэальная тэмп росту беларускай эканомікі нават адстаюць ад аналагічных паказчыкаў у нашых суседзяў. Піша ліберальны эканоміст Яраслаў Раманчук.

Услед за ідэолягімі ад улады асобныя эксперыты — як на Захадзе, так і ў Pacei — началі казаць пра беларускі фонамэн. Маўляў, краіны ўсходняй Еўропы абразілі рынкі і демакратыю, але атрымалі нестабільнасць і пізраг сацыяльна-еканамічных проблем. А беларускі ўрад зрабіў стаўку на адуайліненне асноў сацыялістычнай, плянавай эканомікі з захаваннем манаполіі на палітычную юладу. У падтвержданыне гэтаму кажучы

пра нізкае беспрацоўе ў Беларусі, імклівы рост ВУП, рэгулярную выплату заробкаў і пэнсіяў, бесперыядную працу буйных прамысловых прадпрыемстваў. Але пі ёсьць краіна ў нашым рэгіёне, дзе эканоміка ціпнер на расціце, а заробкі не выплачваюцца?

На тле сусветнай мапы

Найлепшым чынам месца беларускай эканомікі ў свеце ёсць ілюстраваны паказчыкі валавага нацыянальнага даходу (ВНД) на душу насельніцтва. Падткі вядзеніца Сусветнага банку.

Згодна з апошнімі звесткамі, ВНД Беларусі ў 2004 г. склаў \$20,9 млрд, альбо \$2120 на душу насельніцтва. У гэтых паказчыках наша краіна апярэдзіла Азэрбайджан і Армению, але затое насабіглі нават партнёры па Адзінай эканамічнай прасторы, за выняткам Украіны. Казахстан мае ВНД \$2260 на душу насельніцтва,

Расея — \$3410. ВНД Польшчы ў 2,9 разу большы за беларускі, Літвы — у 2,7 раз. ВНД на душу насельніцтва Нямеччыны ў 14,2 разу вышыць за нашы, а сярэдняя амэрыканская «душа» ў 19,5 разу багацейшая за беларускую.

Не зьяўляюцца ўнікальнымі тэмпамі росту ВУП, якіх ў 2003—2004 г. на душу насельніцтва склалі 11,5%. Украіна за гэты час павялічыла ВУП на 12,9%. Туркменістан — на 15,4%. Каля ж узіць часавы прамежак 2000—2004, то тэмпі росту ВУП Беларусі (6,7%) губільна на тле дзясяткі іншых краін. Украіна мае паказчыкі ў 2000—2004 г. — 8,6%, Кітай — 8,7%, Малдова — 6,9%, Літва і Латвія — па 7,5%.

Крызіс сельскай гаспадаркі

Айчынныя ідэолагі ставяць у прыклад беларускую сельскую гаспадарку — маўляў, тут вялікія дасягненні. Але статыстыка пера-

конвала ў адваротным пры велічэенных датацый (за апошнія 10 гадоў у сярэднім у год да \$700—900 млн) чисты прыбыл сктару ў 2004 г. склаў толькі \$190 млн.

Сённяшніяе відзеньне сельскай гаспадаркі ў краіне — накачка бісплатным альбо вельмі танным рэсурсам калгасаў і саўгасаў, прымусовыя паставкі сыравіны, паліва і фактараў вытворчасці для сельскагаспадарчых вытворцаў па заніжаных цэнтрах, а таксама загадны характар збыту на ўнутраным рынку. Таму ўся эфектыўнасць дасягненца вялікім аб'ёмам дзяржпадтрымкі агасцэктару. Інвестыцыйная палітыка ў сферы сельскай гаспадаркі таксама правалена, пра што съведчыць наступная выснова Сусветнага банку: «Дзяржпадтрымка сканцэнтравана на неэфектыўных гаспадарках і застаненца недастатковая празрыстая, што сур'ёзна адбываецца на функцыянаваныя банкаўскія систэмы. Гэта падрывае дзялянкаваныя намаганні дзяржавы па садейнічаным росту вытворчасці ў галіне». Вынікам такога сельскагаспадарчай палітыкі зьяўляецца вельмі дарагі для падаткаплатнікаў і скрайне неэфектыўны АПК.

Працяг з старонкі 15.

Нафтаперапрацоўчы завод «Нафтана»

прачуе з 1963. У 2002 г. завод ператвораны ў ААТ. Дзяржава валодае 99,8% акцый, 0,2% належыць калектыву.

СЪЦІСЛА

Гандаль цалкам прыватны

Аснову раздробнага тавараабароту ў краіне складаюць прыватныя гандлёвыя прадпрыемствы, заяўляе Міністэрства статыстыкі ў аналізу. На прыватнікаў прыпадае 81,6% розничнага тавараабароту, на дзяржавную прадпрыемствы — 16 %, на замежных — 2,4%.

«Залаты Талер» пазбаўлены ліцензіі

З 8 лістапада ў беларускую брытанскую банку «Залаты талер» будзе адкідана ліцензія на прызначэнне па ўклады сродкі фізyczных асоб. Прchyчына — памер уласнага капіталу банку

меншы, чым устаноўлена Нацбанкам для банкаў, што маюць ліцензію на работу з укладамі грамадзян (10 млн ёўра). У «Залатым талерам» ён складае 8 млн ёўра.

Нацбанк супраць СЭЗаў

Нацбанк адмяніў ільготы па мінімальнай памеры статутнага фонду і ўласнага капіталу банкаў, зарэгістраваных на тэрыторыі свабодных эканамічных зонаў. Ціпнер статутнага фонду банку, зарэгістраванага ў СЭЗ, мусіць быць такі ж як і звычайнага банку — па мінімі за 5 млн ёўра (раней — 500 тыс.). Каля ж банк жадае прызначыць сродкі фізyczных асобаў, то яго мінімальны статутны фонд

павінны быць на мінімі за 10 млн ёўра. 3,31 беларускага банку на тэрыторыі СЭЗаў зарэгістравана сем.

NMT-сувязі больш на будзе

Да канца году апрацатар пабильны сувязі «БелСЭЗ» згорні базавыя станцыі аналагів сувязі стандарту NMT-450, што працавала ад 1992 г. Усе абінэнты будуть пераведзены на стандарт cdma2000 («dialog»). Сёня колькасць абанэнтаў «БелСЭЗ» складае каля 100 тыс. чалавек.

Беларускі павільён у Маскве

У адным з павільёнаў маскоўскай ВДНГ

адкрыенца беларускі гандлёвыя цэнтры. Агульная плошча павільёну — 3,3 тыс. м². На ім будзець выстаўленыя тавары з усіх абласцей.

ЗД

КУРСЫ ВАЛЮТ

на 3 лістапада:	
1 амэрыканскі далаўр	— 2 150 рублёў
1 ёўра	— 2 582,69 рубля
1 брытанскі фунт	— 3 793,35
1 швайцарскі франк	— 1671,27
1 латвіскі лат	— 3 709,77
1 літоўскі літ	— 748,10
1 польскі злоты	— 651,26
1 расейскі рубель	— 75,23
1 украінская грыва	— 426,22

Паводле Нацбанку

Polonia
POLSKIE RADIO

з 1 лістапада пашырылася рэтрансляцыя перадач беларускай службы радыё «Паленія» — праграмы для замежжа Польскага радыё. «Baltic Waves» рэтранслюе аднагадзінную перадачу апошнічы на сярэдніх хвалах (частата 612 кГц), а «Radio znad Vili» — дзве падгайдзінныя перадачы: у 4.30 і 22.00 на ультракароткіх хвалах (103,8 МГц). Перадачы беларускай службы радыё «Паленія» можна слухаць на кароткіх хвалах у 16.30 і 19.30 (частаты 6035 і 7180; 6050 кГц), па спадарожніку «Eutelsat II F-6 Hot Bird» (13° усходніяе даўжыні, частата 11.474 ГГц, гарызантальная палярызацыя, наслучая гуку 7,38 МГц, у 7.30, 16.30, 19.30 і 23.30) ды ў Інтэрнэце ў жывым эфры і ў запісе — у некалькіх лічбавых фарматах: «Real Audio» і «Windows Media».

Дастаткова зайсыці на старонку беларускую службы сайту радыё «Паленія» www.polskieradio.pl/polonia і слухаць у любы час.

ЛІСТЫ ЗЬ ЛЕСУ

Хвоя зь фігавым лісьцем

ПАВАЛ СЕВЯРЫНЕЦ

У дзень выдачы заробку ў Алецьчы пачынаюца крытычныя дні. Люд нездадолена бурчыць, атрымаўшы так званыя «разылковыя лісткі», у якіх бухгалтерыя распісываюж кожнаму інличнаму ўздаткі на месцы. Сумневу падвяргаюцца як сістэма падліку ў целым, так і праўлы артымтыкі ў прыватнасці: «Да мае начынъ за другую змену?», «Мабыць, сталоўка нешта хімчыць з прадуктамі?», «Нік не зразумео, чаго яны акуратнікі!» У слуслу на ходзіцца» — як мурашнік, гудзе лесапункт. Затым, памослішы ў руках колькі каляровых паперак, народ пераходзіць ад матэматычных і тэхналагічных аспектаў да сацыяльна-еканамічных: «Ды як за гэта можна жыць?», «Мы месяц укальваем за тыя капейкі?!». Кінечнае абуранага разуму завяршаецца рэвалюцыйнымі, укіп цалкам палітычнымі выносамі: «Папа, тэлефонай карэспандэнтам!», «З такім заробкам лепши ў апазыцыю!». І, нарэшце: «Усё. Галасуем за Мілінкевіча».

Праўда, назаўтра — і на бліжэйшы тыдзень — народ сходзіць у запой.

Зарабляюць тут мада. За верасень мне налічылі 120943 рублі, адмінусавалі падаткі і харчаванне ўсталоўцы і выдали на рукі 71 тысячу. Дзякую богу, дапамагаюць наведнікі і праваабаронцы — інакш хапала б адно на хлеб і малако. А большасць алецьчынцаў ды маласценці так і жывуць — на 30—50 дзяляраў штотмесца. Палавина хлоюцца з Палацкай службай занятыяць, што купіліся на тамтэйшыя абіянкі заробку «ад 400 тысяч», пасля першага разылку звольніліся, астагні засталіся, бо не спадзяюцца знайсці на Палацкай што лепшае. Лукашэнкавы 250 дзяляраў тут атрымліваюць хіба што вадзіцелі лесавозу ды начальства.

У апошняга на ўсе бурчаны ў пратэсты адказ адзін: «Не выконваеце плян! Дацьце 120 кубоў за суткі — будзе вам добрыя заробак. А так — апі».

Калі казаць пічыра, выканана 120-кубовыя сутачныя плянінага месяца для Алецьчы практична нерэальні.

Штодня ламаюцца краны або транспартэрная стужка, напісаныя раскрыжоўшчыкі або кранаўштыкі — і праца становіцца. У Палацку пра гэта ведаюць, але панранейшаму трываюць перад носам у лесапункту моркайку-плян: «Дасі кубы — заробіш». Плян у Алецьчы — яўная прымета камандна-адміністрацыйнай эканомікі. «Дзяржава робіць выгляд, што нам плаціць, — мы робім выгляд, што працуем». Завесы ў бусіх абаронцаў плюніавае гаспадаркі скоды ды тынцунуць пысай у гэты разылкі сацыялізм!

Паводле накладных, гружаны тут-тышымі хвæвымі шпальтамі самавал — гэта 1,8 млн рублёў. За дзень працы на алецьчынскім тарпаку (пакуль яго не спалілі) трох чалавек пілавалі па некалькі самавалоў. Між тым супольныя месачны заробак больш чым трыццаці працаўнікоў алецьчынскага Ніжніга складу — мільёнаў пяць. «Прашум на золаце, а атрымлівае капейкі», — абураюцца людзі. Хто ж распрадаеца грашымі? Фармальна «Палацаклес» — адкрытае акцыянэрнае таварыства. 43% акцый належыць працоўнаму калектыву, 57% — дзяржаве.

— 43% — доля немаленькая. Усталі б на сходзе акцыянізrу ды заяўлі свае правы, — кажу рабочым, але ў адказ чую караценчык да вычарпальнае: «Ну-ну». Усе разумеюць, што ад яднаніне, як і ў савецкі часы, — усяго толькі ніжні паверх у дзяржаўнай індустрыяльнай герархіі, а дадатак «ААТ» — фігавы лісток.

Увогуле, гэты еканамічны абсурд зь бессаромнай высечкай і вывазам драўніны, заробкам на ўзоруні афрыканскіх краін і цыркам «рынчнага сацыялізму» глядзіцца недарэчна, як хвоя з фігавым лісьцем.

Рэалныя ж пляні разылкіцца вытворчасцю й павышэння заробку ў Алецьчы — не ўстаноўка чартовае планкі на якім-небудзь сэлектары ў Менску, а прыватизація мадэрнізація ўсей лясной гаспадаркі. Хай «Палацаклес» канкуруе з «Віцебсклесам» і «Лісіцідровам», а бізнесоўцы з Наваполацку наладжваюць у Алецьчы зборку драўніны доміку на продаж. Толькі тады, за спайдунам гаспадаром, люд будзе і дараўжыць працоўным месцам, і працаўця як съед.

Дзеля ётага ў 2006-м трэба перамагаць.

Малое Сінта

Ушанавалі Каліноўскіх

30 кастрычніка ў Свіслачы адбыўся штогадовы фест, прысвечаны памяці братоў Каліноўскіх і паўстанцу 1863 году.

На ўрачыстасці ўрайцэнтар з'ехаўся 60 чалавек — з Горадні, навакольных мястэчкаў, а таксама Берацьця, Менску, Бабруйску і Барысава. Міліцыйці затрымалі гісторыка архітэктуры з Берацьця Ірыну Даўруйскую. Яна лігаглы Віктара Каліноўскага стала з нацыянальным сцягам. Спін. Даўруйская прасіла не забраць сцяга, але яго не вярнулі, а жанчыну «запрасілі» на суд — за выкарыстанні «незарэгістраванай сімволікі».

Удзельнікі фесту запалилі зынкі лія помнікі братам Каліноўскім і апомініяму кіраўніку паўстанні — Рамуальду Траўгуту, а таксама наведалі былу сядзібу сям'і Каліноўскіх у Якушоўцы.

Сяргей Максімовіч, Свіслач — Горадня

Бард Зыміцер Сідаровіч грае на дудзе на сядзібе Каліноўскіх у Якушоўцы.

СЪЦІСЛА

У Казуліна сканфіскавалі пісьмо Мілінкевічу

У старшыні БСДП (Г) **Аляксандра Калінкіна** 27 кастрычніка падчас мітынга надгледзу ў Нацыянальным азарпаке «Менск» былі сканфіскаваны матэрыялы, якія палітыкі называлі партыйнай перапісакі. У выніку дублага складанні пратаколу Казулін, які лічэць на з'езд шведзікі сацыял-дэмакрататаў, спыніўся ў самаліт. Палітык збирвасця паддаваў заяву ў суд за зняванту маральнай і дэзвалавай рэпутацыі.

Пунктам 1 у сувісле сканфіскаваных рэчак стаць «Пісьмо А.Казуліна Мілінкевічу А.В. от 19 кастрычніка 2005 г.». Фатакопію дакументу надрукавала «Народная воля».

КДБ мае пытанні да дзяячут

Аддзел пашпартна-візавай службы Кастрычніцкага раёну Менску 28 кастрычніка на дадзену дыпломатычнай амбасадзе на выезд каардынатары праваабрончага аздадзелу незадрэгістраванай арганізацыі «Зубр» Ірыны Тouscьkі. Раствармачылі тым, што ў КДБ да не ўзынкілі пытанні.

Менская гардзіцкая калегія адвакатаў 28 кастрычніка адмівала правааборонцы **Веры Страмкоўскай** у адпачынку за свой кошт. Спін. Страмкоўская мелася ехах у Тблісі на міжнародную канферэнцыю АБСЭ ў пытаннях незалежнасці адвакатуры.

Вось вам сумленныя выбары

Міліцыйці 29 кастрычніка спынілі ўстаўноў з'езд незадрэгістраванага грамадзакага аб'яднання «Партыя працоўнікіў» у менскім кінатэатры «Цэнтральны», авінаваціўшы ў правядзенні несанкцыянаванага сходу: калі 70 актыўністу трапілі ў аддзяленні міліцыі. Пасля пісьмовых тлумачэнняў калі 60 чалавек адпусцілі. У спешнічнікі трапілі лідэр арганізацыі **Мікалай Астрэйка**, ягоныя наемнікі **Эніра Браніцкая** і **Аляксандра Бондарэй**.

31 кастрычніка Астрэйка, Бондарэй і Браніцкая атрымалі 15 сутак на паштэрнікі з супрацоўнікамі КДБ пратрымалі го ў азарпаке паўтары гадзіны, а пасля пільнага надгледжу канфіскавалі працоўныя матэрыялы палітыкі.

Затрыманы актыўніст

25 кастрычніка актыўнікі арганізацыі «Зубр» **Алена Копач** і **Натальля Вушко** былі затрыманы ў Менску міліцыйцімі за распаўсяд ўсходзіць.

25 кастрычніка супрацоўнікі УУС Цэнтральнага раёну затрымалі сбірну молодзежі, якія вітаўся з узятыкамі на супрацоўнікі фракцыі БНФ **Паўла Батуева** і **Алесія Мазаніка** за распаўсяд «Народнай волі». Міліцыйці перапісалі іх пашпартныя звесткі і адпусцілі.

27 кастрычніка затрымалі «зуброўца» **Міхася Ісмаілава** з узятыкамі, прысычвенымі днёю салідарнасці 16 лістапада.

У Віцебску

Суддзяда Чыгуначнага раённага суду Віцебску Юры Урбан прысудзіў 25 кастрычніка актыўністу КХП-БНФ **Уладзімеру Плещанчуку** штраф у 29 000 руб. за «дробнае хулиганства». Міліцыйці авінавацілі яго ў абразе праражожных на тым месцы, дзе У.Плещанчанка звычайна распайтваўся падтрымкай білетеў з «беларускай салідарнасцю». Аднымі съедкамі хулиганства быў супрацоўнік міліцыі, які і затрымалі актыўніста.

29 кастрычніка стала вядома, што **віцебскую арганізацыю БНФ** пазбіўляюць офису і юрдычнага аддзела. Новыя памяшканні шукаюць таскама незадрэгістраванай газета «Вітебскі кур'ер».

Сяргей Будкін,
Аркадз Шанскі

Супраць каго съяўткуюць?

Працяг са старонкі 2.

Ды справа на ў тым.

На 4 лістапада ў Маскве заплінавана шэсць рэсейскіх патрыятычных арганізацій пад лёзунгамі «Выгнац акупантую», «Эта наша зямля» і «Расейцы ідуць». Ахвотных ксанфобаў запрашоць прыйсці на акцыю пад імігрэнскімі бел-жута-чорнымі сцягамі. Акцыя дазволена мэрыяй.

Новы прэзыдэнт Польшчы Лех Качынскі ў інтэрвю «Новай газеты» называў гэта «дзіўнымі выбарамі нацыянальнага съявіця». Пагатоў што ёні лепшыя нагоды: «Знача раней будаў бітва на Кулібіцкім полі, перамога ў якой пасцярэдзівала, што расейскі народ іспуя як народ «ўрадзейскі і хрысціянскі», — сказаў ён. А быў жа яшчэ Напалеон...

Зрэшты, паляя — і беларусы зь літоўцамі — на Францыя і на братнія татары. Перамогу над імі можна і адсвяткаваць.

Расея ўсе съяўткуюць перамогі. Як і Беларусь — як афіцыйная, так і дэмократычная. Улады адзначаюць перамогу ў Вялікай айчыннай, наццыянальстві — бітву пад Воршай.

Добра, што съяўткуюць. Кепска, калі съяўткуюць супраць. Супраць «літоўскіх завадзін», супраць «маскоўцаў», супраць... супраць... Саходня Эўропа даўно адышла ад традыцій — адзначаючы нейкія гадавіны, яны імкненіца не ўтічаміць гісторычныя памяці інводынага народу. Пару тыдняў таму з размахам было адзначана 200-годзідзе Траўальгарскай бітвы — калі брытанскі флот пад кіраўніцтвам адмірала Гарасці Нэльсана разгроміў французу. Але на гэтym акцэнт не рабіўся. Было проста супольнае адзначэнне юбілею — супольнае перамогі і супольнае паразы брытанцаў, французу і гішпанцаў з узделам найвышэйшых асоб трах краін. І ніякіх заявў, што брытанцы ад некая карагосці выратавалі. Эўропа жыве іншымі катэгорыямі. Ёсьць чаго павучыцца.

Алег Раівец

Разбурають, каб аднавіць

У Менску разъбіраюць апошні захаваны дом на Ніжнім Рынку, пад саборам. Уладзімер Папруга: «Мінкульт робіць злачынства».

Дом па вуліцы Гандліравай 27, пастваўлены ў другой палове XIX—пач. XX ст., унесены ў дзяржаўны Спіс гісторыка-культурных запоштоваўніцтваў. Калі гістарычнага будынку, што месціцца па Святынё-Духавага сабору, 2 лістапада прыйшоў пікет у яго абарону. На абарону помінка архітэктury сабраўся трох дзясяткі чалавек — студэнты, мастакі, музыкі. Яны былі без плякатаў, таму ўсё адбылося незаўажана.

Будаўнікі, што працуюць на «аб'екце», ка-
жуць, што дом маюць зънесьці ў сънежні.

У 1996 г. будынак з уласнасцю Фонду культуры перайшоў Экзархату РПЦ, які мяркую стварыць тут духоўна-адукцыйны цэнтар. Былі праведзеныя кансервацийныя работы, інтар'єры дагэтуль віданы наяднуююю цірглу.

Намесынік начальніка ўпраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Міні-

стэртва культуры Ігар Чарнійскі вазначыў што будынак разьбіраюць, бо ён «вісіць у паветры: на грашыгу многіх гадоў яго падымалі да вада». Паводле Чарнійскага, дом разьбіруць, а на яго месцы адноўляюць будынак у першапачатковым выглядзе з першапачатковыми дэкорамі.

Але яны галоўны дзяржаўны інсістэрттар па ахове гісторыка-культурнай спадчыны пасярод Менску Уладзімір Папруга лічыць: «У адпаведнасці з законам гэта лічынства, у адпаведнасці з працэдурай — легітімны акт». Паводле ягоных слоў, гэта адзіны гістарычны будынак, які застаўся на спуску да Ніжняй раки. «Усе адбываюцца па адной і той жа мэханізме: інспіратацыя зварот да легітимнаі установы, у гэтым выпадку — РПЦ, а потым органы, якія павінны сачыць за выкананнем закону, прымаюць рапшэнне, якое парушае ўсе законы і мэтыдкі. Верхні горад ужо адрастоўрапаў так: вычышчалі цалкам культурны слой, звалі падмуркі бетонам і на іх ставілі зусі новыя ламы».

Пры канцы савецкай эпохі дзякуючы пра-
тэстам грамадзкасці гэты будынак удалося

ўратаваць ад разбурэння. Цяпер усё зайдзе
далей.

Аркадъ Шанск

Дом сіяністаў съцерты зь зямлі

У кастрочніку зьнік яшчэ адзін выдатны помнік архітэктуры XIX ст. — комплекс дамоў №3 і №3а па вуліцы Калектарнай, на рагу з вуліцай Нямігаю. Гэтыя дзве двухпавярховыя камяніцы з арыгінальным закрытым дваром з галерэямі былі апошнімі, што ацалелі ад колішніх вуліцы Габрэйскай. У адным з іх — 10 верасня 1902 г. прыйшла другая Усерадзкая канфэрэнцыя сіяніцкіх арганізацый. Гэта быў першыя легальны ў Расеі сход сіяністаў, дазвол на які даў сам міністар унутраных спраў. На тую славутую канфэрэнцыю зехалася ажно 526 чалавек з розных краін. Адным махам была сіцьверта памятка пра цэлы разьдзел гісторыі Беларусі.

У адразу зменшыце ад прэзыдэнта Ірану, што прагне съцерці з мапы дзяржаву Ізраіль, нашыя ўлады, мусіць, звышчылі «сіянціскі» дом несвядома. Калі гісторыя для цабе пачынаеца з 1994 году, як ты будзеши яе шанаваць?

СЪЦІСЛА

Ранні Цецирэўскі

25 кастрычніка ў Полацкім цэнтры рамёств і нацыянальных культур адкрылася выставка патрыйска фагасправы Энгіта Цепярэўскага. На ёй зорніцах сабралася багата людзей. Фотамастак выставіў раннія працы — краявіды гораду і калекцыю фотапарэзгатуў вядомых людзей — барда Сержку Сокала-Воюла, экспонатаў Валера Шчукіна, мастака Аляксандра Канавалава.

Васіль Кроква, Полацак

Маленький герой

Тріякльськін Красненской сяродній школы, што на Каролічыны, выраўтаваў з агно двух маленых дзетак. Каля пачаўся пажар, башкоў у хане не было, і дэз'юнкі-дашкольніцы апінуўся за вядом сам-насам. На пішасце, пажар заўбажкі суседзкіхлопчык, які адразу

кінчиться її ахоплені польським домом і виїде адтуль перацоханых сяяцер. Прадастаўнік МНС узнагародзіл героя кааптыйным падарункам. А капласны пракфам падарыў хлопцу новую куртку, бо ягоная зя人格ла ў юнаца ратавальніка на плячах. Завуць героя Аляксандар Ложачнік. Болей бы такіх Аляксандраў!

Па Лукашэнкавых мясцінах
Адна з фірмаў Воршы пачала
ажыццяўляць падарожжы па
маршруце Ворша—Ляўкі—
Копысь—Алесандрыя.
Спачатку турысты
накіроўваюцца ў музей Купалы ў
Ляўках. Экспазіцыя музэю,
відач, не мянілі з часу яго
адкрыцця, хіба за апошні час
добраўпарадкавалі тырытако
Купалавага лепіцца. Нааступны
пункт падарожжа — пасёлак
Копысь — найстарэйшае

населінча Аршаничыны і, згодна з энцыклапедыямі, месца нараджэння першага прэзідэнта РБ. За гадзіну экспкурсанты наведаюць т.зв. Пяцёркі вал — умацаванье часу Паўночнай вайны. Пакажуць гасцям цэнтральную вуліцу мястечка, на добраўпарамдованье якога ў 2003 г. было выдаткована 8 млрд рублёў. Аднак за прыгожай аборгтай не відаць галоўной праблемы мястечка — бесправ'ё. Адзінае значнае падпрыемства туць — керамічны цех, дзе робяць з прывознай гліны зграбныя гарпікі ды вазы. Высокай якасці мясцовая гліна даўно не здабываецца, бо шмат капітуе яе перарапрацоўка. А некалі вырабы коўскіх кафільроў былі вядомыя далёка за межамі Беларусі. У адной з залий Эрмітажу ёй сеанская можна ўбачыць вялізную прыгожую

кафло «Тайная вячэра», зроблену ў Копысі ў XIX ст. Пасцьля Копысі турысты націкіравоцца на другі бераг Дняпра — там ужо Шклюцкі раён Маргілёўскай вобласці. Селёта ў ліпені Аляксандар Лукашэнка наведаў малую раздым і загадаў пабудаваць тут стацыянарны мост (пантонны працяле шэсьць месяцаў у год). Для пабудовы нават прыйдзенца знесыць три дамы. У вёсцы Александрыя, адкуль пайшоў у вілкі съвет будучы прэзыдэнт, пакажуць школу, дзе ён вучыўся, ды месца, дзе стаяла матчынная хата. Час знаходжання на ўёсці абмежаваны 15 хвілінамі. Мабыць, ды таго, каб цікайны турысты не начапі задаваць розныя недарочныя пытанні, накітлілі таго, чаму разбурылы прэзыдэнтаву хату.

Яўген Жарнасек
Ворша

ТЭНДЭНЦҮІ

У чаканьні Спартака

СЯМЁН ПЕЧАНКО

Купляючі квітік на центральним аўтавакзале, убачыў на акенцы касы налепку, што засыпрагалага грамадзянай нашай краіны ад замежнага рабства. Але тут у чэрзах стаць людзі, што не выяжджаюць з мяжу, а жыхары райцэнтраў, містчакі і вёскі. Яны амаль штодня сутыкаюцца калі на з рабствам, то з паўтрыгновай залежнасцю ад уладаў — пачынаючы ад калгаснага брыгадзіра і завяршаючы кіраўнікам вобласць. Шматлікія суботнікі, паборы на рэкранструкцыю чарговай стаўлі дэйзянік — што гэта, як не прыгон? Часам самі слугі народу робяцца закладнікамі сцягутаў. Некалькі год таму, рыхтуючы Мір да чарговага дні «Іспытмісцтва і ўздарку», раённае кіраўніцтва выправіла і сваіх злэгатагаў на працу. Дзіўнавата глязіцца, будучы тэрар з памаладшым

Кіраўніцы ТЮГу падабаецца трохмоўе

Але яна забяргае інфармацыю
пра пераход тэатру на расейскую
мову.

«Эта паклён. За чуткі ўхаплісі тыя, хто
намагацца вылезці на палітычную арэ-
ну». Паводле словаў галоўнай рэжысёры
Тэатру юнага глядча Натальі Башавай
(на фота), прычынай чуткі стала мастац-
кая рада тэатру, дзе амбікроўвалася пы-
танне пастаноўкі аднаго-двух спектакляў
па-расейску. У ТЮГу прыядычна звязы-
ваючыца башкі дзяцей з пытаннем, ці будуть
спектаклі для маленкіх дзяцей на расей-
ской мове. Сябры мастацкай рады ў большасці
сышліся на меркаванні, што, калі
звязіца прапанова паставіць твор па-расейску,
яе варта разгледзець. Тым больш
што на эксперыментальнай сцэне ТЮГу
ужо даўно ідуць спектаклі па-расейску. «У
рэпэртуары Купалаўскага і Тэатру беларус-
кай драматургіі таксама ёсць расейско-
муўныя пастаноўкі, але ад гэтага гэданыя
тэатры не перастаюць быць беларускімі.
Расейскі тэатр імя Горкага, наадварот,
шукав ціпер п'есу для пастаноўкі на бела-
рускай мове. Ад гэтага ж ён не перастае
быць Расейскім драматычным», — кажа
Н.Башава.

Спін Башава, якай выхоўвае сына-другак-
лясьніка, назначае, што часцыком дзеці

ўпершыню ў сваім жыцці сутыкаючыца зъ
беларускай мовай менавіта ў ТЮГу. Яна
катэгарычна супраць «русіфікацыі» тэатру.
«Аднак што адказаць тым, хто хоча ўбачи-
ць ў нас і расейскамоўныя пастаноўкі? У
нас дзіве дзяржаўныя мовы, і з гэтым нічо-
га ні зробішь. Мы павінны ўлічваць інтэрэ-
саў ўсіх нашых гледачоў».

Н.Башавай падабаецца прыклад каза-
скага ТЮГу, які працуе на трох мовах.
Там у адзін дзень стаціца Шэксціра па-
казаку, на наступны дзень — па-расей-
ку, а потым — па-ангельску.

Рэжысёрка заўпэўнівае: рашэнні, якія
выходзяць за кола ўнутраных проблем тэ-
атру, будуть папярэдне выносіцца на суд
шырокай тэатральнай грамадзкасці. А
сёньня тэатр як праца вау на беларускай
мове, так і будзе праца вау. «Бо гэта Бела-
рускі рэспубліканскі тэатр юнага глядча.
Адзіны ў краіне. І ён адзначана зас-
таненіца беларускім», — кажа Башава.

Налет тэатру спаўняеца роўна 50 год.
У найбліжэйшых плянах — шмат паста-
новак беларускіх аўтараў. Тэатр супра-
цоўнічае з драматургамі С.Кавалевым,
П.Васічонкам, А.Дударовым, А.Карэлі-
ным. А ў новым сезоне гледачоў чакае
прем'ера: «Марныя высілкі кахання» па-
водле Шэксціра ў перакладзе Р.Бараду-
ліна.

Сяргей Будкін

Як можа мова ўплываць на папулярнасць тэатру?

Камэнтуе тэатральны
крытык Вячаслаў Ракіцкі,
радыё «Свабода».

«Ніколі за трыццаць гадоў, якія
займаюся тэатральнай
крытыкай, я нічога, каб
хтосьці ў Беларусі, і ў тым жа
ТЮГу, не разумеў беларускай
мовы. Не разумел дрэннага
спектаклю, так, і вельмі часта, а
мовы — ніколі! Я памятаю часы,

калі ў спектаклі Беларускага
ТЮГу на беларускай мове ў той
ж аўтаматычна сустракалі
аваціямі.

Знакаміты расейскі драматург
Аляксандар Валодзін з сотні ў
пастановак сваёй п'есы «Зъ
любимым не расставайтесь»
менскую пастаноўку лічыў
лепшай. Ен казаў, што менавіта
беларуская мова менскіх
тэатраў дала п'есе нейкай
асаблівай вастрыні. Не магу я

забыць маскоўскія гастролі
Тэатру Янкі Купалы: заля
Малога тэатра аж стагнала ад
захаплення, калі па-беларуску
гаварыла Стэфанія Станюта.
Нікто не браў навушнікі дзеля
перакладу. Беларускамоўным
спектаклемі пляскяў у далоні і
раздаваў прызы прэстыжны
Эдвардзінскі фестываль.
Калі кажуць, што мова замінае
мастацтву, дык падаючы самы
непрафесійны аргумент.

Зрэшты, ён жа і самы банальны
з тых, якімі карыстаюцца, каб
прыхаваць сваю прафесійную
ніздряцінасць. Мова ўвогуле ня
есть перашкодай для
ўспрымання спектаклю. Больш
за тое, спектакль плаўствае з мовы.
Пастаноўкі Андрэя Барысава на
якуцкай мове сточылі вітаў ці ня
увесь сцэнат. І калі б якуты іх
іграли на расейскай мове, то
нават да Масквы не дæхалі б, ня
тое што да Мэксікі.

Таленавітыя акторы і рэжысёры
ў тым ліку і праз мову
адчыняюць тонкасці
нацыянальнага характеру, праз
мову дасягаюць нацыянальную
войнознасць.
Творца — гэта ня толькі
рамеснік, які лепш ці горш
іграе на сцене, а яшчэ і місіянэр,
які ў іздале ніяк адказаць
шмат за што, у тым ліку
і за стан нацыянальнай
культуры, уключна з мовай».

СЪЦІСЛА

Першы піяр Мілінкевіча

Гіт-парад музычнага сайту
«Тузін гіт» будзе камэнтаваць
Алесь Мілінкевіч. Дагэтуль
экспертамі выступалі
К.Камоцкая, Л.Вольскі,
А.Памідораў. Каардынатор
праекту Аляксей Мінчонак
кажа, што на «ГТ» заўсёды
тэмы камітавалі цікавыя
асобы. Сярод іх былі музыкі і
прадусёры, а вось палітыкі
япіч не было. Тому я
вырашылі запрасіць
Мілінкевіча, ведаючы ягоную
любоз на беларускай музыцы.
На Tut.by-еўскім форуме гэта
ужо назвалі «першым удалым
піяр-ходам адзінага» :).

Дыск Данчыка

«БМА Group» выдала кампакт-
диск з песнямі Багдана
Андрусішына, якія 20 гадоў
тэм былі записаны ў Нью-
Ёркскай студыі Angel Sound і
вышлі на кружэцы «Я ад вас
далёка». Своеасаблівым

«відрабонусам» выступае запіс
канцэрту Данчыка ў мінскай
філіармоніі ў 1996 г. Сам
сызык і рэдактар беларускай
службы радыё «Свабода»
заяўвў, што не міркье падзіць
з нагоды выхаду дыску канцэрт,
бо на лічыць сябе
падрыхтаваным. «БМА Group»
плянует перавыдаць на кампакт-
дисках усе альбомы съпевака.

«Саша і Сірока» шукаюць таленты

Вядомы тэледэут зъбираеца
экранізаваць увесі добытны
альбом «Ска-ты!». Хутка
звязыца ўжо часьцёрты
відэаролік. Гэтым разам абраў
песню «Новы год». У кіпі
будзе прысутнічыць сцэна
масавай фіззарадкі. «СіС»
запрашваюць у ёй звязыца ўсіх
ахвотных. Здымкі трэбуюць
быць дасыланы да 1 лістапада на
e-mail: kli@lyapis.com, але для
асаблівых ахвотнікаў гэтын
будзе падоўжаны.

«Бардаўская восень»

У фестывалі «Бардаўская
восень»-2005 на Беласточчыне
галоўны прыз (магчымасць
запісання альбом у прафесійнай
радыёстуды) не атрымаў
ніхто. Прафесійную гітару
атрымала бардаўскае троіс
з Польшчы (Люна Карпік,
Мажна Русачык, Андрэй
Грэс), барды зь Беларусі Ілья
Паплоўка і Андрэй Касцічен
— па 10 гадзін студынага
запісу.

Pager-вершы Лабадзенкі

Накладам 300 асбонікаў
убачыла съвет книга Глеба
Лабадзенкі «Pager-вершы:
начальная ліріка». Прадмову да
кнігі напісаў Рыгор Барадулін,
пасыяльков — Андрэй
Хадановіч. Кніга выйшла за
срэдкі самога аўтара. Pager-
вершы — творы, дасланные
аўтарамі праз пэйджар. У кнізе
яны падаюцца з асаблівасцямі
«незьбеларушчанага»

пэйджара: з «1» заміж «i», бязъ
літар «ё» да «ў».

Адам Воршыч

Глеб Лабадзенка
узвекавечыў
пэйджар
у вершах.

КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЭДАКЦЫЮ

Borowik, Przemysław. Jurydyki miasta Grodna w XV–XVIII wieku. Stanowy podział nieruchomości. — Suprasl: Collegium Supraslense, 2005. — 412 s. — (Acta Collegii Supraslensis. Tom VII). [Баровік, Прэміслав. Юрыдыкі места Горадня ў XV–XVIII ст. Саслоўны падзел нерухомасці].

Кніга прысьвечана гісторыі ўзынкення і
фармавання ў Горадні юрыдыкі — адміністрацыйнай адасобленых частак гораду, якія належалі шляхце і жыхары якіх судова і
падатковая падпрарадкоўваліся горадскай маг-
дэббургі. Адметнасць Горадні падўпілава на тое, што рэпрэзэнтантайны разыдэнцыі шляхты, а таксама маемасць кляштару да цэнтра гораду на менш прыцягненыя тэрыторыі.

Гарбачова В.В. Узделеніі ў Біялорусі: Біялініяграфічны слоўнік. — Менск: БДУ, 2004. — 400 с. Наклад 100 ас.

У Беларускай гісторыяграфіі захоўваюцца ўзурпаваны, што паўстаны ў 1830—1831 г. на абы-
шарах быў Рэчы Паспалітай мела ў Беларусі
тэртыярнай амбіекаваныя харкторы, а
удзельнікі яго быў нештатлікі. Звесткі пра
2300 удзельнікаў паўстання, якія сабрали аўтар-
ка, сведчыць пра цікавыя лёсі і вельмі розныя
характарты эмагароў за адраджаныне быльх
шляхецкіх вольнасцяў ды страчанай дэ-
жжаўнасцяў.

АДЗ

Алесь Аркуш і Зьміцер
Бартосік скіраваліся на
Дзісеншчыну шукаць рэшткі
маентку Кастравецкіх —
продкаў французскага паэта
Гёма Апалінэра. Маршрутам,
якім калісъцы будуць
ездзіць турысты з Парыжу.

Сяргей Дубавец першы выка-
заў здагдуку, што род Кастр-
равецкіх, які даў сцвяту слынна-
га Гёма Апалінэра, жыў не на
Наваградчыне, як сцвярджалі
энцыкліпэдай, а ў паўночна-за-
ходній Беларусі, у Дарашкові-
чах (ці Дарожкавічах, як пазна-
чана на сёньняшніх мапах) над
Дзісной. С.Дубавец адшукаў у
«Польскім слоўніку геаграфіч-
ным» канца XIX ст., што каля
1780 г. Дарашковічы на Дзісен-
чыне былі ўласнасцю Міхала
Кастравецкага, полацкага падва-
яводы, ад якога перайшлі да яго-
нага сына Адама, дзісенскага
харжака.

Маентак у братоў Кастравецкіх
(Адама, Карабля і Апалінар'я)
канфіскавалі за ўздел у паў-
станні 1863—1864 г. Карабля, бацьку беларускага пісьменніка
Каруся Каганца, і Адама выслалі
зь Беларусі, а Апалінар разам з
дачкой збег ад царскіх разгрэзій у
Італію. У Рыме 26 жніўня 1880 г.
і нарадзіўся будучы выбітны
французскі паэт Гём Апалінэр
(Вільгельм Апалінары Кастравецкі).

Тут хаваўся Адам Міцкевіч

У 2003 г. у Польшчы выйшла
кніга былога дзісенца «Арліна
гняздо» — успаміны пра гісторыю
Дзісенскай польскай гім-
назіі ў 1930-я гады.

У кнізе гаворыцца: «Каля мя-
стечка, побач з якім пад ветра-
зямі бірз з сівеj пляскамі Напале-
онаўскі тракт, знаходзіўся маен-
так са старым, зьдзічэлым пар-
кам. У парку, размешчаным высо-
ка над шумлівай камяністай ра-
кою, мы на раз узімалі з заніт-
каў. Маентак Дарашковічы ка-
лісъцы належаў Кастравецкім.
Адам, сын Адама, маршалка
Віленскай губэрні, быў сасланы
як узделнік паўстаннія 1863 г.
у Арэнбург. Маентак канфіскава-
валі на карысць нейкага царскага
«унтэр Прышыбесев» высокага ранту. Маті Адама Людвіка
з роду Пагорблскіх была добра
знаёмая з Міцкевічам, апекава-
лася зьяволенімі філярэтамі.
Верш Міцкевіча «Матрос» быў
пакінуты ў яе альбоме. Таксама
місцоў падданыне казала, што
Міцкевіч пэўны час хаваўся ме-
навіта ў гэтым маентку, у каплі-
цы... Мы заўсёды падчас прагу-
лак шукалі ту капліцу, але бяз
выніку. Урэшце ўбачылі па-над
Дзіснай спаруду з вежачкамі і
пераконвалі сябе, што акурат у

Дзісна, радзіма Апалінэра

Зьміцер Бартосік ля адноўленага маентку Кастравецкіх у Дарашковічах.

сам дом мае дах і шыбы. Як нам паведамілі дзісненцы, радавую ся-
дзібу Кастравецкіх аднавіў мяс-
цовы бацюшка Генадзь Ка-
неўскі.

Самога сівятара мы пабачылі за рулём трактара. Айцец Генадзь мае 20 гектараў зямлі, кам-
байн, гадуе бычкоў. Сапраўды фэрмер, ды яшчэ будаўнік. Сам лазіў па рыштаваннях, калі дзі-
сненцы аднаўлялі Ўаскрасен-
скую царкву, дзе захоўваецца сыні славутага абраза Смален-
скай Маці Божай. Сам працаў і на аднаўленні маентку Кастр-
равецкіх.

Бацюшка, спасылаючыся на
брак вольнага часу, доўгі атмаду-
ліўся ад гутаркі. Урэшце пагадз-
іўся. Айцец Генадзь паходзіць зь мястечка Радунь, што на Вор-
наўшчыне. У Дзісніне — з 1989 г. Панскі маентак, ад якога засталі-
ся толькі рэшткі асобных муроў,
адбудоўвае дзесьць гадоў. «На-
вашта аднаўляєсць?» — пытаем-
ся. «Буду жыць». — «А ці ведас-
це, што эта радавы маентак роду
Кастравецкіх, з якога паходзіць
Гём Апалінэр?» — «Ведаю». Айцец Генадзь цікавіўся гісторы-
чай сядзібай, сам рабіў праект рэ-
стаўрацыі, мае здымкі старога

шатровага палаца, які з'яўля-
ўся магілкай некалі бывшай

фаміліі Генадзь. Айцец Генадзь
аднавіць яго ў ранейшым выглядзе.
Праўда, краізнавец Пётар Ба-
говіч сцвярджыа, што дакладна
аднавіць дом а.Генадзю не ўда-
лося.

Зінада Казлоўская, што жыве
побач з маенткам, памятае апош-
нія ўладальнікі сядзібай —

Аляксандра Капилова. Яна нам

рассказала, што ў сядзібным парку

некалі была магіла аднаго з Кастр-

авецкіх. Магчыма, што ў парку

Гём Апалінэр
(Вільгельм Апалінары
Кастравецкі) 26
жніўня 1880, Рым —
9 лістапада 1918)
французскі паэт,
пачынальнік
сюрэралізму.
Большасын вершаву
апублікавана
пасымяротна. На
беларускую нову яго
вершы перакладала
Эдзі Агніцьвет
(зб. «Зімныя акіян»).

Дзісна — сатэліт Полацку

Полацкія крывічы заснавалі Дзісну ў X ст., пабудаваўшы тут крэпасць Капец-гарадок. Дзісна была абарончай фартэцціяй на Дзісніне, на сваім гербе таксама мела выяву ладзіздзі. Іван Жалхіў да Дзісны не дайшоў, таму менавіта сюды зъбеглі благатыя полацкія купцы і шляхта. Тут з'яўраў войскі Сыцяпан Батура, каб вызваліць Полацак. Дзісна ад XVI ст. мела магдэбурскія права. Да стагоддзь да таму гэта быў другі па колькасці насельніцтва горад на Полацчыне. На сутоку Дзісны і Дзісніны дзеюныя краявіды.

Рэшткі шпіталю канца XIX стагоддзя.

Дарожкавічы

МЕРЫ

Бацюшка-фэрмер

Мы былі зъдзіўлены, калі сяд-
род роштак сядзібнага парку
знайшлі цалкам адноўлены будынак маентку! Будаўнічыя
работы яшчэ працягваліся, але

Зінада Казлоўская, што жыве
побач з маенткам, памятае апош-
нія ўладальнікі сядзібай —
Аляксандра Капилова. Яна нам
рассказала, што ў сядзібном парку

некалі была магіла

аднаго з Кастр-

Між нафтай і дэмакратый

Пра краіну «дэядулі Гейдара» піша асьпірант Беларускага дзяржаўнага ўніверситету Аляксей Лашук.

Бакінская набярэжная. Вечер з Каспійскага мора. «Горад вячро» — та перакладаеся назов Баку. Зылева і справа па баках бухты падковы гарань агні стаццы Азэрбайджану, а сінераду — чорная бэсдань Каспію злучаеца з чорным бяздонным небам. Але гарызонт убачыць усё-такі можна: па ўсім далягідзе — там, дзе мора сустракаеца з небам, — расспішны ледзь бачны агеньчыкі... Гэта ліхтары нафтавых плятформаў на шельфе Каспійскага мора.

Нафта — галоўны складнік азэрбайджанскага экспарту. Нафтаздача прыноіць штогод мільярды

Працэс галасавання у Азэрбайджане адпавядзе міжнародным нормам, але апазыцыі не дазваляюць праводзіц мітынгі ў цэнтры Баку.

прыбыткі. Ужо больш як дзясятак гадоў агрэгатарам нафтабізнесу ў Азэрбайджане з'яўлююцца не толькі дзяржава і канцэрн Azerpetrol, але і карпарацыі British Petroleum, Shell, Total і іншыя нафтавыя гіганты.

У найбліжэйшы час экспарт нафты стане яшчэ зручнейшы — ужо

адбылося ўрачыстае адкрыццё нафтаправоду Баку—Тблісі—Джэйхан. Труба даўжынёй 1767 км злучае нафтавыя радовішчы каспійскага шельфа з турецкім портам Джэйхан на Міжземным моры. Засталося толькі напоўніць трубу нафтой, стварыць патрэбны цік — і проблема расейскага транзиту вырашана. Пазыцыі Азэрбайджану як экспартэра нафты становіцца ўзлужненымі і гарантуюць стабільныя даходы ў сівердай вялічыне.

«Каб гэтая звышпрыбыткі наўкарамі, у розных сектар эканомікі, можна было бы палепшыць бізнес-клімат і ўзвесці жыццы ў краіне, — кажа малады інтелектуал Вугтар. — Тое, што адбываецца ціпер, — у найлепшым выпадку прададаныя грошай, у горшым — краедзе». Вугтар — тыповы прадстаўнік маладога пакалення азэрбайджанскай інтелектуальнай эліты. Атрымаўшы выдатную аддукцыю за мажжы, ён працуе ў бакінскім прадстаўніцтве адной з міжнародных арганізацій і наліга цікаўніца падэмані ў краіне. «Частка даходаў ад нафты нават не трапляе ў Азэрбайджан, частка даходзіць, але марнунгіца па палацах. Толькі на мэблі для будынку навастворанага Фонду імя Гейдара Альіева ў цэнтры Баку пайшло больш за 30 млн далаляў».

Фонд імя Г.Альіева ўзначальвае жонка Ільхама Альіева, сына Гейдара. Пасля смерці бацькі адказныя пасады ва ўрадзе і ў эканоміцы бязъ змены засталіся за сямейнікамі я сібрамі «клану». Затое пасля смерці Гейдара значна змянілася гарадзіцкая тапаніміка. «Гэта — алея імя Гейдара Альіева, — гаворыць наш гід, — а гэта — плошча імя

Бігборды з Гейдарам — частка бакінскага пэйзажу.

Гейдара Альіева, праспэкт імя Гейдара Альіева, спартовая арэна...»...Імя Гейдара Альіева!» — працягваюць замежныя гості. Паўсюль вільнінага залёна-чырвона-сіня (колеры нацыянальнага сцягу) бігборды з выявамі «вечна жывога» Гейдара і яго сына Ільхама. Адзін з бігбордаў лепши за ўсе: ілюстраваны кулыгі прэзыдэнта, які ствараеца ў Азэрбайджане. На плякатаце — трое маленкіх дзяцей гуляюць у кубікі. А на кубіках — літары, з якіх дзеці складаюць слова: «Heydar baba» — «дэядула Гейдар».

Сёлета ад зялёна-чырвона-сіных колераў твараў на плякатах на вуліцах Азэрбайджану стракацца ўвачу. Акрамя Альіевых, гэта яшчэ і выявы кандыдатаў на парламенцкіх выбарах. Пад уздеяннем міжнароднай супольнасці азэрбайджанскія ўлады лібралізаціі выбарчай заканадаўства і зрабілі празрыстым працэс вылуччыны ды рэгістрацыі кандыдатаў. У выніку ў краіне адбываецца сапраўдныя выбарчы бум. На 125 месцаў у «Мілі Мэджлісе» прэтэндуюць 1800 кандыдату. Выбары адбудуцца ў гэту нядзелю. Быдары ад

Баку—Менск

на падзенне цену на нафту з уядзеннем у дзеяньне гэтага трубыправоду.

Баку—Тблісі—Джэйхан
Працягласыць трубаправоду Баку—Тблісі—Джэйхан складае 1767 км. Прапускная здольнасць — каля 1 млн барэллю ў дзені. Апроч азэрбайджанскай, па

нафтаправодзе пачын нафта з Казахстану. Кошт практыкі складае 2,95 млрд далаляў, а з улікам выплат па кредитах — 3,6 млрд далаляў. Пад 30% скордкі

былі выдзелены кампаніяй

удзельнікамі практыкі, астатнія

дадзены Эўрапейскім банкам

рэканструкцыі і развязвіцца

(ЭБРР) і Сусветным банкам.

Аналітыкі звязваюць спадзеявы

на падзенне цену на нафту з

уядзенем у дзеяньне гэтага

трубыправоду.

Інсанай належаў да групы «кара- баҳаў», дык зволнены разам з ім

міністэр эканамічнага развіція

Фаргад Альіев находитца ў поўдня

краіны. Гэтыя архісты прывілі

азэрбайджанскаі палітыку у даволі

хісткі становішча».

Пакуль што манзур прэзыдэнт

Альіева меў поясны. «Прэзыдэнт

выбіраў глебу з-пад ног апазыцыі,

— кажа адзін з экспартаў лёнданскай

арганізацыі «Лінкс», што займаецца

загадынай апазыцыі

і разганяюць мітынгі апазыцыі

у цэнтры Баку.

Рэвалюцыя зіверху

Відаць, пад пісакам з боку амэрыканскага пасла, які мае вілкі ўпышы на Ільхама Альіева, ёсць гэта патрэбнасць.

Гэта адбылося напярэддні абелішчнага

вяртання ў Баку старшыні

Дэмакратычнай партыі Расула Гулієва,

які вось ужо 9 гадоў жыве на

выгнанні. Нечаканы затрыманні

былі абгрунтаваныя пібыта пінамі

дэяржайнае пераварот.

Намеснік галоўнага рэдактара

газеты «Хо» Нар Альіев кажа, што

гэта не было нейкай прэзыдэнцкай

хітрасцю, і сапраўды на наступны

дзень пасля вяртання Гулієва быў

запінаны дэяржайнае пераварот.

«Рэвалюцый зіверху» назвалі некаторыя газеты актыўныя заходы

Альіева па ўмадаванні сваіх пісак

якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

«Да галоўва, што паканаліся, быў

прымаць паславаныя вялікія грамшы

і якія, аднак, могуць быць небіспеччынай для юлады самога прэзыдэнта.

Браты Лех (справа) і Яраслаў Качынські ўзышли на польскі палітычны алім дзякуючы галасам катализатора электрарата. На фота зньезу: у польскім консульстве ў Менску галасуючы манашкі.

I Качынськія зь Беларусі

Бацькі Качынськіх пазнаёміліся ў Баранавічах, але ажаніліся ўжо ў Польшчы.

Згодна з аповедамі прэзыдэнта Польшчы Леха Качынськага, ён мае беларускія карані па кудзелі. Па мячы ягоны дзед — Аляксандар Качынскі — быў чыноўнікам, прысланым з этнічнай Польшчы ў Заходнюю Беларусь.

Маш братоў Качынскіх Ядвіга паходзіць з роду Ясевічаў (герб Равіч), які паводле яе слоў, належыа да «спалінізаванай літоўскай шляхты». Прадзед прэзыдэнтава маці Вінцэнт за ўдзел у паўстанні 1863 г. быў высланы ў Сібір. Яго жонка Канстанцыя сама выхавала двох дзяцей — Зоф'ю і Станіслава. Сын Станіслава Вінцэнт (дзед Качынскіх па матчынай лініі) быў намеснікам камандзіра брыгады Войска польскага ў Баранавічах.

У 1927 г. у Баранавічы са станцыі 3-пад прускай мяжы перавялі высокага чыгуначнага чыноўніка Аляксандра Качынскага. У Баранавічах Качынскім жылося нядзяржна — яны мелі два дамы, вялікі сад і 12 га лесу. У заходнебеларускім горадзе Аляксандар і пазнаёміўся зь сям'ёй Ясевічаў, але ў 1939 г. яго накіравалі ў Берасцьце, і знаёмства перарвалася. Аляксандар Качынскі набыў у Берасцьці вялікую камяніцу для сям'і, але скрыстацьця набыткам не удалося — пачалася вайна.

Саброўства сем'і аднавілася пасля вайны. І ўжо ў 1948 г. у Варшаве ажаніліся Аляксандра сыны, удзельнік Варшавскага паўстанні, інжынер Раймунд Качынскі і філэлія Ядвіга Ясевіч. 18 чэрвеня 1949 г. у іх нарадзіліся сыны-блізьніцы Яраслаў і Лех. Але іх бацькі згадвалі пра Беларусь толькі ва ўспамінах.

Руслан Равіка, паводле матэрыялаў польскай прэсы

Новы шэф польскай дыпламаты

Міністрам замежных спраў у ўрадзе Казімежа Марцінкевіча стаў гісторык, прафэсар гуманістичных наукаў Стэфан Мэлер. Мэлер, удзвец, бацька трох дзяцей, нарадзіўся ў 1942 г. Скончыў Варшавскі ўніверсітэт, працаўшы ў Інстытуце міжнародных спраў, філіі Варшавскага ўніверсітэту ў Беластоку, выконваў функцыі навуковага дырэктара ў Вышэйшай школе грамадzkіх наукаў у Парыжы, цягам некалькіх гадоў быў галоўным рэдактарам гістарычнага месячніку «Mówią wieki». Апошнія «месцы працы» — пасол Польшчы ў Маскве. Менавіта ад пазыцыі міністра замежных спраў Польшчы будзе заўажаць беларускія палітыкі. Для ведама беларускіх уладаў: любімы прадмет зацікаўлення новага міністра — Вялікая французская рэвалюцыя.

СЪЦІСЛА

Дзяды ў Антвэрпене

30 кастрычніка беларуская грамада ў Антвэрпене (Бэльгія) адзначыла Дзяды. Вернікі разам са съвятаром наведалі могілкі ў Лёвэне, дзе на магіле кампазытара Міколы Равенскага была адпраўлена панхіда за душы ўсіх «прапішураў-дзядоў» Беларускага народу», паведамляе Беларуска-зўрепейская задзіночанне. У беларусу Бэльгіі стала добры традыцыя на памятныя дні зібраніца на месцы пахаванняў аўтара музыки «Магутнага Божа».

Пуцін ня пойдзе на трэці тэрмін

Падчас візіту ў Нідерланды Ўладзімер Путін яшчэ раз заявіў пра то, што не зъбрасціца балтавацца на трэці прэзыдэнцкі тэрмін. «Калі кожны новы кіраўнік дзяржавы будзе мінінк канстытуцыю над самога сябе, то ад гэтай

дзядраквы хутка нічога не застанеца», — сказаў прэзыдэнт Расеі. Таксама У.Путін зазначыў, што «быў бы пачасливіў» атрымаць ад Эўропы вялікія ўступіць у гэту арганізацыю, паколькі лічыць Расею краінай з ўсходнейскім насељніцтвам.

МВ

Японская праграма дапамогі бедным

Цігам пяці гадоў аўтам дапамогі бедным краінам, якія ў 2003—2004 г. складаю 89 млрд даляраў, будзе павялічаны на 10 млрд даляраў. Японія — адна з вядучых краін-донараў, на якую прыпадае 20% сусветных аўтам дапамогі ідзе ў краіны Азіі.

Асноўныя мэты праграмы — барацьба з галечкі і спрыяльніе ўстойліваму развіціцьцю.

Падрыхтаваў Павал Лычкоўскі

Дэпард'ё сыходзіць

Вялікі французскі актор заявярае кар'еру. Як жа хутка чалавек старэе... Як шмат ён пасыплявае зрабіць!

У мінулую нядзелью, на здымках карціны «Мішо д'А-Бэр», зорка французскага кіно Жэрар Дэпард'ё абіясціў, што заявярае акторскую кар'еру. «Я зіндуісіі ў 170 карцінах», — сказаў 56-гадовы актор, — мне ніяма чаго больш даказваць. Я не зъбираюся чапляцца, як дурань.

Дэпард'ё нарадзіўся ў 1948 г. у Шатару (Цэнтральная Францыя) у шматдзетнай сям'і. Ягонымі ўніверсітэтамі была вуліца: Жэрар займаўся рабаўшніцтвам, выпіваў, раз нават трапіў на бальничныя ложак. Але аднойчы разам з сябрамі сабраўся і пашаху ў Парыж, каб стаць акторам. У аматарскай трупе «Каф д'э ля Гар» Дэпард'ё быў і выкананікам, і рэжысёрам, і аўтарам спектакляў. Маленькі тэатр стаў вядомы ўсіму Парыжу.

У 1974 г. Бэртран Бліе запасіціў Дэпард'ё на карціну «Вальс». Фільм стаўся самай скандальнай кінападзеяй году. Неўзабаве мопны, упэўнены ў сабе Дэпард'ё склаў камічны дуэт з Г'еремам Рышарам. Яму асабліва добра атрымаліся ролі людзей з народу. Так у эпісе Бэртрана «XX стагодзьдзе» ён сыгрываў селяніна-бунташчыку, у карціне «Жэрманіаль» — гарняка. Вілізнес аблічча цэль-пукаватага актора кантраставала з «духоўнымі» роліямі і

дадавала ім нечаканай глыбіні: у карціне Марыса Г'яла «Пад сонцем Сатаны» Дэпард'ё стаўся сывятаром, а сыгры акторам Сырано дэ Бэржэрак прызнаны недасягальным узорам.

Гальскі тэмпэрэмант актора захоўваўся і ў міжнародных пастаноўках, як ролі Калпомбі ў фільме «1492: пакарэнне раю». Нават у ролі прывіда — быў і такі! — Дэпард'ё напіваецца, скандализіць, б'ецца — і домансцюе грунтуюны псыхалігізм («Простая фармальнасць»).

Скандалы супрадаваджаюць Дэпард'ё і ў жыцці: так, кавалер ордэну Ганаровага легіёну ў тэлеперадачы называў аднаго з крытыкіў «длітам, крэтынам і пайдуркам». Але з грубасцю хаваецца незвичайная духоўная сіла і нават безбароннасць.

Нягледзячы на заявы аб сыходзе, знаёмыя актору не паверылі. «Я чую такія заявы дзесяць гадоў і ня веру ѹмани», — заявіў асабісты агент Дэпард'ё. Зрэшты, нават калі актор заявіць з кіно, ён мае чым заняцца — Дэпард'ё з'яўляецца вінаградарствам.

Андрэй Расінскі

Сын ардэнаносца

**Бацька Аляксандра
Мілінкевіча**

Уладзімер Іванавіч Баран (1908—1991) нарадзіўся ў в. Пілюкі (сёньня — Гарадзенскі раён), скончыў Гарадзенскую настаўніцкую гімназію (1931), гуманістычны факультэт Варшаўскага ўніверсітэту (1935). Працаў настаўнікам у дзіцячым доме «Наш дом», дзе працаўшы славуты пэдагог Януш Корчак, настаўнікам географіі ў Гарадзенскай гімназіі імя А. Міцкевіча, у СШ № 1 Горадні, у тым ліку дырэктарам (1950—1972). Заслужаны настаўнік Беларусі, узнагароджаны ордэнамі Леніна, «Знак пашаны», мэдалімі. Неаднаразова выбіраўся дэпутатам гарадзкога савету дэпутатаў.

**Уладзімер Іванавіч і Марыя
Аляксандраўна ў час работы
у інтэрнаце для сиротаў,
печатак 1930-х.**

Працяг са старонкі 3.

на павышаных тонах, буй надзвычай ураўнаважаны. Бацька мог навязаць контакт з кожным суразмоўнікам. Умеў згладжваць вуглы, а дзе трэба, ішоў на разумы кампраміс. Але не паствуўся прынцыпамі.

— Няўжо не даводзілася бацька Уладзімера Іванавіча ўсхваляваним?

— Ён быў вельмі ўзрушаны, калі я паведаміў яму пра паступлены ў асыпірантуру Акадэміі наукаў. Цёшыўся, што сын пасяль заканчэння пэдынтытуту здоўж паказаць лепшыя веды па фізыцы, чым выпускнікі сталічных унівэрсітэтаў.

Другі раз быў моцна ўсхваляваны, калі яго паказаў пасады дырэктара школы. Якраз у Горадні з'явіўся новы першы сакратар абкаму КПБ, і ягоную жонку прызначылі кіраўніком СШ №1. Мець «раскрученую» школу, вядомую сваімі здабыткамі, вяці Саюзе, куды лепш, чым пачынаць са звычайнай і даводзіць яе да ладу. На гэта патрэбны гады працы. А Уладзімер Іванавіч ужо быў на пэнсіі. Тут справа на толькі ў крыйдзе на органы адукцыі. Перад выхадам на пэнсію бацька запытаваў ў аддзеле народнай адукцыі гарвыканкаму: «Можа, мне пакинуць работу?» У адзін голас пераканаў, што рабіць гэтага ня трэба: маўляй, будзе працаўцаў столькі, колькі сілы.

І тут такая неспадзянка. Мне прызнаўся, што хацеў сам годна ссыць са школы, па сваім жаданні, а не па волі кагосьці. Да чакаўшы загаду вызваліць кабінет на працу трох дзён. Як адчапнога, прапанаваў працаўцаў у

роднай школе настаўнікам. Любоў да прафесіі была вышэй за асаўтыстыя крываў, і Уладзімер Іванавіч, як дысциплінаваны педагог корчакаўскай закаваскі, працягваў работу простым настаўнікам.

— Наколькі ваш бацька цікавіўся вучобай сыноў?

— Ніколі не казаў, што трэба садзіцца за ўрокі. Гэта было сама собой ясна. Не скажу, што вучоба давала лёгка. Іншыя прачытае тэкт, паглядзіць на формулу — і запомніць. Мне ж даводзілася ўнікаць у сутнасці той жа тэрэмны, завучваць верш. Дарэчы, у нашай клясе вучыліся 42 чалавекі. З іх 21 закончили школу з мэдалём, як я, 41 адразу паступілі ў ВНУ. Той адзіны, які на стаў студэнтам, ажыццяўіў свой намер праз год. Традыцыйна суптракаюцца клясій. Нідаўна збіраліся на 40-годзьдзе заканчэння школы. Восемдзесят працінтаў нас сабраўся. Так што трывамесяц аздін аднаго.

Пэдагогічны
закаваскі

— У нашай размове не працягала імя вашай мамы...

— Я звалі Марыя Аляксандраўна. Маладзешайшая за бацьку на год. За польскім часам скончыла курсы дамаводзтва. На той час гэта была вельмі прэстыжная наука. Я, напрыклад, усе школьныя гады прахадзіў у штанах і сарочках, пашытых маці. Яны выдатна вязала. А калі б вы паспытаў яе кулінарных вырабаў, то на іх смак не забыліся б ніколі! У нас дома не праводзіліся дамашнія піражкі з рознай начынкай, пачынні, варэнні. Яе сябровікі па даваенным часе, якія таксама закончылі курсы да-

маводзтва, часцяком прыходзілі да нас са сваімі кулінарнымі вырабамі, і тады мы дзеці, былі найпершымі дегустатарамі.

З бацькам ян зўяліся шлібом на вайной. Разам працаўвалі ў Варшаве ў прытулку для дзіцей-сірот «Наш дом», якім кіравала Марыя Фальская і дзе працаўшы пэдагог і

У нашай клясе вучыліся 42 чалавекі. З іх 21 закончылі школу з мэдалём.

доктар Януш Корчак. Выхаваньне віяло паводле яго распрацовак. Маці наладзіла там дамашнюю ўтульнясць. Вучыла падлеткіў дамаводзтву, карміла іх.

Жыцьцё бацькі і маці можна назваць ідельным. Хаця, здараўлі і спрэчкі. Аднак мы, дзеці, ніколі ня чулі напрокат Уладзімера Іванавіча і Марыі Аляксандраўны на адрас адно аднаго. Свае проблемы яны вырашали самі. Маці памерла ў 1974 г. Мела вялоўных 66. Вельмі хацела ўбачыць свайго ўнука, майго першага сына. Ён нарадзіўся якраз на саракавіне па ёй.

Уратавала Вольская

— З нашай размовы вымалёўвасцца бесканфлікты вобраз Уладзімера Іванавіча. Нібы ў яго ўсё было лёгка на шляху. Няўжо так?

— І так, і не. Сям'я бацькі была ў эвакуацыі падчас Першай сусветнай. Апынулася ажно ў Сібіры. Там Уладзімер Іванавіч

закончыў трэћі класы школы. Вярнуліся дахаты — усё спалена. Ні капеікі гроши. Бацька рабіў пастушком. Але была вялікая цяга да наукаў. Сам настаўнік прыходзіў да майго дзеда і прасіў вучыць хлопчыка далей, бо «мае талент і ахвоту да ведаў». Апошнія аддавалі, каб сын атрымаў адукцыю. Сям'я была вялікай дзясяцера дзяцей. Старэйшыя хлопцы, мае дзядзькі Пётр, Аляксандар, Іван, нарыхтоўвалі сена, дрэвы, везы ў Горадні, каб прадаць, і гэтыя гроши ішлі на Валодзеву вучобу.

Неспакойны быў 1939 г. Калі немцы захапілі Польшчу, Уладзімер Іванавіч з сібрамі накіраваўся з Варшавы на ўсход, на раздзіму. Немцы пратысцілі, а чырвонаармейцы — не. У бацькі было дакумэнты, якія пачвердзілі яго сапраўднасць жыхарства. Сябар у сыпешы забыў ці згубіў паперы і з гэтага быў расстэралены. Але дома чакала новая біда. Савецкая ўлада прызначыла сям'ю дзеда кулацкай. Дзеда схапілі міліцыяны і паваласі ў сельсавет. Разам з ім апынулася і мой бацька з адным з братоў. Разом віяло кароткай паставілі да сценкі. Но шчасльне побач аказаўся знамёны чалавек, не апошні чыноўнік у сельсавете. Абмежаваўся канфіскацыйнай маёмастці.

З пачаткам вайны бацька пе-рабраўся ў Горадні, не было нікага заробку. У горадзе працаўшы рабочым на пілімі. Была так званая біржа працы, куды ранкам збираліся людзі з сікерымі і піламі. Так зарабляў сродкі, каб утрымліваць жонку і майго старэйшага брата Валодзю.

У 1947-м у розныя інстанцыі паступалі ананімкі, дзе Уладзімера Іванавіча выкryвалі як во-

рага народу, прыхаванага антысаветчыка. Умяшалася сакратар гаркому партыі Ганна Вольская. Яе сын Аркадзь (у будучыні — відны савескі і расейскі дзяржаўны дзеяч. — Рэд.) быў вучнем Уладзімера Іванавіча, таму яна была знаёмым з настаўнікам, які заходзіў на кватру, каб паківаць і ўмовамі ўжыцца школьніка.

Вось яна аднойчы запрасіла бацьку на гутарку і наўпраст сказала: «Мянне турбое ваша будучыня, Уладзімер Іванавіч. Паклёнам на вас дадзена хада. Справа набірае нідобрая аботы. Пара-тункам можа стаць уступлены ў партыю. Прывічым неадкладна». «Хто ж мне дасыць рэкамэндацію пасяль гэтых папераў?» — горка ўсіміхнуся бацька. «Я», — спакойна адказала сін. Вольская. Яна выратавала бацьку ад арышту. Растворчыцца ён ўчынік можна толькі чалавечнасцю і годнасцю гэтай асобы. Неўзабаве яе перавялі на работу ў Ліду, затым у Менск, Москву.

— Есьць звесткі, што Уладзімер Іванавіч мог стаць Героям Сацыялістычнай Працы...

— Яго прадстаўлялі да Героя. Былі падрыхтаваны неабходныя дакументы. Аднак знайшліся людзі, якія здолелі пераканаць «каго трэба і дзе трэба», што Уладзімер Іванавіч — заходнік, адукцыю атрымаў «ня там і на ту» і ўвогуле падазронны чалавек, адным словам — я на

— Вось і рабіце выснову, ці быў мой бацька шчасльчыкам і яму шанавала ўжыццё, якім ішаму і на яго жыцьцёвым шляху супрацікаліся дастойныя людзі. Апошнія прости на съезце больш.

**Гутарыў Антон Лабовіч,
Горадня**

Ад Менску на Паўднёвы Захад

Глядзець Беларусь трэба ўвосень, пасля даждынак, у самай раскошы, калі ў паветры можна амаль намаць радасьць спрацаваных гаспадароў. Рэпартаж **Сяргея Харэўскага** з Слоніму.

Беларусь — краіна восені. У каstryчніку наш край выглядае найблізкім аднаведным сваім настуры ды, бадай, наканаваныню... Восень выгдона выстаўляе ў найлепшым сывяtle тое, што маєм, — дубы на курганах, каплічкі на далягіях, хаты ў залатых шатах садоў. Вечер вымітае пыл і ўсыціасць ўсе гаючым лісцем. Глядзець Беларусь у самай раскошы трэба ўвосень, пасля даждынак, калі ў паветры можна амаль намаць радасьць гаспадароў, якія могуць даць сабе разъняўлюцца.

Пагодныя дні нададліся, каб зьдзесьніць даўно запліянаваныя выправы ў краі, дзе некалі бываў. Найперш скіраваўся на Паўднёвы Захад, у Слонім. Абярнуцца за дзень у горад грамадzkім транспартам немагчым. Аўтобусаў мала, цятнікоў яшчэ менш. Затое слонімскі вакзал — выдатны помнік дойлідства міжваеннага часу. Сеняня ён — харашун. Адрэстаўраваны старасьевецкі будынак выгдада глязіцца што з боку чысьціцтва плошчы, што з вокаў чытніка. Гэтак усё ахайнай прычасана...

Кідаецца ў чоць і адметнасць пасажырскага кантыненту, добрую частку якога складаюць пілігримы. Яны рушаць у Жыровічы, да пудоўнага абраза Маці Божая, што трэта стагодзідзі аякуюцца насленікамі беларускага краю бяз розніцы ў веравізінані... Паломнікі, між іншым, рэзка вылучаюцца знатоўшчынай — цемнавокіх, смуглівых, каржкаватых, коратка паstryжаных і ахайнай паголеных.

Ерусалім над Шчарай

Слонімцы ганарацца тузінам сівятыні ў розных канфесій — касцёлы, малесціны дамы, пра-васлаўныя цэрквы, мячэт, мінарэт

Касцёл бэрнардынак.

якога ўзвышаецца над Шчарай.

У Слоніме нарадзіўся рэлігійны дзеяч, удзельнік Слуцкага паўстання Хведар Данилов. У 1942 г. ён браў удзел у Царкоўным саборы ў Менску, дзе быў напоўнены аўбіншчынай аўтакефалія. З канца 1940-х сівятыні ўзялі ў сівятыні ў Нью-Ёрку. Са Слоніму паходзіць славуты пратэстанцкі дзеяч Лукаш Дзе-куць-Малей, аўтар малітоўніка ў беларускай мове. У горад пры канцы 1930-х быў высланы польскім уладамі кас. Адам Станкевіч, тут жылі аўтары «Нашае Ніва» Кандрат Лейка й Галіяп Лейчук.

Дарэчы, горада прывітушы савецкую ўладу ў мясцовым клобу, Лейка зехаў у акуплаваную немцамі Варшаву. Пазнаёміўшыся бліжэй са слонімцамі, я не дзіўлюся гэтаму экстравагантнаму учынку. Слонімцы — народ кемлівы і практичны. Тон задаюць тутэйшыя мусульмане, што і ў шарую гадзіну нястомна корыпаюць ў гародчыках па ўскрайках. Пагатоў гэта дзіўні ў каstryчніку, калі ўжо й апопні блыск упав.

Сінагога ў стылі ракако

Пасярод старажытнага цэнтра разбудоўваецца наноў Праабражэнскі сабор, што да 1846 г. быў касцёлам Канонікаў Ляцэнскіх. У сярэдзіне XIX ст. яго зынівочыў пэўдэрскім стылем архітэктар Чагін, а праз стагодзідзь сівятыні змяніліся.

Ціпер усе вірастэцца на свае месцы. Сучасныя дойліды выправілі памылкі Чагіна, і сымблеў рэнэсансава-барочных формаў з праваслаўнымі канонамі выйшаў вельмі арганічны. Мясцовыя каталікі маюць сваіх пакутнікаў — блаславёных сёстраў-непакаля-

нак Марты Валоўскую й Еву Наішускую, што быў арыштаваны 18 снежня 1942 г. разам з Адамам Штаркам і юнчы расстрэльных сядроў согнёй іншых вязняў на Петрагеўскай гары.

Манапкі й ксёндз загінулі за то, што ў ўмовах ваенага паленства давалі прыклад хрысціянскіх міласэрнасці.

Тутсама спачываючы парэшткі тысячуў грабрэյ ѿ Слоніму ў ваколіц. Памінь пра іх імя каму перахоўваць — слонімская жыдоўская грамада існуе сёныя толькі ў Ізраілі. У самім горадзе пра іх найбагацейшую спадчыну нагадвае толькі мэмарыяльны знак на недаруйнаваных колішніх могілках і частковая захаваная сінагога 1642 г., некалі самая вялікая ў Беларусі. Нават у такім жахлівым стане ейны гмах пануе над старасьевецкімі кварталамі. Рызыкуючы жыццем (у літаральном сенсе), можна знайсці дзірку ў будаўнічым плоце ды праз кучы хлуду паспрабаваць трапіць усіядзіну. Калі ўсё абыдзеца, не пашкадзеце. Уbraneы слонімскія сінагогогі ў стылі ракако — выдатны ўзор старасьевецкага мастацтва! Каб на дзіркі ў сценах і выйтыхі з неімаведных прычын вонкы, то можна было б забіць аб усім на сцене. З-пад скляпенняў вуркочуць галубы. Відовішчы і захапляльнае, і вусыпінае ў адначасісце.

У той ж час пад недабрунымі помнікамі шуміць базар, дзе можна набыць шчыдрых восенінскіх дароў, усялякае плястыкае лухты і гэтым недзіржаўнае прэзы.

Вуліца Патрыса Лумумбы

І ўсё ж жыцьцё ѿ Слоніме, самавітася ўзантычнае, як для чалавека са стаціцы, разрастается ѹ квітне сотнямі красак. Но ў якім яшчэ беларускім горадзе можна прыйсціся па вуліцах? Опірнай ды Студэнцкай, хоць айн огры, ані ўніверсітэту тут ціпер ніяма (але ж будзе, будзе!). Затое тут свой тэатар, што разгарніў дзеянісць за часамі незалежнасці. Пас-расейску. Што да называ вуліц, то апрош зысклага савецкага наўпору ў Першамайскіх, Ленінага, Камсамольскага тут дадаецца трэцяда Пушкіна—Міцкевіча—Купалы ды вуліца Патрыса Лумумбы, пра якога забылі ў роднай Афрыцы. Але толькі на ў Слоніме!

Слонімская суполка мусульманаў — якіх тут дзве сотні — найстарэйшая ў Беларусі. Праўда, уласна беларускіх татараў з іх ціпер толькі траціна. Але не быў біны слонімцамі, каб не захоўвалі аўтанаомісць сваіх суполкі нават у межах мусульманскага грамады Беларусі.

А на касцельных лавах раскладзены малітоўнікі кірыліцай па-польску. Ціпер у Слоніме адноўлены кляпітар — першы канціпляйны кляпітар у Беларусі, дзе сёстры-бэрнардынкі, жывучыя з ахвяраваныя, служаць Богу й людзям. Іх прысутнасць у гора-

Адноўлены Праабражэнскі сабор, што да 1846 г. быў касцёлам Канонікаў Ляцэнскіх.

дзе навідавоку. Запрашынне ў іх стаўпіку для беспрацоўных зробленія па-беларуску.

Там, дзе спыніўся час

А яшчэ ў горадзе ёсьць помнік... помніку дойлідства. Гэта мэмарыяльны знак у памінь пра

Царква Святой Тройцы.

касцёл Арханёла Міхала кляпітару дамініканцаў, разбураны яшчэ за царскім часам акупацыйнымі ўладамі. Хоць гэты помнік паставілі не на тым месцы — не бяда. Мэта дасягнута — вярэдзініца памінь. Даром што побач, у самым цэнтры, сеняня руйнуюцца на вачах яшчэ жывыя помнікі старасьевеччыны ў выдзіраючы з-пад ног таўшчэйшыя сутарэнныя і падмуркі без усялякіх ахрэолягіяў ці ахойнікаў спадчыны. Але тое ж і ў ста-

та помнікаў. Насуперак усім чын-оўніцкім заходам. Гэткай колькасці пікоўных храмавых інтэр'ераў, што апалелі з дарасейскіх часоў, ніяма нават на Наваградку ці сівым Полацку. У Слоніме яшчэ можна ўбачыць цэльні вуліцы й дамы на іх, што зусім не зьявіліся за апошнімі стагодзідзі. Больш за тое, у тых дамах яшчэ зберагліся дзіверы, вонкы і часам нават шыбы (!), што перажылі ўсё мінучас. З-пад тынку часам можна прачытаць надпісы па-польску ці на ідыш з бяскона цяліх эпох. А уж ж старасьевецкіх каванак, кратай ці бальконаў і не зыліць. Апалела тут нешта большае, чым прости дамы ці сівітні. Апалела тутэйшыя самавітасць, распарацак жыцця і спрадвечныя вартасці. Тут цалкам натуральна гучыць мова, зваротам на якой нікога не зблігта. Тут цяжка прапацуць, пякуч смачны хлеб і пчыра моліца. А ў вольную хвіліну ідуць на бераг Шчары, каб пасядзець на лавах, паглядзець на людзей і на поўную вады раку, што зносіць за далалягдзі пярэсты карагод воленскага лісця.

Здымкі Веранікі Дзядяк

Сыпіць слонімскі леў.

Старажытная сінагога стаіць у занядбаныні.

Новому мячэту 14 гадоў.

Беларуская эканоміка на словах і на справе

Праця са старонкі 5.

Ні сабе, ні людзям

Праз адмысловую ўнутраную і вонкавую палітыку Беларусь пазбавіла сабе міжнароднай дапамогі. Аб'ём міжнароднай дапамогі ў нас складае \$3 на чалавека ў год. У той час як у 2003 г. армияне атрымалі ў 27 разоў больш дапамогі на душу насельніцтва, а літоўцы — у 36 разоў.

Слаба разыўты ў Беларусі і ўнутраны фінансавы рынак, інтэнсіўнасьць якога характарызуецца долей юнітранага кредиту банкаўскага сектара да ВУП (у 2004-м — 21,2%). Амаль усе суседзі — Літва, Польшча і Украіна — маюць больш дынамічныя фінансавыя рынкі, што азначае танкейшыя кредиты, больш надзеінае захоўванье ўкладаў, а таксама магчымасць зарабляць на толькі на дэпазытах у нацыянальной валюце.

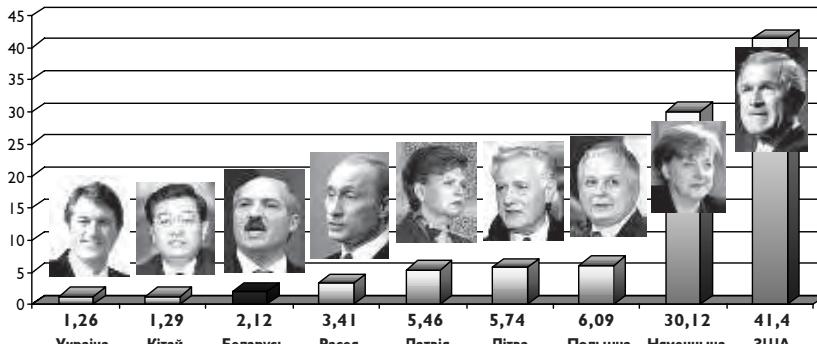
Статыцы ў індэксе чалавечага разьвіцця

Афіцыйныя СМІ любяць таксама хваліцца сацыяльнімі дасягненнямі Беларусі — нібыта съледзтвам нашай своеасабітай эканамічнай палітыкі. Вось за шырлізваным съветам не пайші і дасягнупі ў выніку больш стабільнага, справядлівага і сацыяльна-арыентаванага грамадзтва. Але дынаміка Індэксу разыўцца чалавечага патэнцыялу (ІРЧП) абыяргае гіпотезу. З падрхтаванага ў верасні ў рамках Программы разыўцца ААН «Дакладу аб разыўцца чалавека ў 2005 г.» бачна, што становішча Беларусі ў ІРЧП нагоршылося. Пазалетась мы быў на 53-м месцы, лягася ссунуліся на 62-е, сёлета адбыўся яшчэ адзін скакоч уніз — на 67-е месца. Калі ў 1990 г. індэкс складаў 0,787, то па выніках 2003 г. — 0,786. У гэтых час іншыя краіны, напрыклад суседзі, што абрали ўсходнепакістанскае разыўцца і ўступілі ў Эўразія, упэчэнна ідуць наперад. У 1990—2003 г. Польшча здолела павысіць ІРЧП з 0,803 да 0,858, Эстонія з 0,814 да 0,853, Літва з 0,823 да 0,852.

Так званы «фэномэн»

Улетку Міжнародны валютны фонд апублікаваў даклад «Моц-

Валавы нацыянальны даход на душу насельніцтва ў 2004 годзе, тыс. \$

ны эканамічны рост Беларусі: загадка ці не?», рабочы наступную выснову: «Німа нікай загалі: спалучэнне ўнутранай эканамічнай палітыкі і спрыяльных выковавых фактараў дазволіла ў апошнія гады паскорыць рост... Аднак праз адсутнасць буйна-маштабных структурных рэформаў гэты рост нястойлівы».

Галодныя прычыны эканамічнага посыху Беларусі палягаваюць у мяккай кредитнай-грошавай і падатково-бюджэтнай палітыкі. У той жа час улады нікім

ци і інфраструктуру, паздырай амежаваны на абмен таварамі і паслугамі ўнутры краіны і з вонкавым съветам — і творчы патэнцыял людзей будзе разъянены. Менавіта гэтага не хапае для забесьпчынні ўстойлівасці эканамічнага росту.

Праблема карадынаваній эканамічных дзеянняў у сацыяльным плане — вось што робіць рост беларускай эканомікі фундамэнтальнай няўстойлівым. Самыя добрыя, лепшыя намеры самых адукаваных чыноўнікаў не заменяюць функцыі рынку і ягоных базавых кампаніётў: свободнай цэнзы, мэханізму «прыбылак — страты» і творчай ролі прадпрымальніка.

Шэсцьць прычынаў, чаму німожна давяраць беларускай статыстыцы.

1. Палітызацыя статыстычных звестак.
2. Падгонка вынікаў пад план.
3. Спэцыфіка разыўліку і ўліку вартасці складзкі запасаў.
4. Адсутнасць надзейнага цэнавага дэфлятара па імпрэце. Адміністрацыйнае рэгулюванне.
5. Рэзьница ў інтэрпрэтацыі выдаткаў вытворчасці.
6. Закрытасць інфармаціі і адсутнасць незалежнага аудыту.

чынам не аналізуяць доўгатэрміновыя наступствы накачкі дзяржэсктару таннымі кредитамі і датычнімі. Прадпрыемствам загадаюць павялічваць заробак, не звязаючыся з дынамікай вытворчасці.

Беларускі экспарт канкуруе падвойле цэнавага фактару, а не падвойле якасці, а дзяржаўныя закупкі вядуць да рэзкага завышэння выдаткаў спажывцу і бюджэту. Усе гэтыя фактары маглі буць прывесці да стагнаці, калі б не галодны фактар устойлівасці: «Добра адукаваная і дысцыплінаваная працоўная сіла з'яўляецца ключавым фактарам эканамічнага росту».

У такіх умовах улады маглі б дапамагчы людзям: стварыць спрыяльны клімат для замежных інвестыцый, спрыяць трансферту ведаў, інвестуць у сучасную адукава-

падрыва канкурэнтныя перавагі рэальнага сектару. Пры гэтым больш за ўсё першыя прымысловасць. У 2000 г. дзяржава адбрала 80% дабаўленай вартасці прымысловасці ў цэлым і 70% у ключавым яе сектары — машчанабудаванні. У 2003 г. гэтыя дадзеныя панізіліся — і складаюць крыху менш 60% і 65% адпаведна.

Гэраклы беларуская экспарту

20 найбуйнейшых экспартэраў Беларусі забясьпечваюць 55% агульнага аб'ёму экспарту і больш 80% экспарту па-за межы краін СНД, большасць беларускіх прадпрыемстваў працуе ў рэжыме малой закрыткі эканомікі. Вынікае, што падтрымліваць на плаве 20 прадпрыемств, што дасталіся ў спадчыну ад СССР, працьцей, чым ствараць новыя. Тому беларускі рост ВУП і экспарту забясьпечаны рукамі, а не магтамі.

Беларусь не вожае на парады міжнародных арганізацый. У сувесце німа гістарычнага прэзідэнту пасыхіховані баражбы з гаражай, пабудовы сацыяльна-справядлівай дзяржавы і забесьпчэння ўстойлівага росту краіны на аснове дзяржавай уласнасці, дыскрымінантнай прыватнага капіталу, манапольных практык і цэнавага рэгулювання. Беларусь, інтароучы багаты міжнародны досвед і інтэлектуальна дапамогу, ужо 12 гадоў экспрымэнтуе ў рамках менавіта гэтай мадэлі, а яе кіраўніцтва старана падбірае статыстычныя індыкаторы. Кажа пра мір, стабільнасць і працьвітаныне — нічога не дапамагае.

Бо айнага эканамічнага, сацыяльнага і любога іншага феномену ў Беларусі німа. Затое функцыяне несправядлівай, шмат у чым амаральна систэмы. Яна генэрэруе вялізныя кішэні галечы і адзінкаў выспачкі працьвітання. Іх уладары надмінені ўзьдзяль на «мэрэздэсах», жорстка ахоўваючы сваю манаполію ў калідорах улады і судоў. Такая мадэль можа быць палітычна і эканамічна ўстойлівай на працягу некаторага працежку часу, пры спрыяльных эканамічнай каньюнктуры і палітычнай падтрымцы кіраўніцтва Расеі альбо расейскіх манаполій і алігхархаў. Аднак рэальная эканамічнае інтэграцыі на рэгіянальным узроўні супяречнасць лёгкія і разыўцца.

Скарочана.

Яраслаў Раманчук (нар. 1966, Сапоцкін пад Горадні).

ліберальны эканаміст, намеснік старшыні АБ'яднанай грамадзянскай партыі, кіраўнік навуковага даследчага цэнтра Мізеса АЦ «Стратэгія».

Індэкс разыўцца чалавечага патэнцыялю, 2005 г.

Індэкс разыўцца чалавечага патэнцыялю, 2005 г.

Месца ў Дакладзе 2005	Краіна	Месца ў Дакладзе 2004	Чакальная працягласць жыцця пры нараджэнні. Даклад 2005	ІРЧП у Дакладзе 2005	ІРЧП у Дакладзе 2004	ВУП на душу насельніцтва ў пераразліку на пакупніцкую здольнасць. Даклад 2005	ВУП на душу насельніцтва ў пераразліку на пакупніцкую здольнасць. Даклад 2004
1	Нарвегія	1	79,4	0,963	0,956	37670	36600
2	Ісландыя	7	80,7	0,956	0,941	31243	29750
3	Аўстралія	3	80,3	0,955	0,946	29632	28260
38	Эстонія	36	71,3	0,853	0,853	13539	12260
48	Літва	50	71,6	0,836	0,823	10270	9210
39	Літва	41	72,3	0,852	0,842	11702	10320
36	Польшча	37	74,3	0,858	0,850	11379	10560
62	Расея	57	65,3	0,792	0,795	9230	8230
67	Беларусь	62	68,1	0,786	0,790	6052	5520
78	Украіна	70	66,1	0,766	0,777	5491	4870
80	Казахстан	78	63,2	0,761	0,766	6671	5870
115	Малдова	113	67,7	0,671	0,681	1510	1470
85	Кітай	94	71,6	0,755	0,745	5003	4580
127	Індыя	127	63,3	0,602	0,595	2892	2670

КДБ церпіць нацыстаў, але змагаецца з «экстрэмізмам»

Праваабаронца
Валянцін Стэфановіч
пра законапраект
аб супрацьдзеяньні
экстремізму.

Палата прадстаўнікоў прыняла ў першым чытанні законапраект «Аб супрацьдзеяньні экстремізму», які быў унесенны на разгляд КДБ Беларусь. Маўлій, КДБ не хапае саканадаучай базы, каб супрацьстаяць экстремісцкай дзеінасці ў краіне. Паводле слоў прадстаўніка названага ведамства, экстремізм і яго праівы атрымалі шырокое распаўсюджанне ў Беларусі, а краіны Захаду рыхтуюць інтэрвенцыю супраць нашай краіны.

Безумоўна, праівы экстремізму ў грамадстве ёсьць, і змагання за імі трэба. Але чи сірапуды для змагання з такімі праівамі не хапае юрдычнай базы? У Крымінальным кодексе ёсьць артыкулы, якія прадугледжваюць крымінальную адказнасць і за распальванне нацыянальнай расавай, рэлігійнай і іншай варожасці (арт. 130 КК РБ), і за дзеінасць арганізацый, якія замахваюць на законныя права асобы і грам-

дзян краіны (арт. 193 КК РБ), і за стварэнне незаконнага ўзброенага фармавання (арт. 287 КК РБ), і за заклікі да звязжэння іншых масавых мерапрыемстваў. Але па гэтым артыкуле чамусыцы прысягаюць да адказнасці за карыстанне нацыянальнымі бел-чырвона-белымі сцягамі. Як штогод у мясцічы Сынічач Гарадзенскі вобласці маскоўскі актыўістў прысягаюць да адміністрацыйнай адказнасці за тое, што яны выкарыстоўваюць нацыянальныя сцягі падчас устанавлення памяці братоў Каліноўскіх — удзельнікаў народна-вызваленчага паўстання супраць расейскага царызму. Для гэтага саканадаучай базы хапіла, а вось каб прысягнуць да адказнасці малочыкаў са сваісткамі, юрдычнай базы не хапае.

Як не хапае базы прысягнуць да адказнасці, хади ћі грамадзянскай, за антысіміцкія закіды ў кнізе «Вайна па законах поддасці», што вышла ў выдавецтве «Іраваславія книги». Паглядзіце на афіцыйныя дэмантрацыі з нагоды т.зв. Дня незалежнасці. Асабіста я, як і тыячы нащадкаў рэпресаваных грамадзянішчай краіны, публічную дэмантрацыю партэтраў Сталіна успімаю як праіву экстремізму. А чаго варты надаўна пабудаваная «лінія Сталіна»? Імя Сталіна разблітуеца ўладамі, вяртаеца ў грамадзскую сывядомасць. Прадстаўнікам экстремісцкай, не зарэгістраванай у Міністэрстве юстыцыі Беларусі НБП (нашолам Лімонава) дазволіў праводзіць пікет на пл. Бангалор (як фізычным асобам). Дам чаму бы не дазволіць, калі «нацфоль» выступаюць з гарачым падтрымкай А.Лукашэнкі, за аднаўленне «вілікага і магутнага» СССР — фактыч-

носіць школу грамадзкім і дзяржаўнымі інтарэсам, падчас правядзення спартыўных, культурна-масавых і іншых масавых мерапрыемстваў. Але па гэтым артыкуле чамусыцы прысягаюць да адказнасці за карыстанне нацыянальнымі бел-чырвона-белымі сцягамі. Як штогод у мясцічы Сынічач Гарадзенскі вобласці маскоўскі актыўістў прысягаюць да адміністрацыйнай адказнасці за тое, што яны выкарыстоўваюць нацыянальныя сцягі падчас устанавлення памяці братоў Каліноўскіх — удзельнікаў народна-вызваленчага паўстання супраць расейскага царызму. Для гэтага саканадаучай базы хапіла, а вось каб прысягнуць да адказнасці малочыкаў са сваісткамі, юрдычнай базы не хапае.

Як не хапае базы прысягнуць да адказнасці, хади ћі грамадзянскай, за антысіміцкія закіды ў кнізе «Вайна па законах поддасці», што вышла ў выдавецтве «Іравославія книги». Паглядзіце на афіцыйныя дэмантрацыі з нагоды т.зв. Дня незалежнасці. Асабіста я, як і тыячы нащадкаў рэпресаваных грамадзянішчай краіны, публічную дэмантрацыю партэтраў Сталіна успімаю як праіву экстремізму. А чаго варты надаўна пабудаваная «лінія Сталіна»? Імя Сталіна разблітуеца ўладамі, вяртаеца ў грамадзскую сывядомасць. Прадстаўнікам экстремісцкай, не зарэгістраванай у Міністэрстве юстыцыі Беларусі НБП (нашолам Лімонава) дазволіў праводзіць пікет на пл. Бангалор (як фізычным асобам). Дам чаму бы не дазволіць, калі «нацфоль» выступаюць з гарачым падтрымкай А.Лукашэнкі, за аднаўленне «вілікага і магутнага» СССР — фактыч-

на за ліквідацыю сувэрэнітэту Рэспублікі Беларусь. Мала юрыдyczнай базы?

Выступіў намесініка старшыні КДБ таварыша Дзямінца перед «парлімэнтарамі» паказвае, како гэтае ведомства бачыць у ролі экстремістаў. Усе працоўнікі існуючай ізасавецкай палітычнай сістэмы прадстаўніка дэмакратычнай апазіцыі — экстремісты.

Прынімце гэтага закону менавіта ціпэр зразумелае. Наперадзе выбараў. Есць пільнае неабходнасць узманіць «працу» ўсіх дзяржаўных органаў, у тым ліку і КДБ, па забесьпеченчычнай чарговай «элегантнай перамогі» на гэтых выбараў А.Лукашэнкі, сітуацыі для якога ціпэр крытычна. Пасля таго як лягась Вэнэціянская камісія зрабіла заключэнне аб неканстытуцыйнасці пытанняў, вынесенных на реферэндум, вельмі магчыма, што сёлета так ж камісія зробіць заключэнне аб не канстытуцыйнасці ўзделу ў бліжэйшых выбараў кандыдата А.Лукашэнкі. Гэтас ж меркаванне можа быць падтрымана і АБСЭ.

Місцовая «экстремісты», безумоўна, таксама будуть распаўсюджваць адпаведную друкаваную падручнікі, афіцыйныя папярэднікі арганізаціям і грамадзянам ад недапушчальнасці «екстремісцкай дзеінасці». Але, наоколкі я памятаю ўніверсытэцкі курс права, органы прауктуры, КДБ і Міністэрства юстыцыі і так нацелены такім правам...

Краіна ўжо гэта прагаходзіла. Нічога новага гэты законапраект не прадугледжвае. Гэта на што іншае, як гістэрычнае нагнітанне не страху ў грамадстве напярэдні выбару прэзыдэнта.

Пры ўсіх гэтым ін траба забываць, што народ Беларусь мае поўнае права на мірныя пратэст, у тым ліку — супраць дыктатарскага рэжыму А.Лукашэнкі, мае права сказаць иму «досыць».

таму зьяўляеца дакументам хутчэй іздзялігічным, чым юрыдычным. Дзейнасць незарэгістраваных арганізацій забаронена, і за гэта ўстаноўлена адміністрацыйная адказнасць (арт. 167.10 КаПРБ). Штогод дзясяткі актыўістаў дэмакратычных руху прысягаюць да адказнасці па гэтым артыкулу. 150 НДА краіны ліквідаваны ў судовым парадку і без аўбінавачанні ў экстремісцкай дзеінасці.

За распаўсюджваныне друкаваных матэрыялаў без выходных звестак (ото ж экстремізму!) таксама ўстаноўлена адміністрацыйная адказнасць (арт. 172 ч. 3 КаПРБ). Штогод тысячы дэмакратычных актыўістаў прысягаюць да адказнасці па гэтым артыкуле за «самвыдат». Незалежныя газеты ліквідуваюцца і без «экстремізму» — проста забараняецца іх распаўсюджванье.

Згодна з законапраектам, прафіялктыкі праіваў экстремізму будуть ажыццяўляць органы прауктуры, Міністэрства юстыцыі, КДБ і іншыя дзяржаўныя органы. Яны будуть выносиць афіцыйныя папярэднікі арганізаціям і грамадзянам ад недапушчальнасці «екстремісцкай дзеінасці». Але, наоколкі я памятаю ўніверсытэцкі курс права, органы прауктуры, КДБ і Міністэрства юстыцыі і так нацелены такім правам...

Краіна ўжо гэта прагаходзіла. Нічога новага гэты законапраект не прадугледжвае. Гэта на што іншае, як гістэричнае нагнітанне не страху ў грамадстве напярэдні выбару прэзыдэнта.

Пры ўсіх гэтым ін траба забываць, што народ Беларусь мае поўнае права на мірныя пратэст, у тым ліку — супраць дыктатарскага рэжыму А.Лукашэнкі, мае права сказаць иму «досыць».

Валянцін Стэфановіч — праваабаронца. Супрацоўніч — з ліквідаваным Праваабарончым цэнтрам «Вясна».

Імітацыя дыпламаты

Пасол Рәсей ў Беларусі — перашкода на шляху інтэграцыі.
Піша Гары Куманецкі.

Рассея, нарэшце, вызначылася. Пашукаўшы паўгоду на бяскрайніх сваіх асбягах аднаго чалавека, які быў багатыў стаці расейскім послом да Менску. Знашлі. Гэта Аляксандар Суркай. Ён яшчэ пакрыў дзіць Лукашэнку не пасыпей. Дый наўрад ца наагул ён будзе какія крыйдзіць на сваёй новай пасадзе. Былога губэрнатара да лёкага Алтайскага краю, што ляжыць недзяў ў сэрцы Азіі, ведаюць як чалавека памяркоўнага й безыніцыятыўнага.

Тым часам дзімітры Аляксаў, які і ў сваёй Саратавскай вобласці на вярблодах гойсаў, разъбіраўся са свайм маёмацію. Ягоныя губэрнатарскія харомы, з якіх напрападала сангхінка і дзівэрнія клямкі, дэмантравалі па расейскім тэле-бачанчыні не раўночуючы як пячору Аляксаў.

на. Паўгоду пайшлі ў Аяцкава на разборкі з падаткавікамі, прыставамі, міліцыяй. Пакрыўдзаны Аяцкавым Лукашэнкі пільна сачыў за лёсам свайго крыйдзіці. Патрон Беларусі асабіста пашкаваўся ягоным далейшым лёсам.

I гэты лёс склаўся як найлепей. Вынірнуўшы з усіх скандалаў (і палітычных, і з сантехнікай у сваім губэрнатарскім маёнтку), ён успіўшы на пасадзе намесініка падпартнікаў і выйграваў прэзыдэнта «Усесаўсане дзяржавасав!». Хоць сёняшні варыант акту гэтага не прадугледжвае, але хто скажаў, што ён апошні ѹ непарушны? Законы, канстытуцыйныя праўлы гульні ў Менску мынняюча часта. Можа, калі вы чытаеце гэты радзік, ужо змініліся тээрміны «резіліцы» ды формы «інтэграцыі».

Пра «саюз» гаворыць гэта даўно, што ўжо мала чою помніць, што ўсё пачаў. Пагатоў, у народу ўсё менш разумення, на што той «саюз» патрэбны, калі ўсё ж не скінжыў і без яго. А паводле Лукашэнкі, які Лукашэнка завальвае беларускую мэдыйную прастору. Не разъбіць, не спыніць, не стрымаць...

Таму маскоўская палітыкі зноў прытарожжаўся. Пакуль будзе Лукашэнка, інтэграцыя з Менскам будзе таць у сабе велизарную небіспеку для самой Рәсей. А таму, пакуль зыдэйсцяница тэя абыянкіцанкі, якім радиуць Лукашэнкі, выбарцы, Рәсей будзе мец паўнавартасны дыпламатычнае адносіны зь інвалікай краінай на сваіх заходніх межах. Пры тым траба праіграваць бурнае славянскае братэрства. I на гэты «шэрь» пэрыяд асаба А.Суркайва надае як найлепей. Будучы расейскі пасол — чалавек ураўнаважны, абоўчы й асыцирэчны ў сваіх выказваннях. Прынамсі, ён будзе тым, пакуль не пажыве ў Менску.

дыскаграфія

Максім. Ігар Палівода

Розныя выканануцы.
(р) перавыд.
«Ковчег», 2005.

Вы што—небудзь
з гэтага чулі ў айчынным FM-этэры?

Нязначным накладам «Ковчег» перавыдаў выдатны твор выдатнага кампазытара і аранжыроўшчыка, чые творы япчэ шмат гадоў будучы выканацца. І сёня «Максім» — зонг-опера па версіі Багдановіча (пры ўдзеле Леаніда Пранчака) — гучыць сучасна, сувежа. Выдатны ўзор для тых ціперашніх стваральніку поп-шэлдураў, які з такой пляксасцю пралазіць у адчыненую на 75% фарматную браму. Нават на надта якасны кампартны запіс, часам не зусім дакладныя сльвіны выглядаюць узворочены таго, што было напісаны. Вучыцеся, саладу, у Паліводы — каб вапны песні жылі, а ня кіслі, каб іх сипявалі, а не пляваліся ім усіяд.

Дэражайны кампартны аркестар Беларусі, які на пачатку 1990-х выгледаў за сапраўды дэражайны, яго салісты — Алені Саўленайтэ (дзе імя і спер?) Уладзімер Курдын (Аўстралия), Іна Афанас’еўва (сольная кар’ера), Мікалай Скорыкай (тамсама, дзе й быў), Юлія Скарахон (Польчча), Вадзім Касенка (адзін з «Песнінгру»). І якія песні! «Панад белым пухам вінігру». «Як Базыль на паходзе канаў», «Цемнавская пані». Вы што—небудзь з гэтага чулі ў айчынным FM-этэры? Ды іх на радыёстанцыях праста ніхто ўжо ні ведае. І хто ведаць? Як сёняні вы не пачуецце ў выкананні Дэражайнага кампартнага аркестру і Паліводаву «Пагоні» — фінал гэтай опэры, найлепшае, што было напісаны на гэты знакаміты верш. Але як сёняні помніцца: кампартная залі філіялоні, на ўсёвіе заднік — выява «Пагоні», дырыжэр Міхail Фінберг і салісты, якія ўсе разам выконвалі твой фінал. Залі стоячы віталі «Максіма», і толькі сам кампазытар разгублены разводзіў рукамі: маўляў, а я ту пры чым? Гэта ўсё ён, Багдановіч...

Ды... Бог зь імі, у каго памяць не даўжайшася за нотным радок. Бо калі гаварыць пра ўзор таго, што можна называць сапраўднай беларускай папулярнай песнісці, — лешашыга збору цяжка прыдумаць. Яго праста ніяма. І, бясіся, у ціперашніх варунках япчэ дубута ні будзе. Вось чаму варта гэты дыск менць. Каб памяць на зынкіца.

Уздычны Слухач

What's New?

Трыё Аркадзя Эскіна. (р) «Ковчег», 2005.

Нехта яшчэ
здольны граць сапраўдны джаз!

Нарэшце! Раней мы думалі: адзінае, што ў гэтай краіне асасноцею з джазам, — гэта наш айчынны Глен Мілер, трамбанист Міхайл Якаўлевіч. А тут, аказаўца, нехта япчэ здольны граць сапраўдны джаз! Сп. Эскін дагэтуль мог пахваліцца толькі трывомі выдаценымі на Захадзе альбомамі, у запісе якіх ён браў удзел. А тут — такіх навінь!

Альбом шыкоўны! Гэта кампартны запіс трыве Аркадзя Эскіна з Мікалаем Ніронскім на басе і Андрэем Славінскім на барабанах. Кампартны запіс — безумоўны плюс альбому, бо дазваляе адчуваць канктакт з публікай і атрымаль асалоду ад сапраўднай імправізацыі, што нараджаеца падчас ігры. Рэзльтуар звычайні для лідзора трыве:

частковая мэйнстрэм, клясыка жанру, часткова — аўтарскія творы піяніста плюс адзін інструментал аўтарства Ніронскага. А ў цэлым — асалода! Нечаканае прачытаныне Лучанковай «Веранікі» адразу выводзіць беларускага мэтра на адзін узровень з Гершвінам. Энэргічнае ўласаблівне «Something Different» аргентынца Чака Манджону, у нечым засырджае «Besame mucho» Вэллесеса, гульлівае «Bei mir bist du schoen», творы Гершвіна. Глюпос дзягата — аўтарскія творы піяніста: «Мая прыгожая Клара» (прысывязаныя жонкі), «Жужаль», «Гішпанія».

Нечаканы і сковыны ўдар. Бурыць уяўлены пра беларускую музыку як зязуву, што на ў сілах прыемна ўразіць і стварыць канкуренцію аўтарытэтам на стантаных даказавых атавах. Есьць у нас такія лодзі.

Уражаны Слухач

Надеждзін пароль

Аляксей Шадзько і
група «Сестра». (р)

аўт. выданы, 2004.

Шадзько піша
і сипявае, не зважаючы, любяць
яго ці не.

Як і з усімі апошнімі альбомамі Шадзька, амаль немагчыма пісаць пра пачутае адразу, як раз ці два паслушаў работу. У песні траба на проста «сўյяджыць», траба літаральна ўпісвацца, каб стрэсікі з сябе адчынівши дыскамфорту. Бо за табой неадчэпна цягнецца сълед штодзённай гукавой рэальнасці, поўнай заштампованага песеннага сканд-ханду. Шадзько піша і сипявае, не зважаючы, любяць яго ці не, ён гіне ўласную лінію, чым і выкідае павагу.

Цалкам магчыма, у нечым Аляксей часткова і падўтараеца, калі брэць пад увагу два-три яго апошнія альбомы. Гэта адчуваецца ў песьнях «Слып», «Мая бяды», «Іра бяжонкасць». Безумоўныя ўдачы — быццам агенадная «Не памірай», пастычная загалоўная песня, крыху іэрвова-рытмавая «Знайся, крыніца», «Жалезныя браты» — гэта хібы дашнякі байкерам, зробленыя ў знарочыстай, нават экзальтаванай гард-рок-стылістыкай. Таму й не ўспырнаеца як цалкам пічырая. Хутчэй як «зробленая». Цікава новая версія Шадзьковай даўней, япчэ з канца 1980-х, песьні «Белыя гарады», аранжыроўку якой зрабіў гэтым разам Уладзімер Ткачэнка.

Карацэц — своеасаблівая школа выкананыцтва для маладых. І някай крыйчыць, што гэта, маўляў, макулятура, вось мы — такія модныя ды разгэтаекі актуальныя!

Але культуру выканання, адчуваныя стылю, на кожучы ўжо пра такую дробязь, як талент, у музыцы япчэ ніхто не адміняў. Моды мінаюць, застаецца сапраўднае. Будзепі ведаць пароль — застанеся. Ня ведае — праходзь міма.

Твой час япчэ не настаў, хлонча...

Запаролены Слухач

Crossing the Jordan

Група «Spasenie».
(р) «Music Center C»,

2004.

Рай, адным
словам. Сумна!

Чарговы альбом групы паходжаным зь Берасця. Тэматыка яе твораў засырджа-

еца на ўслышеныні каптоўнасці ў хрысціянства. Асноўныя інтарэсы «Spasenie» даўно сканцэнтравала на тым, дзе падобная музыка запатрабаваная.

Альбом запісаны Ігарам Мухам і яго калегам з дапамогай саюроў з Амэрыкі. Якасны з тэхнічнага боку запіс, дай божа ўсім наўшым калектывам такі. Але — не краснае. Стандартная, дыстыльваная прадукцыя, якой па ўсім съвеце — тысячы ўзору. Такая музыка жуна лішніць была б у якім праваслauным храме, але выдатна «коңіца» ў храме прагастанкі, чым прыхаджане — такі ж вернікі лагодненскага, вылізанага поп-року, як і беларускі праплетарыят — бубльгуму расейскай папсы. Я не іранізую. Проста на гэта называюцца беларускімі калектывамі, калі ствараецца то, што я мае аніякіх прыкметага таго, адкуль прышыла твая музыка і хто яе спарадзіў. Музыка засыёды павінна імкнучыцца да адкрыцця, спарадзяцца пачуцці, хвяляваць. У альбоме нічога такога няма. Ціха, гладзенска, пёплі, пушкі шчабуць, венчазілённыя дрэмы... Рай, адным словам. Сумна!

Нівыратаваны Слухач

Tradycyjnaja smykovaja muzyka Belarusi

Капэля Алеся
Лосія. (р) «Bredzis Records», 2005
(дэма).

Цымбалы,
і басэтля.

Альбом спадабаецца тым, хто цікавіцца гісторыяй таго, што некалі гравалася на беларускіх землях. Склад капэлы (Марына Калечыц — цымбалы, Ганна Харчанка — барабаны, скрыпка; Юры Рамашэўскі — басэтля; Алеся Лосія — скрыпка, бубен) наўлікі да аўтэнтыкі і выконвае папулярныя танцы і мілэйшыя былых часоў. Музыка заіграе і не дасягніць яму трапіць нават у конкурсе на чаргове «Басовічы». Сынявінцы па-ангельску ды іх пісці ўзімі не беларускі стылістыкі, пры гэтым весела, пазытыўна (па-вясельнаму, як сказаў бы абураны Слава Корань), разынволена і вельмі прафесійна. Аднак са сваімі аўтарскімі бутг-вугі, ды япчэ выдадзенымі пад такой арыгінальнай назвай, патрапілі музыкі ў фарматную аблупу. Гэта значыць, што ў FM ім не праціснуцца, ні на «Басовічы», ні на «Тузіні гітоў» не пралезы. Гэткія чужынцы на раздзіме. Вось і застаецца, гаротым, па ўсялякіх Чэхіях да маскоўскіх клубах бадзіцца і пабірацца там, кінуўшы пад ногі віцьвілья капелюшы.

Альбом па дасын пойнту ўжо ўзімі пра калектыву. Бо Света зь сябрамі трэба баць, бо хіні выступы — сапраўднае раскаванне шоў. Без відзашпрогу гэтыя творы трапіць пімат. Але імкнучыца выкананіцца ўсіх іх зборнікі з ахвотна і зблішыага дакладна.

Альбом утрымлівае не адны толькі бутг-вугі, ды япчэ засырдженымі пад такой аўтарскімі пісці. Але Света зь сябрамі трэба баць, бо хіні выступы — сапраўднае раскаванне шоў. Без відзашпрогу гэтыя творы трапіць пімат. Але імкнучыца выкананіцца ўсіх іх зборнікі з ахвотна і зблішыага дакладна.

Альбом утрымлівае не адны толькі бутг-вугі, ды япчэ засырдженымі пад такой аўтарскімі пісці. Але Света зь сябрамі трэба баць, бо хіні выступы — сапраўднае раскаванне шоў. Без відзашпрогу гэтыя творы трапіць пімат. Але імкнучыца выкананіцца ўсіх іх зборнікі з ахвотна і зблішыага дакладна.

Альбом утрымлівае не адны толькі бутг-вугі, ды япчэ засырдженымі пад такой аўтарскімі пісці. Але Света зь сябрамі трэба баць, бо хіні выступы — сапраўднае раскаванне шоў. Без відзашпрогу гэтыя творы трапіць пімат. Але імкнучыца выкананіцца ўсіх іх зборнікі з ахвотна і зблішыага дакладна.

Скую. Як кажуць у чатах: IMHO. Што было зроблена некалі на ангельскай, падабалася мне значна болыць.

Аднак... «Thank You Jesus» разбягліся па эміграцыйных і калектывах, Уладамір віўся з найлепшымі музыкамі краіны (К.Гарачы, В.Башкот, К.Шаванд, С.Мяльзівэдэў, Ю.Глушицкая, І.Люты, Д.Хаменка і інш.), у выніку чаго паўстала гэта альбом. Запісаны ён быў задоўг да украінскага Майдану, а таму нікады дачынення да перамогі Юшчанкі на мяне.

Мае ўражаны: калі б не было Шадзька зь ягоным «Сестрой», «Страннік M» мог бы прэтэндуваць на іншыя места. Тут і падабенства музыкаў, якія ўзделінічалі ў запісе, і падабенства музычна-пастычнае іздзялітті, стылістыкі. Сыпеляя, годна праца, стылёва вытынананая і ўраўнаважаная. Не для широкай публікі. Для той, якія жадае звесты, а не формы; настрою, а не фармату. Не для вялікай залі, а для клубу, дзе слухачы і выкананыцы — вочы ў очы, дзе сямы сумневу, фанаграма гэта па сапраўдныя сильвы.

Таму ў сучаснай рэальнасці — аніякага кампрадынігана посыпеху. Асалода для жыхараў «хрупчава», якія своеасабовы абарвалі правады радыёкрапак і таму ня чуюць на кухні «сэтоў гэтага». Тадэль «Скрыгатаныя Эўропы». Хопчы многія песні з гэтага альбому ўпісваюцца ў стылістыку поп-року і малі б змагацца за ўжоўныя прызы на тэлевізійных бэст-фэстывалі.

Арыгінальна і зустаўна альбому. Пачакаем настунаага альбому, які ўжо на падыходзе.

Але «Thank You Jesus» было ўсё ж болыць яскрава...

IMHO-Слухач

Nothing but Love

«Svet Boogie Band». (р) аўт.
выданы, 2005.

Па-вясельнаму, як
сказаў бы Слава Корань.

Чарговая годна ўвагі праца менскага калектыву, чым стылістыка ды мова выкананыя не дазваляюць яму трапіць нават у конкурсе на чаргове «Басовічы». Сынявінцы па-ангельску ды іх пісці ўзімі не беларускі стылістыкі, пры гэтым весела, пазытыўна (па-вясельнаму, як сказаў бы абураны Слава Корань), разынволена і вельмі прафесійна. Аднак са сваімі аўтарскімі бутг-вугі, ды япчэ выдадзенымі пад такой аўтарскімі пісці. Але Света зь сябрамі трэба баць, бо хіні выступы — сапраўднае раскаванне шоў. Без відзашпрогу гэтыя творы трапіць пімат. Але імкнучыца выкананіцца ўсіх іх зборнікі з ахвотна і зблішыага дакладна.

Альбом утрымлівае не адны толькі бутг-вугі, ды япчэ засырдженымі пад такой аўтарскімі пісці. Але Света зь сябрамі трэба баць, бо хіні выступы — сапраўднае раскаванне шоў. Без відзашпрогу гэтыя творы трапіць пімат. Але імкнучыца выкананіцца ўсіх іх зборнікі з ахвотна і зблішыага дакладна.

Альбом утрымлівае не адны толькі бутг-вугі, ды япчэ засырдженымі пад такой аўтарскімі пісці. Але Света зь сябрамі трэба баць, бо хіні выступы — сапраўднае раскаванне шоў. Без відзашпрогу гэтыя творы трапіць пімат. Але імкнучыца выкананіцца ўсіх іх зборнікі з ахвотна і зблішыага дакладна.

Альбом утрымлівае не адны толькі бутг-вугі, ды япчэ засырдженымі пад такой аўтарскімі пісці. Але Света зь сябрамі трэба баць, бо хіні выступы — сапраўднае раскаванне шоў. Без відзашпрогу гэтыя творы трапіць пімат. Але імкнучыца выкананіцца ўсіх іх зборнікі з ахвотна і зблішыага дакладна.

Альбом утрымлівае не адны толькі бутг-вугі, ды япчэ засырдженымі пад такой аўтарскімі пісці. Але Света зь сябрамі трэба баць, бо хіні выступы — сапраўднае раскаванне шоў. Без відзашпрогу гэтыя творы трапіць пімат. Але імкнучыца выкананіцца ўсіх іх зборнікі з ахвотна і зблішыага дакладна.

Альбом утрымлівае не адны толькі бутг-вугі, ды япчэ засырдженымі пад такой аўтарскімі пісці. Але Света зь сябрамі трэба баць, бо хіні выступы — сапраўднае раскаванне шоў. Без відзашпрогу гэтыя творы трапіць пімат. Але імкнучыца выкананіцца ўсіх іх зборнікі з ахвотна і зблішыага дакладна.

Аранжавы досьвітак

«Странник M».
(р) «Странник M»,
2003.

Як кажуць
у чатах: IMHO.

«Странник M» — сольны праект былога лідэра вельмі стылёў менскай групы «Thank You Jesus» Улада Благуша. Тады ён сипяваў на ангельскай мове, піпер па-расей-

Boogie (прабачце) Neagor

«З другога боку люстронога шкла»

Вёска

Уступ: D+e A7sus4

D F G
Я зьяжджаю ў вёску,
B D B
Каб стаць бліжэй да зямлі;
D F F/e C F
Я спазнаю ўласцівасці красак ды траў.
Em G A D D+G#
Я кіну ў агонь духмяны чабор,
C B Am
Дым узвымаеца ўгору — свой шлях
адшукаў.

Пройгрыш: C D/F# G (D A7 D A7 G) — 2 разы

Я знайду корань дзягілю —
Зрабі веселайшым мене;
Гольле бярозы — преч, дэманды, преч...
У час, калі стане занадта цёмана,
Скончы чытаць табе,
Я адчынью дзвёры, і там стаіць нач.

Пройгрыш: C D/F# G (D A7 D A7 G) — 2 разы

Dm Dm/c
Хто гаворыць з імной;
Dm Dm/c
Хто тут гаворыць з імной?

Пройгрыш: Am G Am, C G D — 2 разы
Даўгі пройгрыш: D G

Hm A G
Радасць тым, хто шукае;
D C G
Мужнасць тым, хто сыпець.
Hm A G F D
Трынаццаць дён у бок поўні рушылі мы.
F G D
Я думаў, што мне гэта сыніца,
F G D
Што ж, вітаю вас, мае сны;

G F A
І я зразумей, нашто да мене вы прыйшлі;
D F G
Бо я зьяжджаю ў вёску,
B D B
Каб стаць бліжэй да зямлі.

Дваццаць пяць да дзесяці

Уступ
C Em
e-8—7-5-12-10
F G
e-8—7-5-17-15

C Em
Я інжынер за сотню рублёў,
F G C
І больш мене не атрымаць.
C Em
Мне дваццаць пяць, і да гэтай пары
F G C
Я ня знаю, чаго жадаць.
Am G
І, здаецца, няма ніякіх прычынай

Am D/F#
Ганарыца лёсам сваім,
C G
Але, каб я мог выбіраць сябе,
F G C
Я б зноў стаў сабой самім.

Мне дваццаць пяць, і дзесяць з іх
Немавед, пра што я пяю.
І пакуль так складана баяцца той,

Што ўжо сочыць душу маю.
І ніхай на простыя слова мае,
У гэтым мала віны маёй;
Што ж да той, што сочыць душу маю, —
Усе мы роўныя перад ёй.

Можа стацца, гадзіньнікі ўсе, як адзін,
Пачнучы адвартны адлік,
І таму, каго з плачам здымалі з крыжка,
У далоні зноў загоняць цывік.
І пышчотны вусны, які і раней,
Будуць прагнучы свайго Хрыста;
Я съявіаў, што хацеў: хоць у гэтым
адным
Для папрокоў няма падастаў.

Я щасцілівы тым, як склалася ўсё,
Нават тым, што было на так.
Нават тым, што ў май галаве скавышы,
І ў храме май бардак.
Я адно намагаўся расыці свой сад,
Не пасаваць краівіду нікі.
Зразумее начальнік заставы мяне,
І даруе мне сыцілы рыбак.

З другога боку люстронога шкла

G Уступ: Fmaj7/d Em
Fmaj7/d C
Апошні дождик ужо амаль на дождик;
Am

Глядзі, як праста ў ім знайсцы спакой.
Fmaj7/d C/h Am
І калі верыць, што назаўтра будзе новы
дзень,
Fmaj7/d Em
Тады нашмат лягчэй.

Пройгрыш: F Fmaj7 F Fmaj7 F Em

Aх, толькі б не мінал гэта нач;
Здаецца мне, мой дом ужо на дом.
Глядзі, як светла ім — яны гуляюць у
жыцці
На той сынене за школам.

Здаецца мне, я быў зусім такі,
Як хлопчык той, што вершы разгарнуў.
Ен стралкі сцяжу рукою, каб гэты момант
не мінуў,
І кроў цячэ з руки.

Dm7(V) E7(VII) Am
А можа, гэта ўсё гульня была
Dm7(V) E7(VII) Am
З другога боку люстронога шкла;
Dm7(V) E7(VII) Am
І золак тут, ды мы ўсе засталіся пры
C C/h
сваін,

Dm C G Am
І зноў учора, што паробіш зь ім?

Пераклад з расейскай Antihomer

Kаб каменны вугаль мог гаварыць,
G D
ён на стаў бы весыці размовай з табой,

D A
і карарскі мармур на стаў бы сачыць твой
G D
сыход,
D A
але ты на вайні, ты стралкі
G D
на тысячу міляў і тысячу год.

Б.Г.

Б.Г. (Барыс Грабенічкоў) — расейскі съявак, паэт, кампазытар, лідэр рок-гурту «Акварыюм». Нарадзіўся 27 лістапада 1953 г. у Ленінградзе. Паводле адгукаці — матэматык.

D A G
і я прамаўчу ў адказ на пытанні,
C G D
хто выйграе гэты бой.

Мадэрнісцкая сны маладых смецяроў —
у іх ты будзе сплаймы ў трубе,
і пыхлявія панны прывяжуць цыбে да
станка.

Яны спавіаюць твой голаў вянком
і, съплюаючы, кінуцца ў нач,
іх таропкі вусны зракуша імі тваіго,
і ніколі ніхто не згадае тут пра цыбе.

I калі Дзень Срэбра агорне съвет,
I зазвязе ў руці амэтыст,
I то бег, той нарэшце знойдзе спакой
на влікі,
ты пойшанеш зь нетраў зямных,
акрыялы,
і наведаны, хто ты такі.

Я хацеў бы быць побач, калі
Вершнік працяне табе
яшчэ некрануты ліст.

Грукацца ў дзіверы травы

Кападастар на 2м ладзе
C
Я бачыў, як рабі сплываюць уніз
Am
I багі зуіраюць усход.

Я бачыў павесы сталёвых вятроў,
Am
Я вярніў свае стрэлы на ўзыёт.

G C Hm
Дзесяць стрэл на дзесяці вястрох,
G C Hm
Лук — лаза і цецива — мурог.
Am C G
Ен прысыціме з далачынъ,
Am C G

Меч дажджу ў яго рукох.

Белы воўк вязе яго, бы пёс,
Белы грыф глядзіць за ім з нябес,
Зы ім прыйсьціме аднароў,
Цудны цуд ён доўга нёс.

Дзесяць стрэл на дзесяці вястрох,
Лук — лаза і цецива — мурог,
Ён прыйсьціме з далачынъ,
Цудны цуд ён доўга нёс;

Ўзыдзе ён на твой парог.
Меч дажджу ў яго рукох.

Гаспадар

Уступ (=пройгрыш):

E	—	G#(IV)
H	—	F#(II)
G	—	
AG	D	
A—0—2—		
E—3—3—		

A G#(IV)
Гаспадару, даруй, што турбую цыбе —
G(III) F#(II)

Досьць дзіўныя начны візітэр.

A G#(IV)
На твай павесе гарэзла съяতло,
G(III) D
Дэзвёры насыцеж, і ўжо сыпіц вахтар.

E
Кватаранты съятуюць узлазіны,
F D
П'юць і кажуць: цябе няма;
A A/g# D
Ды я помню дзень першы ў гэтых
A мурох:

D D/c G/h G A
Гаспадару, ты — існасьць сама.

Гаспадару, я праста ішоў ад сяброў
I думай пра ўсё, што было.
Яны жывуць у гэтых новых дамох
I па-дзіцячаму хваліць жытло.
Ды я згадваю мой дымны кут, акно,
Ліхтар у ім, вежы і крыжы,
Гаспадару, я мне съветла бы ў сънежную
ноч,
I мне съмешныя іх эмтражы.

Гаспадару, я досьць дзіўныя жыхар,
I на любіць міне аканом.
Твае слугі, магчыма, мілья людзі,
Ды таксане я пойці віном.
I я іду паўз іх, як шаноўны госьць,
Хаця я праста буй зноў гэты кут,
Гаспадару, даруй мне дээркасць: твой
дом —
Гэта мой дом, як лішні я тут.

Гаспадару, плаку я табе на так,

Але я плачу тым, што ёсьць.

Гаспадару, я звыкнёна ўшчант,

Але мне зьвеставаў вышні госьць.

Гаспадару, я — ненадзейны падмурок
I, напэўна, благое стырно.

Ды мё рамяство, Гаспадару!

Засыяшы,

Згадаеш, якое яно.

Пераклад з расейскай Maryka

Проект пайстаў у рамках працы
«Перакладнік майстэрні»
про «Беларускім калегіюм».

успаміны

«Бацька паэта ў 1920-я гады трymаў у Менску ўласную сталоўку, куды нярэдка заходзілі Янка Купала, Якуб Колас, Язеп Лесеў. Можна толькі згадавацца, якіх цікавыя навінай лігы было там наслухацца ад наведнікаў, што бавілі час за шклянкай гарбаты ці, з дазволу гаспадара, за чаркай чаго мацнейшага. Сяргей закончыў агульнаадукаваныя курсы — на гэтым з прычыны слабога здароўя вучобу давялося спыніць. Займаўся самаадукаваныяй. У 1935-м ён быў арыштаваны з навою вярнуўся схварэлы. У 1939-м — новы арышт і высылка ў Казахстан. Праз два гады вярнуўся. У вайну настаўнічай, падпольна супрацоўнічай з партызанамі. Чатырохнадцаты гадоў адпрацаваў у «Вожыку». У апошні гады жыцця хвароба не адпускала, з хаты амаль не выходзіў. Многа пісаў, не паддаваўся немачам, сам сіябе бадзёрыў: «Праехаць вельмі лёгкі ці прайсці шашой асфальтавай за пlynнію руху. Але як цяжка часам нам брысці па вонненнай сцяжынне духу». Аўтар чатырох паэтычных кніг».

**Міхась Скобла,
анталеўтія «Краса і сіла»**

Паэт, які хацеў забіць Будзённага

Памяці Сяргея Дзяргая.
Піша Валянцін Тарас.

У 1960-я мы жылі з ім у адным доме па вуліцы Якуба Коласа, толькі ў розных пад'яздах, і цігам дзесяці гадоў я бываў у яго амаль штодзённа.

Якуба Коласа — ляпеша вуліца для тых, хто на ей жыве, асабліва калі ўсе вокны твай кватэры выходзіць на праезнную частку: днём і почнёу рашуць грузавікі, аўтобусы, скрыгочуць трамваі.

Але мала таго, што вокны Сяргея Сыціпанавіча выходзілі праста на вуліцу (першы паверх), дык яшчэ і скрыгаванні было пад самымі вонкімі. І ўвечары акрамя грукату раздражнай сцяглай, несупынна міграчы то заленымі кашынамі, то жоўтымі воўчымі, то бычыннымі чырвонымі вокаамі.

І вось прыгадвацца: звані ў дзверы, ча-каю, пакуль Сяргей Сыціпанавіч дакульгае да іх. Чакаць дадавацца дуўга. Хвіліны трывалі, а то і піць, калі мой званак засыпей яго ў ложку, калі ён сядзеў у ім — чытая альбо пісаў у таўстым кантормскім спытку. Устаць з ложкі было праблемай, і да дзяргай дабрацца таксама: у Дзяргая былі амаль атрафіраваны ногі, і ён зумшчаны быў рукамі апускасаў іх на падлогу. Ногі я нігунія не дзялілі, але ях у туў двух пакоях пішку, як буржуй!.. Сорамна мне прасіць кватэру».

Задзябай я ўёс-такі спрабую яго пераканаць, што трэба иму перабрацца ў іншы раён, у ціхае месца, але ён начынае злавацца: «Маладыя хлюпцы да мене прыходзіць, здольныя паэты, з будучынай, вось ім хай і дзяночкі жытлю. А я тут у двух пакоях пішку, як буржуй!.. Сорамна мне прасіць кватэру».

Так ён і практыкі да самай съмерці ў сваёй «крупчобе-палатарыі», у грукаце і бэнзінавым смуродзе за вонкімі, якіх николі не адчыняў, адно фортуку ўчачы на паўгадзіні: грукат усё ж даймаў яго. Але ён сіпрауды николі ні на што ні скардзіўся: ні на сваю кватэру, ні на хваробу, на агаул на жыцці. Пра тое, якім яно ў яго было, расказваў толькі ў вершах. І то мэтафарычна, намекам. Нічога канкрэтнага:

Ох, жыцьцё, жыцьцё!
Як ты мене вярэдзіла,
Шкumatala,
Трапала,
Кідала,
Якія пасткі на майм шляху ставіла!..

А што за пасткі — ні слова.

Яму быўшо што хаваць, утойваць, ён баяўся многага ў сваёй біяграфіі. Нават і тады, калі можна ўжо было не баяцца. Вось яшчэ адна згадка. Пасыль сцягаванні дваццацых угодкаў Перамогі зайшоў да Дзяргая, бачу — на пісъмовым стаіле ліжаць два чырвоныя пудлікі. Я без папытанні раскрыў адзін — у ім мэдаль «За адзяту», раскрыў другі — там юбілейны мэдаль. Пытанаюся: «Сяргей Сыціпанавіч, гэта што, вапны мэдальі?» «Мае, — усміхаецца сарамліва. — Вось, прыхеял ўчора нейкія хлюпцы з Вярхойнага савету, уручылі...» Мы на той час быўшо здзімай ўжо гадоў дзванацца, але николі ён не казаў мне, што ўдзельнічаў у вайне. Гэта я аму вушы прадузіў спра сваё партызанства, а ён толькі слухаў і ўсміхаўся: «А што вы рабілі на вайне? — задаў дур-

ное пытанніе. — Дзе ваявалі?» «А я не ваяваў, — кажа, — дома сядзеў». «Як дома?» «Ну, я быў гаспадаром явачнай кансыпратыўнай кватэры», — адказваў ён неахвотна: «Дык вы падпольщицы? Вы быў у менскім падпольні?» — «Не, у гомельскім». — «У гомельскім? Вы ж мячнік, вы николі не казалі, што жылі ў Гомелі!» Ен адказваў з ранейшай неахвотай: «Ну, я перад самай вайной пасяліўшся ў Гомелі. У Менску мін забароненна было жыць, у мене быў «мінус»...» «Мінус? Нічога не разумею!..» — «Мінус таму, што я сядзеў у лягеры. Выпысцілі перад самай вайной, але ў Менск вярнуўся не дазволілі, на Менск у мене быў «мінус», бо сталіца...» Мне на трэба было тлумачыць, што такое «мінус», на «мінусам» я быў агламінаны, а тым, што Дзяргай сядзеў у лягеры!

«З што вас пасадзілі?» «За падпрытаку замаху на маршила Будзённага», — сказаў ён. — І хопіць пра гэта!..» Але я учапіўся ў яго. Выцігаву фразу за фразай, покуль ён не разлаваўся: «Што ты мене дапытаеш, як ён каўдаўся!» Ды ўсё ж расказаў, што пасадзілі яго ў 1937 г., данос на яго быў, быццам ён зібіраецца застрэліць Будзённага, які меўся прыехаць у Менск. Судзіла яго праславутая «тройка», дали піць год зняволенія. Якраз увесону 1941 г. тэрмін зняволення скончыўся. Расказаў і тут жа спахапіўся: «Нікому пра гэта ні слова, што я сядзеў!..» «Але чаму? — зідзіўся ўся. — Ціпер пра тыва часы нават «Правда» піша, чаму вы павінны ўтойваць, што быў стаўлінскім эз-кам?» «Рэч у тым, — сказаў ён апасліва, — што ў мене німа афіцыйнай рэзабітациі. У 1944-м, як толькі Менск вyzvalil, я прыехаў сюды з Гомелем. Нікай дадвёкі ў гомельскіх падпольнічыцьцяў на ўзяў, думаў, потым вазмы, калі спатрэбіцца. А ях толькі прыехаў у Менск — захварэў, пазваночнік зноў скончыў спрашчаніні, трапіў у шпиталь. А калі выйшоў, атрымаў па шпитальнай даведцы пашцарт. Чысты, нармальны соры, на той, якай была ў быльш эз-ку. Нішта «органы» не даглядзелі, прашпілілі. Ну і стаў я жыць ціченечка, уладкаўшася на прану. Пісаньці стаў, друкавацца. Прынялі ў Саноз пісъменніцай. Маўчаў і пра лягеры, і пра вайну. Нікто мене не чапаў, нікто ні пра што

не пытаваўся. Пра што пытавацца ў калекі ўбо-гага? Так што афіцыйнай рэзабітациі ў мене німа. А мэдалі гэтыя... Гомельская хлюпцы пра мене ўспомнілі, напісалі некуды, вось і атрымаў дзівье бляшкі...» «Траба атрымаць рэзабітацию! — загарачніўся я. — Я сам напішу за вас, куды траба!» І тут ён па-сіпрауднаму спалохнуў: «Нікуда ня трэба пісаць! Пачніцу разыбрэцца, даведаонца, які я пашцарт атрымаў тады, у 1944-м. Я ж падмануў уладу, чысты пашцарт атрымаў, хоць я мяў на тое права. Той мой «мінус» нікто не адмініструе. Разумеецца? Так што мяўчы, я табе загадваю!» Я даў яму слова, што нікому чега не скажу пра ягоную гісторыю, і слова тое стрымаў.

Прайшло дванаццаць год, настайшы год 1977-мы, юбілейны для Дзяргая — 17 верасня яму спонукліася семдзесяц. Газета «Літаратура і мастацтва» заказала мне з гэтаі нагоды артыкул аб жыцці і творчасці паэта, які я напісаў з вілікай ахвотай і раздзялчысцю. Напісаў пра ёсё — і пра 1937-мы, і пра падполье ў Гомелі. Але перад тым, як занесці артыкул у рэдакцыю, прыйшоў з рукапісам да Дзяргая — хай прачтагае, можа, знойдзе нейкія недакладнасці. Чытаячу, ён хмыкаў, нездаволены паводзіў пізчымы, нешта бурчэў сабе пад нос і раптам рэзка ўскініў галаву: «Што ты тут пішаць пра лягеры? Ты ж мене слова даў маўчаць!» І рапташа закрэсліў ўсё, што чыталася лягеры, «мінусы» і чыстага пашцарта. Я разлаваўся: «Усе яшчэ байнёсі! Нават я ўтым справа, што вы ліўраят Купалайскай прэміі, заслужаны работнік культуры, — вам семдзесяц год! Хто вас кране, каму вы патрабоні?» «А і байся, — сказаў ён з выскіпам. — І ты б на майм месцы байсяся, на школілі яшчэ ціабе, я нігуні ў дуту! Гэта цяпер яны такія добрэнкі, а заўтра хто ведае, які будуць? «Органы» — што вайкі! Прыроды сваі не мяняюць! Памаўтаў, яшчэ раз старанна замазаў шарыкавай ручкай сляпірную тэму, стаў бурчыць, што і ва ўсім астотнім я хапіў лішку, перабраў: «Знайшоў кляксы! Дзікую, вядома, за добрыя слова, але мог бы і больш стрымана. А то — зорка пазэй! Напішліва, братачка!» Ня ведаю, на пішчылу гучала тое, што я напісаў пра яго як паэта, і ён адрынуў тое таму, што не любіў, не выносіў кідкіх парапанінь, у яго «сыльза — заўсёды горкія, а пот — салёны, а кроў — чырвоная, а гора — чорная». А чалавек, дабаўлю за яго, — усяго толькі чалавек, а я ні зорка, але ўсё робіна мін хоцьчана паштарыць слова, якія быў ўтым майм артыкуле пра Дзяргая: «Ен я зорка, якую не адразу заўважыш на зорным небе. У очы кідаюцца перадусмі некалькі самых зяркіх зорак, але яны, зоркі першай велічыні, толькі разам з іншымі, больш сціплымі, утвараюць усю веліч, усю прыгажосць і гармонію зорнага купалу. Да таго ж мы ведаєм, што ў іншых на першы погляд сціплых зорак зорнае рэчыва ўтысячы разоў больш важнае!»

Працяг на старонцы 20.

СЯРГЕЙ ДЗЯРГАЙ

3 народнага

- Куды едзеш?
- Да Менску.
- Што вяліш?
- Гэнску.
- Што за гэнску?
- Ну, гуску.
- Так бы і казаў па-людзку.
- Дык жа гусей... Толькі панства купуле!
- Дурань!
- Па-панску размазуляць спрабуе!
- Куды едзеш?
- Да Навагрудку.
- Што вяліш?
- Вутку.
- Што за вудка? Гарэлка?
- Не, каша.
- Так бы і казала, дзівачка.
- Кашку вуткай завуць гаспада.
- А нам якая біда!

Паэт, які хацеў забіць Будзённага

Працяг са старонкі 19.

каем, чым у разыдзьмутых гігантаў, мы ведаем, што асыпільнае зязынне камэты — гэта зязынне абалонкі пустаты. Вершы Сяргея Дзяргаю николі не бываюць асыпільнымі, але іны николі не бываюць пустымі».

Ен ія быў знакаміты, хоць і атрымаў Літаратурную прэмію імя Янкі Купалы, яго рэдка друкавалі ў Маскве — у выдавецтве «Советскіх пісатель» выйшла адна-адзіная ягоная кніжачка вершаў. «Рациональное зерно». Кніжачку тую перакладаў Навум Кісялік. Хвёдэр Яфіма і а. І піцч ў часопісе «Дружба народов», недзе ў 1972 г., паявілася ў майі перакладзе падборкі вершаў Сяргея Сыцяпанавіча, прызнаных найлепшай паэтычнай публікацыйнай году і адзначанай прэмій часопісу. Вось і ўвесі тагачасныя ягоны ўсесаюзныя поспехі. И на гэта николі ён не наракаў, лічыў славалюбства ганебнай заганай.

Як ін дзіўна, але найлепшую харктарыстыку Сяргею Дзяргаю як чалавеку даў той, хто звязнечыў ягонае жыццё, — ягоны стрыечны брат (імя на памяць). Гэта брат пасадзіў яго ў 1937-м, напісаў на яго паклённікі данос, зыходзячы з меркаванняў абласноты трывіяльных. Той брат, як і ўсе са-

вешкія людзі, быў, гаворачы словамі Воланды з раману Міхала Булгакава «Майстар і Маргарыта», «сапсанаваны кватэрным пытаньнем» і вырышыў завалодзіць пакойнікам Сяргея Сыцяпанавіча. Для гэтага траба было «ліквідаваць» гаспадара пакойніку — у 1937-м эквадысты заахвочвалі даносчыкай меры проста: аддавалі ім жытло ахвяр. И вось праз дзесяцігодзінь, калі Дзяргай жыў ужо ў «шыкоўнай» кватэрі на Якуба Коласа, прыйшоў да яго твой ягоны брат. І паграсіў, каб Сяргей Сыцяпанавіч паселіў у сябе і прапісаў племянінку сына таго стрыечнага Дзяргаевага брата. Сяргей Сыцяпанавіч быў абурыўся: «Як ты можаў аб гэтым міні праціць? Пасыла таго, што ты са мной некалі зрабіў! Ты што, у сабакі вочы пазычыў?» Брат спакойна высілухаў і сказаў: «Правільна, Сярока! Кепскі я чалавек, а ты — харошы. Даў чаму ты празь мене павінен таксама зрабіцца кепскім? Ты павінен заставацца самім сабою, інакш гэта будзеў ужо на ты!»

Што ж, меў рано, нягоднік!..

…Над матгілі Дзяргаю на Паўночных мотліках стаць сыціны гранітны помнік. Вакол матгілі разроссясь бзуз. Шумы ліпін і сосны. Я бываю на ягонай матгіле кожнага разу, калі наведваю матгуль свайго бацькі, ад Сяргея Сыцяпанавіча да майго таты кроکаў дваццаць...

На помніку Сяргея Сыцяпанавіча толькі імя і прозвішча, даты нараджэння і смерці: 17.09.1907 — 25.12.1980. (Мяне забусёды уражвае, што дзені нараджэння і дзень смерці Дзяргая стаць зусім блізкі ад даты Навума Кісяліка — ці не адзін неікі код кіраваў жыццём абодвух гэтых сібруў?..) Часмусыў на выбіў на Дзяргаевым помніку хопы бы адзін радок з ягоных вершаў, і мнін гэта засмучае. Хоць многія яго верши гучаньці маеў душы самі...

Бывае, сум агорне, змога,
А дзень за днём — паже з начы...
Куды мне бегцы ад сябе самога?
Не, ад сябе самога не ўцячи!
Ты кажаш мне: «Пакінь дзярвачыць
І лепей сыме́ць, а не плач!»
Ня можаш съвер пераіначыць,
Дык сам сібе пераіначыць!
А як сібе пераіначыць,
Калі ў табе таксама съвет?
І для цябе ён столькі ж значыць,
Як і бязмежнасць, як сусьвет!
І можа, ісціна у гэтым,
І эста — ў вечнай барацьбе
Твайго маленечкага съвету
З тым, што на зынесцім у сабе?

Не, паэты не памірають!..

АДАМ
ГЛЁБУС

Невялікае пра вялікіх

Гарэцкі і 2, або Як беларусы любяць лічбу два

Калі Максім Гарэцкі пісаў аповесьць «Дзіві душы», пісун ж, ен і думашь на думашь, што ў беларуса будзе ажно два дні незалежнасці: 25 сакавіка і 3 ліпеня. Двудыннасць беларуса распаўсюдзілася на ўсё чыста. У беларуса дзіве стаўцы — Мінск і Менск, ці Менск і Вільня, ці Мінск і Масква. Усё залежыць ад перакананыяў, але як і дзяржавы ў яго дзіве — БІР і РБ, РБ і Сагозная дзяржаўка. Крупі ўлева ці ўправа, а дзяржавы будзе дзіве. І мовы дзіве. Граматыкі дзіве. Гербоў два — конь і кануста. Сыціяў дык. Веры дзіве, таму і Хрыстос уваскрасае ў беларускай съядомасці двойчы. Новы год гэтак сасама двойчы надыходзіць. Калі беларусу скажаць: «Адзін цар, адна вера, адзін народ!» Ён адкажа: «Адна-адна, адзін-адзін, ага-ага-ага...»

Беларус — пает, на тэзу ён знойдзе альтызду ў простых піётурах. Таму і вялікіх паэтаў у беларуса два — Калас і Купала, Пушкін і Міцкевіч, Зяксін і Быкаў... Дзіве нагі ў беларуса, дзіве руки і два вокі. Дзіве жонкі, дзіве хаканкі, два сыны — разумны і дурань, дзіве дачкі — бабіна дачка і дзедава дачка, два браты — багаты і бедны. У беларуса адзін нос, і ён страшна працягівае перажыць, але супаківае сябе тым, што ў носе дзіве дзірki.

напісаў 05.07.2003, 21:44

Такубоку і нікчэмнасць

Подыхі Азіі жахлівыя. Хто ніколі на быў у азіяцкіх краінах, таму ціжак зразуме і паверыць у тое бязмежна-безнадзеяне, што пануе на жобута-залатым кантыненце. «Няўжо можа быць нешта, стваранае чалавекам, — вялікае? Сам чалавек не вялікі, не каптотунъ», — кажа Ісікава Такубоку ў «Дзёныніку», напісаным лапінкай. Ён нібыта засыцерагае заходнюю, лапінскую, хрысціянскую культуру ад праўмернага захаплення ўсходу.

напісаў 05.10.2003, 17:30

Багушэвіч і абвесткі ў мэтро

Калі слухаў бяскоңція папрэдліжанні пра зладзеяў у мэтро, прыйшла думка: трэба заклікі Багушэвіча «Не пакідайце мовы сваёй, каб на ўмэрлі!» перарабіць на «Не пакідайце рэчаў сваіх, каб на сіблерлі!»

напісаў 07.07.2005, 13:22

Хайку ад Андрэя Хадановіча

Фэстываль хайку.
Сардзіна запрашаю
на басёвішча!

*
Хуткія рухі —
і не халодна зусім.
Двое на сьнезе.

*
Бусел на даху.
Хтось адлігает ў вырай,
хтось — заліята...

*
Інверсііны сълед
ад твайго падцалунку
паветранага.

*
Перакладаю
раман у лісточках — далей
ад тваіх вачэй.

...Трэціні жаданьнем
было: вечна замайца
падледным ломав!

*
Вечар. Цішыня.
Толькі чувць, як ляціць
паўз акно пляшка.

*
Мясцовы кектэйль
«Крыжовая адкрутка»:
водка й «крыжачок».

*
Бог з ім, з талёнам,
з раштак! Пільнай дарогу,
п'яны кроуча!

*
«Вось сымбаль твой за...»
За кръху больш чым зура —
Зерне канапель.

Няўжо выбары?!
З паштовай скрэнкі тырчыць
«Савецкая Б.».

*
Плацяць за радкі
альбо тыльцы знакаў...
А лічыш склады.

*
Птушкі: пяць зверху,
сем пад іні і піць на
ніжні галінцы.

*
Лічыш лужыны.
Халап пальцы нагі
ў мокрай шкарпэты.

*
Кніга з друкарні
спадара Логвінава...
Я не самотны!

было яно заўсёды і між усімі. У 1830 годзе беларус Тадэвуш Булгарын піша ў «Севернай пчеле» (выданы, з якою карміўся) фольклон пра двух літаратаўраў-французаў, адзін з якіх «прыродны француз, што служыць пічыэрэй Бахусу і Плютосу, чым музам, які ў сваіх творах на візвы ніводнай высокай думкі, ніводнага ўзынелага слова, ніводнай карыснай ісціны, у якога сэрца халоднае і нямое, істота, як вустрыца, а галава — род бразготкі, напоўненай грымучымі рыфмамі, дзе не зарадзілася ніводнай ідэя, які, падобна да падлённых у Пільнавай байцы, што кідаюць камяні ў нябесы, кідае рыфмамі ва ўсё съяўлічнае, фанабрычнае перад чэрнью вальнадумствам, а пішком поўзасе перад нагамі моцных, каб дазволіць яму ўбрацца ў шыты каптан!..

было яно заўсёды і між усімі.

Пазнейшыя змены ў адносінах і ацэнках адбыліся не праз тое, што Булгарын быў беларусам, і нават не тому, што быў ён літаратарам. Зусім, трэба сказаць, на кемпікі: «Айце езіт, як езіт, быў для ўсіх загадкай!..»

Знакі прыпынку

УЛАДЗІМЕР
НІКЛЯЕЎ

***
Нашы «архэўцы» (ледзь не напісаў «архараўцы») — тыя, хто групуюцца пры часопісе «ARCHE»), ная надта ладзячы паміж сабою, якіх больш ні ладзіць з «дзесяцлоўцамі», у якіх да «архэўцаў» гэтак жа мօнцын зваротнай пачуццы. Калі размаўляюць з тымі іншымі літаратарам (з любой групоўкі) пасобку, кожны

крыёўде на кожнага, кожны кожнага вінаватніць у разыдзанні і кожны нібыта пачыра не разумее, як у часы, калі ўсяму беларускаму, колькі яго ёсьць, трэба было бы яднацца, адносны ў нашых літаратурных групоўках дайшлі амаль да варожых — і як такое між намі, беларусамі, сёняня можа быць?..

А так яно між намі сёняня можа быць, як

Джэніфэр Лопэз на вкладцы «Pirelli»

БЕЛТА/ФОТО: PIRELLI

На вкладцы календара Pirelli на наступны год будзе змешчана фота 36-гадовай актрысы і сцяўвачкі Джэніфэр Лопэз. Унутры будзе таксама фатаграфія Кейт Мос. Pirelli навакуныся апублікаўца яе здымак, на глядзячы на тое, што шмат фірмай спынілі супрацоўніцтва з мадэллю, пасля таго як у прэсе зьявіліся фота, на якіх яна ўжывае какайн.

П্ৰэзентация календара адбудзеца 18 лістапада ў Парыжы. Фота, што будзе на вкладцы, пакуль трывмаецца ў таемніцы.

Календар Pirelli нельга нідзе купіць, але ўсё адно яго прэзентация штогод робіцца вялікай падзеяй. Ен складаецца са здымкамі прыгожых жанчын, зробленых найлепшымі фатографамі.

Упершыню календар быў выдадзены ў 1964 г. Сёння ў ўсім свеце раздаецца пад 40 тысяч яго пранумараваных асобнікі. Асобнік пад нумарам адзін дастаецца ангельскай каралеве, а ў іншых краінах, у якіх з'явілецца вэрсія календара, — першай лэдзі. Астатнія атрымліваюць партнёры фірмы Pirelli, а таксама выбраныя асобы, піраважна вядомыя за першых старонак газэт.

СПОРТ СЪЦІСЛА

Прагаласуй за наших

Беларускія спартсмены Іван Ціхан і Вадзім Дзевятоўскі (кіданыне молата), Надзея Асташчук (штурханье ядра) і Рыта Турава (спартовая хадзьба) прэтэндуюць на званыне найлепшых

лёткаатлетаў Эўропы—2005. Iх імёны значацца ў спісі з 44 прэтэндэнтаў (22 мужчын і 22 жанчыны). У галасаванні, што ідзе на сайце Эўрапейскай лёткаатлетычнай асацыяцыі да 31 снежня, баруць удзел

як наведальнікі рэсурсу, так асона журналісты ды спартовыя спэцыялісты. Летась перамаглі алімпійскі чэмпіён ў трайным скаку швед Крыстьян Олсан і алімпійская чэмпіёнка ў бегу на 800 і 1500 метраў Кэлі Голмз (Вялікабрытанія). Прагаласавань за наших можна па адрасе www.european-athletics.org/index.php?inhalt=poll/eapoll12. Адзінае — давядзенца зарэгістраванца падчас галасавання.

Баскетбол: камандаў усё меншэ

На мінулым тыдні стартаваў чэмпінат Беларусі па баскетболе сярод мужчын. На старт выйшла шэсць клубаў — на два менш, чым летась. Чэмпіён Беларусі менскі «Бітапор» і сярэбрныя прызэр «Горадня-93» атрымалі па дзве ўпэўненныя перамогі. Той, каго не цікавіць рэалізациянага баскетболу, хай зверне ўвагу на чэмпінат Нацыянальнай баскетбольнай лігі, што стартаваў 1 лістапада. Хоць беларускіх гульцуў, у адрозненінне ад Нацыянальнай хакейнай лігі, там не наўзренча, паглядзець ёсьць на што. Пагатоў што тэлеканал

«Лад» будзе паказваць найлепшыя паядынкі рэгулярнага чэмпінату.

Беларускія дзюдоісты — чэмпіёны Швэціі

Беларускія дзюдоісты прыдзялоўцаў трох медалей на Адкрытым першынстве Швэціі нашы спартоўцы заваявалі чатыры медалі. Пасыпеху дабілі Кацярына Разумава, якая заваявала «золату» ў вагаму катэгорыі 48 кг, а таксама алімпійскі чэмпіён Ігар Макараў (звыш 100 кг), Святланна Цімалічка (78 кг) і Мікалай Баркоўскі (81 кг), на раахунку якіх бронзы.

Беларусь—Латвія ў Віцебску

Нацыянальная футбольная зборна Беларусі завершила сэзон 12 лістапада. У гэты дзень, калі ў футбольнай Эўропе пройдзець стыкавыя паядынкі за права трапіць на чэмпіянат свету—2006, беларусы правядуць таварыскі матч са зборнай Латвіі. Гульня пройдзе ў Віцебску. 13 лістапада ў Берасці моладзевая зборная згуляе таварыскую гульню супраць падгодаў з Польшчы. 16 лістапада матч у адказ за Бугам.

AP, belta.by

PHOTO: AP/WIDEWORLD

Гарадзенскі асілак Іван Ціхан

НАД ШУМАМ ДЗЁН

Кітаец з усімі выгодамі

Маю забаву — назіраць, як дзіве мае кузынкі, якім па шаснаццаць гадкоў, шукаюць жаніхоў.

Адзін мой прыяцель акурат па шаснаццаць і жаніўся. Дацца з маткай праз год ужо сядзела на каленях у другога бацькі, а сябру забаўляўся з чарговай... жонкай. Таму, назіраючы за сястрычкамі, шторазу пракручваю варыянты разыўцца падзеяй. Калі на гадзінніку поўнач, а таве непаўнагоддзе ніяма дома, што можна падумашь? Праўда, пакуль усё абмяжоўваецца шпацирамі па раёне. Ды пошукамі «мужжа» праз Интарнэт. Беларусачкі нездарма лічачаць таварам на рынку кахання. Яны едуть за мяжу прадаваць ня цэла, але душу. З усімі прычындаламі, але зусім ня ў рабства, а ў абмэн на абсалютна адчувальныя даброты: кватэру, статус хатнія гаспадыні бяз клопуту на кухні — на тое ёсьць спыніцяльна наянтая работніца. У яе рабочы час якраз можна сходзіць у салён прыгажосці.

Таму, калі іншая мая кузынка прарвалася ў Парыж і ледзя ня выйшла замуж, я быў ўсе рады. І што з таго, што я дзеўткі загаворыць па-француску? А што, лепш, каб яны «як усе» гергеталі на тутэйшай «мінскай»? Да і хто сказаў, што там яны будуць менишымі беларусамі, чым тут?

Скажаце, найлепшыя людзі з'яўляюцца?

Ды ці з'яўжджаць б яны з монца і

квітнеючыя, са сваіх гарадоў-садоў,

калі *б там* не было лепш?

Тая першая спроба зъехаць на гнілы Захад правілася. Хлопчык аказаўся курвelem. Але гэта было пасылья. А тады, ля Гранд-Апера, было прыгожа. І мянчанка ў Парыжы съяўтавала трэкомф.

Тым часам па маю другую малую прыяжджаў дълкы. Але 19-гадовыя беларусікі з нашу́камі «Ўзброеная сілі» ях натхняюць мала. Кажа: лепш быць кінутай у Парыжы французкім раскідонам, чым тутэйшым... (не стае цінзурных слоў).

— Тадзік, няўжо ты не разумеєш —

усе пасыўны адноўлькавы!

— Але ж ёсьць іншыя асяродкі, з большы

годдымі «кандыдатамі».

— І што, мне ездзіць у іншы канец гораду? Дайсці да камптара сапраўдны прасціц, чым даехаць на другі канец гораду. Дашапка пры кампе страйле хлапчуком. Зноў прыціл

— Парыж. Адказвае нейкі 25-гадовы парыжанін. Ён — кіраўнік нікага банку і аддзялення на банку, што для нас амаль адно і тое ж. І вось — нарэшце: ен абіае сваю фатаграфію. Даша з сабройкай

Наташай жартуюць: «Ну-у, зараз ажакішацца, што гэта нэрг з пузам!» — дзяўчата ня страчыюць пачуцця гумару і самароні.

Пакуль фатаграфія загружаема, яны съмлююцца. Калі адкрылася — съмлююцца яшчэ машці. Наш герой — двухмэтровы... кітасц!

Абоса кітайскай нацыянальнасці дужа пакутуе ў сваім Парыжы бяз жонкі.

— Мая дарага беларуская саброка, памажы знайсці спадарожніцу жыцця, — упрошвае карпінка на экране. — Піцьсют зўра табе, калі паспрыяеш...

Даша залилася сълязямі ад съмеху, ну а мая другая сястрычка тым часам пайшла на чарговыя шпациры па вуліцы пабітых ліхтароў. Што ей трэба? Краса і сіла.

А сіла сёня — гэта гроши. І ня будзем маралізаўца наконт мэркантыльнасці сучаснай моладзі. Жыццё адно, і хочаца іменна жыць, а не існаваць.

— Ён не красун, але ж гэта не галоўнае. Галоўнае, каб з чалавекам можна было паразумецца». Калі такое гаворыць 16-гадовы дзяўчакі, ёсьць пра што задумца: і бацьку сямейства, і бацьку нацы.

Тадэвуш Новак

ІНФАРМАТАР

Рэстараны са стравамі зь беларускай кухні

«Алусема»
вул.Русіянаў, 1
285-99-50
12.00—5.00

«Арта»
вул.Мірашніченкі, 55
261-23-31/31-47

«Батлейка»
пр.Ф.Скарбыны, 75
232-10-94
11.30—23.00

«Беларуское бістро»
вул.Фрунзэ, 5
236-42-13

«Беларуское бістро»
пр.Машэрава, 23
206-45-20, 226-65-77
12.00—23.00

«Беларускі экспрэс»
пр.Машэрава, 11
223-85-25

«Бістро»
вул.Казловіа, 25
236-36-59
11.00—19.00

«Бульбіна»
пр.Ф.Скарбыны, 53
232-44-52
11.00—23.00

«Бярозка»
пр.Ф.Скарбыны, 40
284-75-89, 288-18-47

«Вавёрачка»
пр.Партызанскі, 7
227-72-10

«Вярба»
вул.Крапоткіна, 51
234-69-95
11.00—23.00

**Гатэль
«Беларусь»**
вул.Стараёжская, 15
(1-шы паверх)
209-75-95, 209-75-78
Жывая музыка.
12.00—24.00

«Дзякую»
вул.Я.Коласа, 55
262-28-13
11.00—21.00

ГЛЕБ ЛАБДЕЦКА

«Доўгі Брод»
вул.Мар'еўская, 3
236-50-29, 284-87-12

«Дуплет»
вул.Алібагава, 13/1
270-21-97
12.00—24.00

«Капрыз»
праезд Галадзеда, 11
241-78-61, 658-34-88

«Карчма на Маркса»
вул.Маркса, 21
226-03-41
10.00—23.00

«Крыніца»
вул.Леніна, 2
227-08-04, 227-59-13

«Легіён»
вул.Чырвоная, 23
284-51-86

«Лябірінты»
пр.Партызанскі, 130
242-10-61

«Менскі бровар»
вул.Кіслёўская, 30
286-07-52
Жывое піва.
12.00—23.00

«Мірскі замак»
вул.Гарадзіцкі Вал, 9
206-69-38

«Мядзведжкі кут»
зав.Уральскі, 15
12.00—23.00

«Налібокі»
вул.Кульман, 23
232-38-73
10.00—23.00

«Няміга»
вул.Раманаўская
Слабада, 26
223-14-05

«Палесьце»
вул.Нікіфорава, 2
285-94-35, 260-80-70
Жывая музыка.
12.00—3.00

«Печкі-лавачкі»
пр.Ф.Скарбыны, 22
227-78-79, 227-61-02
8.00—24.00

«Ракаўскі бровар»
вул.Уральская, 13
235-17-01
Караоке.
11.00—23.00

«Лябараторыя

«Русалачка»
САК «Націца», п.Ратамка
503-91-29

«Сасновы бор»
вул.Несцерава, 51
242-67-79, 243-49-11
9.00—21.00

«Сосны»
пр.Партызанскі, 70а
295-02-21/04-31
16.00—23.00

«Стары млын»
пр.Ф.Скарбыны, 76
Жывое піва.
12.00—23.00

«Світанак»
пр.Ф.Скарбыны, 23
222-27-83, 227-31-06
Піўны бар, жывая музыка, летняя кавярня.
12.00—2.00

«Свіцязь»
пр.Ф.Скарбыны, 84а
264-80-81
12.00—24.00

«Свіцязянка»
вул.Сурганава, 20/1
232-15-13
11.00—22.00

«Сям'я»
бульвар Трактарабудзінскі, 5/8
230-44-10
Жывая музыка, шоў, стрыптызы.
10.00—23.00

«Талака»
вул.Ракаўская, 18
203-27-94

«Турыст»
пр.Партызанскі, 81
245-41-22/40-43
Жывая музыка, шоў.
8.00—23.00

«У Францыску»
пр.Ф.Скарбыны, 19
222-48-02, 227-73-39

«У ханаз»
пр.Партызанскі, 87
295-42-93
12.00—24.00

«У сяброву»
вул.Філімонава, 61
263-40-55
12.00—23.00

«Часінка»
пр.Партызанскі, 67
295-05-22
10.00—5.00

«Чорны бусел»
вул.Б.Хмільніцкага, 10а
287-18-30

«Што рабіць?»
вул.Чарнышэўская,
10а 266-18-13,
623-87-86,
11.00—3.00

«Стары млын»
пр.Ф.Скарбыны, 76
Жывое піва.
12.00—23.00

ФІЗЫКІ ПЕРАМАГАЮЦЬ ЛІРЫКАЎ

На фізфаку БДУ 10—21 кастрчынка ладзілася першынство ўніверсітету сярод студэнтаў і аспірантаў. Выступілі калія 25 чалавек. Чаму «каля»? Студэнты — народ няпросты: некаторыя, убачыўши, што нічога на съвеціць, сышлі. Так, кандыдат у мастыstry Шабанаў пасярод спаборніцтва зъехаў ва Украіну, дзе гарантавалі большая прызы за перамогу.

Але ўсё роўна барацьба выйшла напружаная. Турнір выявіў, што імітніх гулькоў у БДУ хапае. Тры першыя месцы захапілі прадстаўнікі факультэту прыкладнай матэматыкі і інфарматыкі — кандыдаты у мастыstry Павал Макевіч, Аляксандар Хаймінаў, Ільля Ракін. Прэзыдент нацыянальнай спадарніцтва ўніверсітета былі раздадзены нататнікі, медалі і граматы, раздрукаваныя на каляровым прынтырэ. Акрамя таго, яны атрымалі права на... харчовыя талёны і пропуск у басейн.

Чэмпінат сярод студэнтаў — не адзінна шахматнае спаборніцтва ў БДУ. Асноўна ладзіцца камандны міжфакультэцкі спартакіады сярод спрацуўнікаў, дзе выступае, напрыклад, супрацоўніцтва факультету Алег Раманоў, чылі рэйтынг заштаківае за 2430. У паветы насыща ідэя аб яднаўчага чэмпінату, каб у адных часавых рамках сустрэліся наўчэнцы і підагогі, аднак пакуль — са сферы фантастыкі. І на самрэч, як жа дапусціць, каб студэнт перайграў выкладчыку?

Крыху пра пераможцаў.

Павал Макевіч з Горадні — негаваркі аспірант. Паралельна большія два гады цынгі сайт «Шахматы ў Беларусі» (bychess.narod.ru), куды зайдло больш як 24 тыс. наяднікаў.

Але ўсё роўна барацьба выйшла напружаная. Турнір выявіў, што імітніх гулькоў у БДУ хапае. Три першыя месцы захапілі прадстаўнікі факультэту прыкладнай матэматыкі і інфарматыкі — кандыдаты у мастыstry Павал Макевіч, Аляксандар Хаймінаў, Ільля Ракін. Прэзыдент нацыянальнай спадарніцтва ўніверсітета — С.Паўлюк. Герман-Нові, 2005.

1. e4 c5 2. Kf3 Kc6 3. Cb5 Kf6 4. Fe2 Fb6?! (не стасуецца з 3... Kf6) 5. Cc6 Fb6 6. Kc3 g6 (пасыла 6... eb 9. Fd4 7. 0-0 d6 8. d4) 7. d4 cd 8. Kd4 Fb6 9. e5 (цікава 9. Fd4! Cg7 10. Ce3 з пэравагай 9... Fd4 10. Kb5 (мачней выглядае 10. ef Fb6 11. Kb5 Kpd8 12. Ce3!) 10. Fc5 11. ef a6 12. Kc3 e6 13. 0-0 b5 14. Ce3 Fb6 15. Tf d1 (белым не дадае спакою ідэя сышліянскага

каня на d5) 15...b4? (чорныя гуляюць «у адны вароты», лепши 15... Kbd7) 16. Kd5! Cf6 17. Cc4 Ce7 22. Kd6+ Cd6 23. Td6 Fb5 24. Fb5 (можна было і 24. Fc3 Tg8 25.a4 — пазыцыя чорных безнадзеяная) 24...ab 25. Cg5 Ta8 26. Cf6 Tg8 27. Tad1 Cc6 28. h4 h6 (28...Ta2 29. Tc6!) 29. f4 Cd5 30. a3 Tc8 31. Td2 Tc6 32. Tb6 de 33. b3 Kpd7 34. c4 bc 35. bc Ta8 36. Cf2 Kpd6 37. cd 38. Ce5+ 1-0. Задзага міжнароднага майстра Вячаслава Чакурава.

***

ФІЗЫКІ ЖАРТУЮЦ

Тэарэма 404. Калі ў момант нараджэння на сайдце ёсьць спасылкі, якія не працуяць (напрыклад, у мэню), то яны не запрацујуць ніколі.

Доказ грунтуюцца на наступнай важкай уласцівасці.

Уласцівасць энтузіяста. Энтузізм стваральніка некамэрыйнага сайту зьяўляецца функцыяй неўзрастальнай у широкім сэнсе.

(bychess.narod.ru)

Я бы вы згулялі?

А.Савурка — П.Макевіч. Менск, 2005. Ход чорных. Белыя толькі што напалі на каня e7 і пешкі a7...

(2... e5 3. Td1+ Kf8 4. Td1+ Kf7 5. Td1+ Kf6 6. Td1+ Kf5 7. Td1+ Kf4 8. Td1+ Kf3 9. Td1+ Kf2 10. Td1+ Kf1 11. Td1+ Kf0 12. Td1+ Kf-1 13. Td1+ Kf-2 14. Td1+ Kf-3 15. Td1+ Kf-4 16. Td1+ Kf-5 17. Td1+ Kf-6 18. Td1+ Kf-7 19. Td1+ Kf-8 20. Td1+ Kf-9 21. Td1+ Kf-10 22. Td1+ Kf-11 23. Td1+ Kf-12 24. Td1+ Kf-13 25. Td1+ Kf-14 26. Td1+ Kf-15 27. Td1+ Kf-16 28. Td1+ Kf-17 29. Td1+ Kf-18 30. Td1+ Kf-19 31. Td1+ Kf-20 32. Td1+ Kf-21 33. Td1+ Kf-22 34. Td1+ Kf-23 35. Td1+ Kf-24 36. Td1+ Kf-25 37. Td1+ Kf-26 38. Td1+ Kf-27 39. Td1+ Kf-28 40. Td1+ Kf-29 41. Td1+ Kf-30 42. Td1+ Kf-31 43. Td1+ Kf-32 44. Td1+ Kf-33 45. Td1+ Kf-34 46. Td1+ Kf-35 47. Td1+ Kf-36 48. Td1+ Kf-37 49. Td1+ Kf-38 50. Td1+ Kf-39 51. Td1+ Kf-40 52. Td1+ Kf-41 53. Td1+ Kf-42 54. Td1+ Kf-43 55. Td1+ Kf-44 56. Td1+ Kf-45 57. Td1+ Kf-46 58. Td1+ Kf-47 59. Td1+ Kf-48 60. Td1+ Kf-49 61. Td1+ Kf-50 62. Td1+ Kf-51 63. Td1+ Kf-52 64. Td1+ Kf-53 65. Td1+ Kf-54 66. Td1+ Kf-55 67. Td1+ Kf-56 68. Td1+ Kf-57 69. Td1+ Kf-58 70. Td1+ Kf-59 71. Td1+ Kf-60 72. Td1+ Kf-61 73. Td1+ Kf-62 74. Td1+ Kf-63 75. Td1+ Kf-64 76. Td1+ Kf-65 77. Td1+ Kf-66 78. Td1+ Kf-67 79. Td1+ Kf-68 80. Td1+ Kf-69 81. Td1+ Kf-70 82. Td1+ Kf-71 83. Td1+ Kf-72 84. Td1+ Kf-73 85. Td1+ Kf-74 86. Td1+ Kf-75 87. Td1+ Kf-76 88. Td1+ Kf-77 89. Td1+ Kf-78 90. Td1+ Kf-79 91. Td1+ Kf-80 92. Td1+ Kf-81 93. Td1+ Kf-82 94. Td1+ Kf-83 95. Td1+ Kf-84 96. Td1+ Kf-85 97. Td1+ Kf-86 98. Td1+ Kf-87 99. Td1+ Kf-88 100. Td1+ Kf-89 101. Td1+ Kf-100 102. Td1+ Kf-101 103. Td1+ Kf-102 104. Td1+ Kf-103 105. Td1+ Kf-104 106. Td1+ Kf-105 107. Td1+ Kf-106 108. Td1+ Kf-107 109. Td1+ Kf-108 110. Td1+ Kf-109 111. Td1+ Kf-110 112. Td1+ Kf-111 113. Td1+ Kf-112 114. Td1+ Kf-113 115. Td1+ Kf-114 116. Td1+ Kf-115 117. Td1+ Kf-116 118. Td1+ Kf-117 119. Td1+ Kf-118 120. Td1+ Kf-119 121. Td1+ Kf-120 122. Td1+ Kf-121 123. Td1+ Kf-122 124. Td1+ Kf-123 125. Td1+ Kf-124 126. Td1+ Kf-125 127. Td1+ Kf-126 128. Td1+ Kf-127 129. Td1+ Kf-128 130. Td1+ Kf-129 131. Td1+ Kf-130 132. Td1+ Kf-131 133. Td1+ Kf-132 134. Td1+ Kf-133 135. Td1+ Kf-134 136. Td1+ Kf-135 137. Td1+ Kf-136 138. Td1+ Kf-137 139. Td1+ Kf-138 140. Td1+ Kf-139 141. Td1+ Kf-140 142. Td1+ Kf-141 143. Td1+ Kf-142 144. Td1+ Kf-143 145. Td1+ Kf-144 146. Td1+ Kf-145 147. Td1+ Kf-146 148. Td1+ Kf-147 149. Td1+ Kf-148 150. Td1+ Kf-149 151. Td1+ Kf-150 152. Td1+ Kf-151 153. Td1+ Kf-152 154. Td1+ Kf-153 155. Td1+ Kf-154 156. Td1+ Kf-155 157. Td1+ Kf-156 158. Td1+ Kf-157 159. Td1+ Kf-158 160. Td1+ Kf-159 161. Td1+ Kf-160 162. Td1+ Kf-161 163. Td1+ Kf-162 164. Td1+ Kf-163 165. Td1+ Kf-164 166. Td1+ Kf-165 167. Td1+ Kf-166 168. Td1+ Kf-167 169. Td1+ Kf-168 170. Td1+ Kf-169 171. Td1+ Kf-170 172. Td1+ Kf-171 173. Td1+ Kf-172 174. Td1+ Kf-173 175. Td1+ Kf-174 176. Td1+ Kf-175 177. Td1+ Kf-176 178. Td1+ Kf-177 179. Td1+ Kf-178 180. Td1+ Kf-179 181. Td1+ Kf-180 182. Td1+ Kf-181 183. Td1+ Kf-182 184. Td1+ Kf-183 185. Td1+ Kf-184 186. Td1+ Kf-185 187. Td1+ Kf-186 188. Td1+ Kf-187 189. Td1+ Kf-188 190. Td1+ Kf-189 191. Td1+ Kf-190 192. Td1+ Kf-191 193. Td1+ Kf-192 194. Td1+ Kf-193 195. Td1+ Kf-194 196. Td1+ Kf-195 197. Td1+ Kf-196 198. Td1+ Kf-197 199. Td1+ Kf-198 200. Td1+ Kf-199 201. Td1+ Kf-200 202. Td1+ Kf-201 203. Td1+ Kf-202 204. Td1+ Kf-203 205. Td1+ Kf-204 206. Td1+ Kf-205 207. Td1+ Kf-206 208. Td1+ Kf-207 209. Td1+ Kf-208 210. Td1+ Kf-209 211. Td1+ Kf-210 212. Td1+ Kf-211 213. Td1+ Kf-212 214. Td1+ Kf-213 215. Td1+ Kf-214 216. Td1+ Kf-215 217. Td1+ Kf-216 218. Td1+ Kf-217 219. Td1+ Kf-218 220. Td1+ Kf-219 221. Td1+ Kf-220 222. Td1+ Kf-221 223. Td1+ Kf-222 224. Td1+ Kf-223 225. Td1+ Kf-224 226. Td1+ Kf-225 227. Td1+ Kf-226 228. Td1+ Kf-227 229. Td1+ Kf-228 230. Td1+ Kf-229 231. Td1+ Kf-230 232. Td1+ Kf-231 233. Td1+ Kf-232 234. Td1+ Kf-233 235. Td1+ Kf-234 236. Td1+ Kf-235 237. Td1+ Kf-236 238. Td1+ Kf-237 239. Td1+ Kf-238 240. Td1+ Kf-239 241. Td1+ Kf-240 242. Td1+ Kf-241 243. Td1+ Kf-242 244. Td1+ Kf-243 245. Td1+ Kf-244 246. Td1+ Kf-245 247. Td1+ Kf-246 248. Td1+ Kf-247 249. Td1+ Kf-248 250. Td1+ Kf-249 251. Td1+ Kf-250 252. Td1+ Kf-251 253. Td1+ Kf-252 254. Td1+ Kf-253 255. Td1+ Kf-254 256. Td1+ Kf-255 257. Td1+ Kf-256 258. Td1+ Kf-257 259. Td1+ Kf-258 260. Td1+ Kf-259 261. Td1+ Kf-260 262. Td1+ Kf-261 263. Td1+ Kf-262 264. Td1+ Kf-263 265. Td1+ Kf-264 266. Td1+ Kf-265 267. Td1+ Kf-266 268. Td1+ Kf-267 269. Td1+ Kf-268 270. Td1+ Kf-269 271. Td1+ Kf-270 272. Td1+ Kf-271 273. Td1+ Kf-272 274. Td1+ Kf-273 275. Td1+ Kf-274 276. Td1+ Kf-275 277. Td1+ Kf-276 278. Td1+ Kf-277 279. Td1+ Kf-278 280. Td1+ Kf-279 281. Td1+ Kf-280 282. Td1+ Kf-281 283. Td1+ Kf-282 284. Td1+ Kf-283 285. Td1+ Kf-284 286. Td1+ Kf-285 287. Td1+ Kf-286 288. Td1+ Kf-287 289. Td1+ Kf-288 290. Td1+ Kf-289 291. Td1+ Kf-290 292. Td1+ Kf-291 293. Td1+ Kf-292 294. Td1+ Kf-293 295. Td1+ Kf-294 296. Td1+ Kf-295 297. Td1+ Kf-296 298. Td1+ Kf-297 299. Td1+ Kf-298 300. Td1+ Kf-299 301. Td1+ Kf-300 302. Td1+ Kf-301 303. Td1+ Kf-302 304. Td1+ Kf-303 305. Td1+ Kf-304 306. Td1+ Kf-305 307. Td1+ Kf-306 308. Td1+ Kf-307 309. Td1+ Kf-308 310. Td1+ Kf-309 311. Td1+ Kf-310 312. Td1+ Kf-311 313. Td1+ Kf-312 314. Td1+ Kf-313 315. Td1+ Kf-314 316. Td1+ Kf-315 317. Td1+ Kf-316 318. Td1+ Kf-317 319. Td1+ Kf-318 320. Td1+ Kf-319 321. Td1+ Kf-320 322. Td1+ Kf-321 323. Td1+ Kf-322 324. Td1+ Kf-323 325. Td1+ Kf-324 326. Td1+ Kf-325 327. Td1+ Kf-326 328. Td1+ Kf-327 329. Td1+ Kf-328 330. Td1+ Kf-329 331. Td1+ Kf-330 332. Td1+ Kf-331 333. Td1+ Kf-332 334. Td1+ Kf-333 335. Td1+ Kf-334 336. Td1+ Kf-335 337. Td1+ Kf-336 338. Td1+ Kf-337 339. Td1+ Kf-338 340. Td1+ Kf-339 341. Td1+ Kf-340 342. Td1+ Kf-341 343. Td1+ Kf-342 344. Td1+ Kf-343 345. Td1+ Kf-344 346. Td1+ Kf-345 347. Td1+ Kf-346 348. Td1+ Kf-347 349. Td1+ Kf-348 350. Td1+ Kf-349 351. Td1+ Kf-350 352. Td1+ Kf-351 353. Td1+ Kf-352 354. Td1+ Kf-353 3

дзе варта быць

ВЫСТАВЫ

Мы пратэстуем

У краме «Падземка» (пр. Скагерна, 43) да 8 лістапада працуе выстава твору Міці Пісьліка і Аляксея Губарава «Мы пратэстуем». Уважод вольны.

Краівы беларускій Палесціны

4 лістапада а 15 гадзіне ў краінчайшым музэем Турава адкрываецца фотовыставка Юрася Кур'янавіча «Краівы беларускій Палесціны».

ІМПРЕЗЫ

Фэнтэзі па-беларуску

4 лістапада ў 44-й аўдыторыі гісторычнага факультetu БДУ (вул. Чырвоназармейская, 6) адбудзеся творчая супрунчы з пісменніцай з Гомелю Людмілай Багданавай на тему «Дзе творы жанру фэнтэзі на беларускай гісторычнай і мітагічнай глебе». Пачатак а 19-й. Уважод вольны.

СПОРТ

Футбол. Чэмпіянат Беларусі.

Апошні дзень

5 лістапада (субота) Матчы за мэдалі першынства

МТЗ-РІПА (Менск) — «Тарпада» (Ходасіна). Стадыён «Трактар».

«Дняпро-Трансмаш» (Маріёў) — «Дынама» (Менск).

Хакей. Чэмпіянат Беларусі

6 лістапада (нядзеля) «Дынама» (Менск) — «Керамін» (Менск). Палац спорту.

«Юнацтва» (Менск) — «Хімвалакто» (Магілёў). Парк імя Горкага.

«Гомель» — «Сокал» (Кіев). «Берасць» — «Німан» (Горадня).

«Хімік-СКА» (Наваполацак) — «Віцебск». Пачатак матчу а 13-й.

ТЭАТРЫ

Опэра

На сцене Дому афіцэраў

3 (чы) — «Рыгалацца».

4 (пт) — «Царская невеста».

5 (сб) — вечар старадаўнай музыки.

8 (аўт) — «Кармен».

9 (ср) — «Вяселье Фігара».

На сцене Філармоніі

6 (нда) — творчы вечар заслужаных артыстаў Рэспублікі Беларусь Тамары Глаголевай і Ўладзімірам Пітровым.

Балет

3 (чы) — «Жызель».

5 (сб) — «Сыпчая прыгажуня».

9 (ср) — «Лебедзінае зоверша».

Купалаўскі тэатар

3 (чы) — «Таполевая завея».

4 (пт) — «Вона, прынцыса Бургундзія».

9 (сб) — «Дзіўная міс Свіджа».

6 (нда) — «Смак яблыкі».

9 (ср) — «Чорная панна Ніесьвіж».

10 (чы) — «Чычыкаў».

11 (пт) — «Згублены рай».

12 (сб) — «Гамільтальная малітва».

13 (нда) — «С.В.».

Ранішні спектаклі

6 (нда) — «Гаўлінка».

Малая сцэна

3 (чы) — «Дзіека паліваныне калія Стаках».

6 (нда) — «Варшаўская мэльдэя».

Тэатар беларускай драматуры

3 (чы) — «Адна цалкам шчасльвая ёўска».

4 (пт) — «Здан на пагорку».

5 (сб) — «Чорны квадрат».

6 (нда) — «Палёты з анёлам».

8 (аўт) — «Валінчына».

9 (ср) — «Містэр Розыгрыш».

11 (пт) — «Трыбунал».

12 (сб) — «Іглыўаны госьць».

13 (нда) — «Адзвечная песьня».

Тэатар Горкага

3 (чы) — «Адзіны спадчыннік».

6 (нда) — «Дзядзькаў сон».

8 (аўт) — «Суцяшальнік удоў».

9 (ср) — «Амфітэатр».

10 (чы) — «Ад юнтан—Ша Яго Вялікасці».

11 (пт) — «Дэзектар хлусыні».

12 (сб) — «Нінічка».

13 (нда) — «На Залатым возе».

Тэатар юнага гледача

3 (чы) — «Позынне казахане».

4 (пт) 19.30 — «На ўсю іванаўскую».

4 (пт) 16.00 — «Фрол Скабееў».

10 (чы) — «Мой маленький принцы».

КІНО Ў МЕНСКУ

Да 7 лістапада ў стацічным Палацы мастацтваў (вул. Казлова, 3)

працаўгвеца Тыдзень цэнтральнай єўрапейскага кіно, што праводзіцца ў рамках Дзён культуры Славаччыны ў Беларусі.

Пікнікі штодзённа з 15-й па 19-ю. У праграме заяўлены стужкі «І 18 дён у палоне леду», «66 сезонаў» (лігнэт шматлікіх прэмій), «Грэліпер», «Гай ві, славак!», «Я — ўніверсальны».

Фільмы ідуць на славацкай з ангельскім субтрыям.

«Аўрора» (253-33-60)

«9 я рота»***. 4 (пт) 16.00 (и),

18.30, 21.00; 5-7 (сб-ні) 11.00

(и), 13.30, 16.00, 18.30, 21.00.

«Місія «Сэрэніці» (прам'ера): 4-

7 (п-ні) 14.20 (и), 16.40, 19.00,

21.10.

«Бярэсцьце» (272-87-91)

«9 я рота»***. 4, 5 (п, сб) 13.30,

16.00, 18.30, 21.00; 6, 7 (нда, пн)

13.30 (и), 16.00, 18.30, 21.00.

«Дом кіно» (266-35-26)

«9 я рота»***. 4 (пт) 16.30 (и),

19.00, 21.30; 5, 6 (сб, нда) 14.00,

16.30, 19.00, 21.30; 7 (пн) 16.30,

«Дружба» (240-90-13)

«Саракадзевы нівінікі»***. 4

5 (п, сб) 16.30, 18.30, 21.10; 6, 7

(нда, пн) 16.30 (и), 18.30, 21.10.

«Жах Амітвілю»***. 4-7

(п-ні) 13.00, 14.40.

«Дрэхі» (240-90-13)

«Саракадзевы нівінікі»***. 4

5 (п, сб) 16.30, 18.30, 21.10; 6, 7

(нда, пн) 16.30 (и), 18.30, 21.10.

«Браты Грымы»***. 5, 6 (сб, нда)

21.00; 7 (пн) 16.30 (и).

«Кастрычнік» (232-93-25)

«Місія «Сэрэніці» (прам'ера): 4,

5 (п, пн) 14.20, 16.40, 19.00, 21.20;

5, 6 (сб, нда) 14.20 (и), 16.40,

19.00, 21.20.

«Маскава» (203-14-48)

«Місія «Сэрэніці» (прам'ера): 4

5 (п, пн) 16.30, 18.50, 21.10; 5-7

(сб-ні) 14.00 (и), 16.30, 18.50,

21.10.

«Мір» (288-22-33)

«Перавозчык-2»: 4 (пт) 16.30

(и), 18.30, 20.30; 5, 6 (сб, нда)

16.30, 20.30; 7 (пн) 16.30.

«Правілы сэксу-2: хэпі-энд»***:

4-7 (п-ні) 17.00, 19.10, 21.30.

«Трымайся да канца» (прам'ера):

5, 6 (сб, нда) 18.30, 22.20; 7 (пн)

18.30, 20.30.

«Перамога» (203-77-66)

«Правілы сэксу-2: хэпі-энд»***:

4-6 (п-ні) 18.30, 21.10; 7 (пн)

16.30 (и).

«Перамога» (203-77-66)

«Правілы сэксу-2: хэпі-энд»***:

4-6 (п-ні) 18.30, 21.10; 7 (пн)

16.30 (и).

«Джынсы-татіліман»: 4 (п)

14.00, 6 (нда) 13.00.

«Прынц і я»: 5, 6 (сб, пн) 13.00.

Мультборнік: 5-7 (сб-пн) 11.00.

«Мір»

«Бэтмен: пачатак»: 4 (пт) 14.00.

«Дзець шпіён 3D: гульня скончана»: 4-7 (п-ні) 13.00.

«Пратое, як Колка і Пецька лялі»: 5 (пн) 12.30.

«Карнавал»

«Знамёнак»: 5, 6 (сб, нда) 12.00; 7 (пн) 10.30.

«Чароўная краіна»: 7 (пн) 14.00.

«Дружба»

«Джынсы-татіліман»: 4 (п)

14.00, 6 (нда) 13.00.

«Прынц і я»: 5, 6 (сб, пн) 13.00.

Мультборнік: 5-7 (сб-пн) 11.00.

«Мір»

«Прыгоды пратата»: 4 (п) 14.00.

«Дзець шпіён 3D: гульня скончана»: 4-7 (п-ні) 13.00.

«Айбаліт, Бармелай, Прадзей».

«Купалаўскі тэатар

13 (нда) — «Афрыка».

Кіно

«Аўрора»

Гандбол. 6 лістапада (нядзеля). Ліга чэмпіёнаў. БГК імя Мишкова (Берасцьце) — «Кіль» (Немеччына). Менск. Палац спорту. Пачатак у 17.20.

«Цэнтральны» (200-34-16) «Саракадзевы нівінікі»***. 4

5 (п, сб) 16.30, 18.50, 21.10; 6, 7 (нда, пн) 16.30 (и), 18.50, 21.10.

«Бярэсцьце»: 4, 5 (п, сб) 10.50.

«Піянэр»: 4 (п-ні) 13.00.

«Піянэр» (200-34-16) «Бярэсцьце» — сабачка: 5-7 (сб-пн) 12.30.

«Піянэр» (200-34-16) «Бярэсцьте» — сабачка: 5-7 (сб-пн) 12.30.

Стаўце заслоны!

Нягледзячы на сваю калясальную загружанасць, прэзыдэнт палічый за неабходнае асабіста паставіць заслон безадказнаму стаўленню вадзіцеляў, пешаходаў і пасажыраў да бяспекі на транспарце. Фэльетон Лёліка Ушкіна.

Слухаючы сціпіч прэзыдэнта, у думках цешыўся за Севірынца. Калі б Пашу судзілі за арганізацыю маршу супраць выніку рэфэрэндуму-2004 паслы ўводу новых правілаў дарожнага руху, прышылі бы на толькі стварэнні першакоуда руху транспарту, а яшчэ і «рух у цёмны час сутак па краі праезнай часткі без сцвятыадбываальных элемэнтаў».

Тут раптам вуха разануў выраз: «Неабходна паставіць жорсткі заслон безадказнаму стаўленню вадзіцеляў, пешаходаў, пасажыраў да бяспекі на транспарце».

«Паставіць заслон». Недзе я ўжо гэта чуў.

Апошнім часам гарант майго права пераходзіць вуліцу на зглёнас сцвято толькі тым займаяўся, што тыкаў там і сям жорсткія, надзейныя і эфектыўныя заслоны. Падчас візыту ў Белавежу запатрабаваў «паставіць заслон браканьеўству». Прывесці сцвяты ад бізнесу, крыміналу». Узвароце да чыноўнікаў — «заслон усім, хто намерана дзэзынфармуе грамадзян па прынцыповых пытаннях грамадзка-палітычнага жыцця». У час сцвяты ад рэктарамі — «зас-

лон такім брыдкім зявам, як хабарніцтва з боку ўніверсітэцкіх супрацоўнікаў і спробы падміністравычнымі пралезамі ў ВНУ». Палічый ён таксама неабходным паставіць «надзейны заслон на шляху гэткіх злоўківальніц»; як «уз аўтамабілю з афармленнем іх на падстайных асоб».

Падскочыўшы на студыю БТ — цыпую «Саўбелку», — прэзыдэнт жорсткага запатрабаваў паставіць заслон» такім зявам у маствацкай прадукцыі, як «гвалт, кроў амэрыканскіх баявікоў, разбішчанасць, амаральнасць».

Перад намі яўна словазлучэнне-парэз — прафесійная хвароба публічных палітыкі. Прыгадайдзе крэлаты гарбачоўскі выраз «Працэс пайшоў» або ленінскі скак «баценька».

Найбольш прыкольнае — далейшая

прыводы афарызму, які нараджаецца на нашых вачах і, відавочна, з'яўляецца піарнай зброяй. Тым больш што бацькавы заслоны, здаецца, дзіравыя. Падчас выбарчай кампаніі фраза можа выкарыстоць апазыцыя: запусціць у Інтэрнэт анекдоты пра Шулыкі Заслону. Некі прыходзіць Заслону да Куба і кажа: «Абяцаю і бяру абавязак паставіць заслон дызвісям на чыгуны». Але ўлады здолъныя перахапіць ініцыятыву. Было бы прыкольна, калі б наступны Усебеларускі народны сход прайшоў пад шчырым лёунгам «Паставім заслон так званай свабодзе!».

ЛЕВЫМ ВОКАМ

Дзядоўскі хросны ход на могілках у Шэмэтаве, Вялейскі раён. 2 лістапада. Рэпартаж зь Дзядоў — старонка 4.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ВІТАНЬНІ

Вітаю самага крытыхіяўлага пісменніка Г.Глебуса з расейскамоўнымі «Пізанамі» на БТ. Бія!

КАНТАКТЫ

Хлопец пазнаёміцца з дзяўчынай-беларускай для сур'ёных адносін. Т.: 373-23-74, 238-87-93. Саржук

Прыстойны мужчыні 56 гадоў, рост 172, пазнаёміцца з дзядзінкам жанчынай, якой недакуціла быць дзядзінкам. Горадня-23, а/c 11

Мінчук. 44 гады (выглядом наладзены), рост 170, від пазнаёміцца з беларускімі (40 гадоў) Мачынамі стварэннімі і. А/c 6, 220012. Мінск

Прадамо ўзарэцкія сцвіры разных краін і на толькі. Беларускія гісторычныя сымбіолікі. Нідорога. Т.: 383-48-14

Пачаў дзеяньніць магілёўскі клуб аматараў беларускамоўнай музыки. Хто жадае спрынчыніцца да сумеснага дзеяньніцтва, тэлефонуць: 241-62-14 (Саржук), 749-83-72 (Вола).

КНІГІ, МУЗЫКА

Вышылі новыя дыскі «БМА Group»: «Данчик — «Я ад Вас далёка», «Палац» — «folk Modern», «Kriwia» — «Гэй Лёт», Кася Камоцкая — «Акустыка» і іш. Прапануем заробак распрасторывалікамі за Менскі і рэгіён. Прытапаніхіх навынкі дыскі з'яўляюцца: т. 649-08-88, e-mail: w1979@utct.by, а/c 5, 220085, Мінск

«Нацыяналізм» XX ст. з С. Сміта, «Укралапіт», «Русіфікацыя беларускай мовы ў БССР» (са сполучкай С. Станкевіча, «Гісторычныя ўзоры» і філософія науку), «Відданы ў пісменніцтві», іншыя кнігі можна атрымліць дарма на Румянцева, 13 (ТБМ). Панядзелак — пятніца

(15.00—19.00). Т.: 707-40-01

Прадам кніг: «Беларускі энцыкапедычны слоўнік» Кацара, «Словедзь» Л. Геніюш, «Узбукскі слоўнік» А.Крачунца, «Арнія Краўцова на беларускай», «Беларускі

— расейскі слоўнік Байковіч і Некрасавіч (Менск, 1926), «Вартанін».

«Інцыклапедыя гісторыі Беларусі», I—5т. ды шмат іншага, багаты выбар кніг, гісторыі, пазіз, этнаграфік. Т.: 753-70-05

Кнігаабмен: Т.: 753-91-96

Беларускае аўдіё: «Старожытнае эмблема, калекцыя беларускіх касэц, CD, у тым пакі аўтаматычныя фальклёр, «Я нарадзіўся тут», сучасная архайнічна музыка». Т.: 753-91-96

Порыйдзікі: шматгадовы комплеккт часопісаў «Крыніца», розныя нумары «Студэнцкай думкі», «ARCHNE», газеты «Новы час», «Наша слова», беларускіх кніг, што небудзі паддару. Т.: 753-91-96

Прапануем «беларускія класічныя праўліцы», «Нашу Ніву» (факс. выд.), «Фатаматычнай энцыклапедыі», дыцічных кнігах, пісаных класічных праўліцах, камплект падручнікаў па старабеларускай, старафранцузскай мовах і іншага. Т.: 753-91-96

«Сылік землеўладальнікай Менскай губерні», «Міндаў, кароль Літвы» (стасункі ВКП/Палюнчага ордну), істрыкі. Т.: 753-91-96

Пераклады: кнігі, перакладнін зпольскай, ангельскай, немецкай, рэзекскай мовы, у тым пакі «Дядзька», «Санты» Міцкевіча, падручнікі па журналистицы і іншага. Т.: 753-91-96

ПРАЦА

Беларускамоўны іні і гуэрнанткі ў сем'і, дзе размешчаны на роднай мове. Т.: 226-50-31, 750-14-11. Іна

Беларускі тандыд відоўца імпразаў. Вясленны мэнданжмент, мерапрыемствікі і падключ.

Вусны/пісмовыя пераклады з/на італьянскую мову. Дыяна. Т.: 757-42-97

Naučiūsi niemieckaj movie. Padrychitju da pašpiachovať zadaču festu si ispytovať na niemieckaj movie. T.: 290-47-72

Якіснасць выкананія пісмовыя працы на беларускай гісторыі, літаратуры і

западнегерманскай мове. Завяршы загадзіцца пасля 17.00. Т.: 235-18-72

Шукаем беларускамоўную яною. 8 029673 40 36.

«НН» 100 ГАДОЎ З ВАМИ

Перахваліў

Малады хлопец, купляючы гадзіннык, пытается крамніка:

— А ці добра ён ходзіць?

— Ура! Ен бегае, на тое, што ходзіц! Глянце, яшчэ полуцяня няма, а ён ужо пятыя вечара паказаве.

М. Капыль, Менск. губ., Слуцк. пав. «Трыўшыла Пакрові — зіма гатоў»; на Пакровы ў нас вылаў першы снег.

А.Гурло.

М. Рожычча, Менск. губ., Мядзведзіцкі пав. Нядайна памер тут кравец-жывід; калі капалі для літо муно на жытадаўскіх могілках, натрапілі на гарашчок, поўны літоўскіх грошай з 1400—1500 гадоў.

А.Гурло.

У Рызе, разгружаючы карабель з дрэвам, што прыйшоў з Бразіліі, знайшлі дуўлюх шмат вужак, — адзін даждынікі аршыны два з в'эрцо (1,6 м. — «НН»).

1910, №41.

Наша Ніва

незалежная газэта

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўны рэдактары «Нашай Нівы»:

З. Вольскі (1906), А. Уласаў (1914—1915), Янка Купала (1914—1915), А.Лукечевіч,

У. Знамироўскі (1920), С. Дубавец (1991—2000).

сакратары рэдакцыі Нааста Бакшанская

галоўны рэдактар Андрэй Дыніко

фотарэдактар Арэн Ліў

нам. галоўны рэдактар Андрэй Скурко

мастакі рэдактар Сяргей Харэцкі

выдаўец і заснавальнік Фонды выдавання

«Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАў:

220050, Менск, а/c 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@promedia.by

On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спэціалка на «Нашу Ніву» аўтарская. 12 пасфарматан A2, 6 друк, а/c друкарня РУП «Відадавец беларускі Дон друку».

Менск, пр. Ф. Скарыны, 79. Радзіцца не насе адказнікі за замесці рабітнічага

выдання №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выданы Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Юрыдычны адрес: Менск, вул. Калектараў, 20а, п. 2а.

Рэг. № 3015212000012 у МГД ААТ «Белінвестбенк».

Менск, код 764.

Наклад 3426.

Газэта выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны друк 20.00.04.11.2005.

Замова № 6304.

Рэдакцыйны адрас: Менск. Калектарная, 20а/2